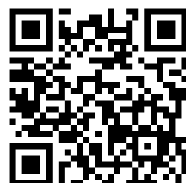

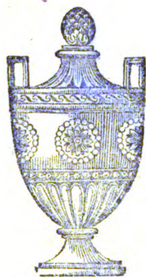

ŽIVOT

S. DOMINIKA GUZMANA

UTEMELJITELJA

REDA PROPOVIJEDALACA

U DUBROVNIKU
P. F. MARTECCHINI IZDAVATELJ
1868.

BIBLIOTHECA RHACVSINA
MILAN REŠETAR
Nr. 1504. Sign. C. 416.

ŽIVOT
S. DOMINIKA GUZMANA

UTEMELJITELJA

REDA PROPOVIJEDALACA

IZVEDEN U NAŠKI JEZIK

OD

OCA FR. AGUSTINA GJURGJEVIĆA

ISTOGA REDA

U DUBROVNIKU GODINE 1866.

U DUBROVNIKU
PO PETR. FRANU MARTECCHINI
1868.

SLOVANSKÁ KNIHOVNA
V PRAZE

LJUBLJENOJ DOMOVINI.

Tvoji su sinovi, Dubrovniče, u svako doba čak od tvoga namještenja dično svegj gojili sve što je kreposno, uljudno i korisno. Sebe su na taki način okoristili; tebi su stekli ime plemenito, neumrlo.

Prem da se sada prekovratio način mišljenja i djelovanja, i sasvijem da se sada davna tlače, a nova se često bez uzroka, a svegj preko načina uzvišivaju; u tebi se ipak jošter nekoliko nahodi one davne uljudnosti i skladna nastojanja na kreposno i svijesno djelovanje. Tebe i dan današnji inostranci nazivlju — malahan ali lijep perivoj hitra i mnogovrsna nastojanja —; ti si i sada draga Atena slavjanskoga naroda; tebe i sada štuje, i dobrovoljno okolo tebe vije se razbôrno plemstvo, i opazna mudrost inijeh krajina i država koji slatko za-

neseni od tvoje tihoće, skladnosti načinâ, bistrine uma, i vrla nastojanja na lijepo i mudro književstvo, tvoje ime ne prestaju svud razglasivati i slaviti.

Za koje uzroke ja sad tebi prikazivam i poklanjam ovi moj rukopis, i priklonito te molim da ga dobrovoljno primiš kao jedan sasvijem da slab i malahan zaklad moje ljubavi prema tebi.

Ti stavno i iskreno Boga ljubiš, koji je tvorac svemogući svega onoga što ti ljubiš, i ufam za to da ćeš ljubežljivo prigrliti i ove moje knjige u kojijem narodnijem jezikom ishitrio sam život, i plemenita djela velikoga božijega sluge glasovitoga patrijarke Dominika svetoga, čiji nasljednici živom požudom i srčanom jakosti bez prestanka nastoje na istiniti napredak, i pravu korist tvojijeh sinova.

ULJUDNOMU ŠTIOCU.

U nekoliko prigoda sačuh pitati, jeli igda gdjegod bio složen u naški jezik život blaženoga patrijarke Dominika? — Odgovorahu neki, da ne znadu, a neki nesumnjivo govorahu, da nije, oli da nijesu nigda ni čuli. ni vidjeli.

Ako nije, oli se nezna jeli, prilagahu drugi, zašto se na izgled ostalijeh uljudnijeh naroda, i našemu ne složi na inokupnu korist taj čudotvorni život? Kako u drugijem katoličanskijem krajinama, tako i u našijem slatko razlijega se Dominikovo slavno ime, čašćeno je i blagosivano, njegovi sinovi slavjanski jezik poznadu, u slavjanski jezik dakle nek nam i njegov život izvedu.

Pravo je i razložito ovoj požudi zadovoljiti, i za to ću moj mili štioče, nastojati koliko mi moja dopusti slabost, složiti u kratko, i domorodnijem našijem jezikom ispisati poglavita djela moga ćaćka Dominika.

Ovijem slabijem djelom ufam na kojigod način zadovoljiti požudama mnozijeh domorodaca, i komugod biti od koje ako i malahne koristi.

PREDGOVOR.

Svakoga vijeka, i u svako doba ispunjavala su se, i ispunjaju se obećanja Isukrstova. On je rekao, da će s crkvom, koju je na svijet postavio, do skončanja vijeka prebivati da je vježba, vlada, brani, uzdrži. I za to kako još u početku podao joj je svoje apostole i učenike, tako poslije u svako doba posiljao joj je pastirâ koji njegovijem duhom odisahu, naučiteljâ svetijeh i mudrijeh, ljudi jakodušnijeh, vrijednijeh koji bi korisno nastojali na upravljenje, posvećenje, i sahranu narodâ.

Medju ovijem odabrao je i poslao joj je godine 1170 Dominika Guzmana, da izliječi i ozdravi njezine rane, od neprijateljâ da je oslobodi, ter vjeru, sklad, ljubav, i pravo bogoštovlje medju narodima povrati.

Djela ovoga nazbilj čudnovitog čovjeka od Boga za ljucku korist poslana, bijahu vijerno i pomnjivo u različna vremena ispisana od svetijeh i znanijeh pisalaca.

Najprvi koji izvedoše njegov život bijahu: blaženi Gjordan prvi, nakon Dominika, glavar i vladalac svega dominikanskoga reda, Petar Ferrandi iz Luzitanije; Kostantin Medici biskup; blaženi Humberto peti inokupni našega reda glavar i upravitelj; Gjerardo iz Fraketa; Jakob Echard iz Pariza, Dominik Marchese biskup od Pozzuoli; Tomas Mamacchi; Antun Touron; Enriko Lacordaire; svi ovi različnijem jezikom, ali jednako opovigjaju svetinju i prezamijerna glasovita djela patrijarke Dominika. Slijedeći ove vrle i pametne pisaoce, i ja ću nastojati našijem domorodnijem jezikom slavjanskomu narodu prikazati djela Dominikova, koga svijet vaskolik pozna, štuje, blagosiva.

I.

RODBINA I PLEMENSTVO GUZMANSKE OBITELJI.

Moralez pametni i mnogo pomnjivi zgodopisalac španjolskijeh stvari pokaziva, da od Roderika Guzmana, koji bijaše Otac Feliča od koga se poslije porodi Dominik, poče dub plemena španjolskijeh i austrijanskijeh ćesarâ po kojijem poslije guzmansko sjeme rasplodi se i u drugijem različnijem ćesarskijem plemenima od Evrope, kako na primjer u Franči, u Parmi, u Napuli, i još u dalekomu Meksiku. A kako se je ovo ispunilo, evo čista i bistra pokazanja.

Toma Mamachi u zgodopismima u Rimu tiskanijem godine 1756, izvodi očito svijedočanstvo, da to jest: Roderiko Guzman sa svojom zaručnicom Godo de Lara porodi četiri sina, to jest: Petra, Alvara, Ferdinanda i Feliča. Felič četvrti sin Roderika, uze za zaručnicu Ivanicu kćer Garcije kneza od Aze, koja mu porodi tri sina, to jest: Antuna, Mamerta i Dominika.

Ova sva tri sina Feliča i Ivanice, Bogu se zavjetovaše, i ploda tjelesnoga ne izvedoše.

Petar prvorogjeni sin Roderika Guzmana sa svojom zaručnicom Elvirom porodi tri sina i dvje kćeri, to jest: 1.° Guljelma Perezija, 2.° Nunija, 3.° Roderika, 4. Terezu, 5. Mariju.

Guljelmo Perezijo prvorogjeni sin Petra, porodi Petra Guljelma; ovi pak rodio je Alvara Perezija; Alvar, Petra Numezija; Petar rodi Eleonoru koja se je udala za Alfonsa XI kralja od Kastilje, i porodila je Enrika II; od Enrika rodi se Ivan prvi; od Ivana, Enriko III; od ovoga Ivan drugi, od Ivana, Izabela kraljica; od Izabele, Ivanica kraljica; a od Ivanice, Karlo V; i Fernando Carevi.

od Karla V	od Ferdinanda
rodio se, Filip II kralj; od Filipa rodi se Filip III kralj	rodili su se Karlo II, Maksimilijan II, i Fernando II; od Maksimiljana II rodilo se pet sinova Rodolfo II, Alberto, Maksimilijan, Matija i Ernesto,

od Filipa III
Filip IV kralj

a od ovoga

Karlo II kralj i Marija Tereza zaručnica Ludovika XIV kralja od Franče

od Lodovika XIV rodi se
Lodoviko Delfin

a od Delfina
Lodoviko i Filip V kralj od Španje

od Lodovika
Lodovik kralj od Franče

od Filipa V rodi se
Ferdinando kralj od Španje, i Karlo kralj od Napule i Sičilije, i Filip hrceg od Parme.

od Karla II, rodio se Ferdinando II; a od ovoga rodio se Ferdinando III, Ferdinando III porodi Leopolda I i kralja Jozefa; od Leopolda I rodili su se Jozef I, i Karlo VI; od Karla VI rodila se Marija Tereza; Marija Tereza porodila je Jozefa II, i Leopolda velikoga hrcega od Toskane; od Leopolda rodio se Frančesko I car Austrijanski; od Frančeska I rodio se Ferdinando I car od Austrije, i Frančesko Karlo hrceg Austrije; od Frančeska Karla rodio se Frančesko Josef I car Austrije, i Maksimilijan car od Meksika; od Frančeska Jozefa I rodio se Rodolfo nasljednik. —

II.

Pleme Feliča Guzmanina.

Felič Guzman, kako sam jurve zabilježio, uze za zaručnicu Ivanicu kćer Garcije kneza od Aze, koji je imao za ženu Ivanicu Bermundeziju od Trastamara. Ova mu zaručnica dakle porodi tri sina, to jest Antuna, Mamerta oliti Mannes, i Dominika. — Antun prvorogjeni urešen redovničkijem dostojanstvom, učini se ljubežljivi i vrli sluga siromahâ i nemoćnikâ, koje nadasve ljubljaše kao svoju najdražu braću. — Mamerto oliti Mannes, božijoj se službi posveti u redu Dominanskomu. —

Grgur papa XVI proglasi blažena Mannes, na čiju čast vaskolik dominikanski red na 30 srpnja pjeva liturgjiju. — Tijelo ovoga blaženoga Mannes časno se štuje na otaru crkve S. Petra od Gumijel. — Ivanica majka blaž. Mannes i ona bi proglašena blažena od Pape Leona XII; njezina svetkovina štuje se na dva kolovoza. Tijelo ove blažene bi prije ukopano u Gumijelu od Izan, a pak godine 1318 bi premješteno u crkvu Dominikanâ od Panofijel po zapovijedi Ivana Emanuela od Kastilje unuka S. Kralja Ferdinanda. U Ovoj čestitoj prigodi premještenja tijela

bl. Ivanice, Ivan Emanuel srčanom ljubavi raženen prema ovoj svojoj bl. redici, čestit i radostiv pred velikijem mnoštvom puka, gospode i vladalaca, na svojijem istijem ramenima prenese svete ostatke ove svoje rodice, ter ih postavi blizu velikoga otara rečene crkve u jedan novi plemeniti grob, koga je on svojom veličnosti i blagotvorstvom činio dično naresiti. — Napokon, tijelo Feliča muža blaž. Ivanice ostane u grobu njegovijeh djeda u Izam da svjedoči davno i časno plemstvo svoje glasovite obitelji.

III.

Porogjenje Dominika Guzmanina.

Jednodušno svi zgodopisaoci spovijedaju, da u Kastilji nalazi se jedno mjesto koje Španjuli zovu Kalaruega, a slagje, kako drugi pisaoci izgovaraju, Kalaroga.

U ovomu se mjestu od Feliča Guzmana i Ivanice od Aze njegove zaručnice porodi Dominik, godine 1170.

Bollandisti su se natjecali pokazati, da Dominik ne ishodi od koljena guzmanskoga; nu mudri Bremond u svojim razloženjima — de Guzmanica stirpe Sancti Dominici —, ukazao je i bjelodano uglavio da Dominik istinito ishodi od plemenitoga guzmanskoga koljena, kako zgodopisaoci onijeh vremena, i tolika druga svjedočanstva nepredobitna očito pokazivaju. Vide se u Kalorogi i dandanašnji neki ostatki kuće u kojoj se rodi Dominik. Vidi se jedna kula na kojoj je usječen grb plemske guzmanske obitelji; jedan vrutak vode, i kojagod druga uspomena: koje ostatke i dandanašnji Španjuli nazivlju — guzmansza Polača — Ondi je Alfonso kralj od Kastilje godine 1266 činio sagraditi jedan plemeniti samostan dumnama reda dominikanskoga.

Prije neg se Dominik rodi, njegova majka cijenila je da nosi u svojoj utrobi jednoga kučka koji zubljom užeženom u ustima ište vas svijet upaliti. Radi česa teško uznemirena Ivanica, često je hodila moliti vrh groba svetoga Dominika od Silos koji bijaše opat jednoga kalugjerskoga manastira postavljena blizu Kalaroge.

I kako u ovijem svojim čestijem, i gorućijem molbam okušala je neku unutrnju mirnoću, neku slatku zadovoljnost, tako da otkrije svoju harnost prema svetomu opatu od Silos, zavjetova se da će plodu svoje utrobe na krštenju staviti ime Dominik, kako se do malo i ispuni.

Kad se rodi Dominik, jedan novi biljeg objavi se. Na čelu djetešca zasija jedna jasna svijezda, kako zasvjedoči Dominikova kuma, ime koje ne bi zabilježeno od zgodopisaoca, nu samo rekoše, da bi jedna gospogja mnogo kreposna i koljena plemenita.

Višnje provigjenstvo ovijem otajnijem biljezima hotijaše bez sumnje svijetu opovidjeti, da na veliko koje djelo odregjivaše Dominika.

Kropijenica od bijeloga mramora, na kojoj bi kršten Dominik, bijaše po zapovijedi kralja Filipa trećega prenesena u manastir Dominikanâ u Valjadolid godine 1605, i na njoj Filip čini krstiti svoga sina.

Još se i sad u crkvi S. Dominika u Madridu vidi ona ista kropijenica na kojoj do sad mnozi sinovi ćesarske španjolske obitelji bijahu kršteni.

Ivanica nigda ne hotijaše dopustiti, da nje Dominik zasisa tugja mlijeka, nu ona ga je sama na svojim prsima dojila, er hotjela je, da se nje krv sama u krv nje sina obrati. — Netom se počeo puštavati Dominik, sam bi skrovito iz kolijevke ishodio, ter bi na goloj zemlji ležao; kako da uvježban u otajnijem djelima djetešca Isukrsta, na njegov izgled i svoja prva djela željaše slikovati.

U sedmu godinu uljegavši, bi poveden u Gumijel od Izan u svojega dunda popa upravitelja one crkve. Ondje, gdje u pokoju počivaju ukopana tjelesa njegovijeh djeda, Dominik pod dvostrukom vlasti rodbine i redovništva provede nekoliko godina, dokle dopre do svoje mladosti

U Gumijelu rastijaše pod crkovnom oblasti kaono drugi Samuel, i utemeljivaše se u izvrsnijem naucima, i u kreposnijem djelovanjima, da ne bi svijet prije ranio njegovo srce; ovako o njemu govori Kostantin iz Orvijeta.

Svršivši petnaestu godinu, ostavljajući Dominik kule Kalaroge i Gumijela, i sve ostale slatke uspomene koje priteżu čovjeka k rodnomu mjestu, pogje u sveučiliste u Palencu. — Ondje provede deset cijelijeh godina da se uvježba u razlicijem visokijem naucima mudroznanja i bogoslovlja.

Medju ovijem svojim nastojanjima, on je svegjer i svud iskao Boga kao prvi početak i vrelo svetinje i mudrosti. Za to molitva i trud neprestavni bijahu svagdanje njegove slatke zabave. — Ovako pametno i vrlo nastojanje primi obilnu platu od Gospodina, koji ga napuni duhom prave mudrosti na način da Dominik u Palenci bi razgledan kao jedno čudo izvrsnosti,

dobrote i znanja. — Prilagaju sgodopisaoci ovdje dvije stvari od Dominika i koje ja cijenim dostojne da se osobito spomenu.

Cim Dominik boravljaše u Palenci, glad strahoviti svu Španju mučaše. U ovoj prigodi, Dominiku ne bi zadosta razdijeliti sve štogod je imao i samc svoje haljine; nu proda jošter i iste svoje knjige koje su mu bile najdraža stvar, da tako još više siromahe utješi. Mnozi su se snebivali i čudili čujući što je Dominik učinio; ali im on odgovaraše — bih li ja mogao pomnjiti vrhu mrtvijeh telesa kad ima ljudi koje glad pritisnjiva i mori? —

Ovaj je njegov izgled ganuo i učenike i naučitelje onoga sveučilišta, koji svi obilno počeše pomagati nevoljne u onijem teškijem nezgodama. — Druga stvar jest: Dominik jednom upazi u Palenci jednu ženu koja grozno plakaše er joj brat zapade u suzanjstvo Morâ, neimadući z druge strane načina nikakva da ga od kupti — Dominik ganut, odredi prodati sebe istoga u sužanjstvo da izbavi brata one žestoko ucviljene žene; ali Bog koji u svojim visokijem odlukama bijaše odabrao Dominika za iskupitelja mnozijeh ljudi, ne dopusti, da izvrši svoju željnu odluku.

IV.

Obzir na trinaesti vijek.

Svrnjivajući pogled na dvanaesti vijek čiji dospjetak ne bijaše daleko, trijeba mi je štiocu ovdje zabilježiti, kako u ono doba tekeše crkovne i katoličanske stvari. Oholost, neznanje, i nerazborita želja lasti, bogastva i svjetovnijeh časti strahovito se bijahu rasplodile i crkovnjake rastrovale: red sveti bijaše cijenjen kao jedan samo zgodan način da se zadovolji svetogrdnoj pohlepi ljuckijeh nepravijeh i potištenijeh želja.

Bez ikakva obzira na istinito dostojanstvo, mladići još nezdreli vigjahu se uzdignuti na prva sjedališta, i još jako često urešeni istom biskupskom mitrom, i postavljeni na vladanje puka, i crkovnjakà.

Zaslijepljeni u svojoj oholosti, zajaženi u sramotnomu neznanju, bezumni baniše se videći se postavljeni na vladanje drugijeh. Ova Bernardo sveti povijeda u listu ispisanu kardinalu Ottavijanu.

Svjetovnjaci su se opaki oli neznalice radovali videći sebi prilične redovnike uzdignute na crkovna dostojanstva; i

gojili su se pazeći slatki jaram Isukrstov potlačen, i obraćen u svjetovnu vlast i vladanje.

Podniženstvo, molitva, ustručanje, prava i istinita mudrost ukloniše se potajno kao plašive ptice smućene iz svojega gnijezda.

Sva nastojanja velikoga Bernarda svetoga, sve pomnje i nagovaranja mnozijeh vrlijeh i pametnijeh sinova glasovitoga Benedikta svetoga, da se oprieče i ustave ovu poplavicu kletijeh nerednosti, rekao bi, da bijahu sasvijem zaludna.

U ovako žalosnu i strahovitu potopu svetogrdnijeh ljuckijeh pohlepa, nahogjahu se mnoge crkve, države, i kraljevine u zapadnijem krajinama; a gdje zlo ne bijaše još utemeljeno i žile pružilo, sasvijem tijem bijaše jurve veliko i mnogo teško.

Da se iskorijepe izmegju crkovnjakâ ovake hude zlobe, i izliječe ove njihove smrdeće rane, sakupiše se tri općena velika Zbora, ali i to malahnom oli nijednom koristi.

Ove stvari bijahu uzrok da Petar Valdo uzdigne se protiva Isukrstovoj Zaručnici nazivljući je koliko nerazborito, toliko slobodno — nevjernu odmetnicu i učiteljicu svijeh prijevara i nerednosti — a općenoga Rimskoga Pastira, i sve ostale crkovne glave — ubojice — i zato, govoraše, da je on došao da stavi i utemelji jednu skupštinu pravijeh i istinitijeh božijeh sinova.

Ovi se Petar Valdo učini pravi patrijarka zapadnijeh poluvjerstvâ. — Ovomu se poglavici i vojvodi poluvjernikâ u zapadu, pridruži druga poluvjernost, koja se izlegla u Persiji u istočnijem krajinama, a pak se premjestila u zapad, i navlaštito posadila u Italiju i u Franču. — Otajstvo poglavito ovijeh poluvjernikâ, koji se Manikeji nazivlju, bijaše, da, kako oni vele, imadu dva glavna početka, jedan dobar, a drugi zao. Ovako nerazboriti počeci, ovako pogani i prevarni nauci ne smjedoše se bjelodano svijetu prikazati, er im se razložito oprječivahu i puci, i kraljevi, i što god se zdrava i čitava na svijetu nahogjaše. Za ovi uzrok Valdezi združeni s Manikejima u skrovitijem skupštinama, potajno ovu otrov rasipahu, i neopazne k sebi pritezahu.

U Franči poglavicom Manikejâ, koji se Albigjezi prozvaše, učini se Rajimond VI knez od Toloze. On prigrljivajući nauke Manikejâ, proglasi se glavar najmrzećijega poluvjerstva koji iz istoka u zapad bi premješten. — Albigjezi kako i Manikeji držahu dva glavna početka, jedan dobar, a drugi zao. Govorahu, da sakramenti i otajstva katoličanska, nijesu drugo nego ljucke

izmišljotine; da Marija nije ni djeva neoskvrnjena, ni božija majka; da nema jedinstva crkve, ni njezina jedinoga općenoga glavara; i toliko drugijeh prijevara i mahnitosti; i tijem natjecahu se prekovratiti nauke katoličanske, crkvu Isukrstovu razrušiti, i sa svijeta je iskorijepiti i poraziti.

Poluvjerstvo Albigjesko, crkovni nesklad, i odmetnuće u svojemu početku bijahu uzrokovani od neredna vladanja i djelovanja istijeh crkovnjakâ, a pak potpomoženi i ukrijepljeni od poganskijeh nauka, koji se napokon u zapadu rasplodiše i osornu glavu uzdignuše. — Rimske poglavice i općeni zbori vrlo nastojahu štititi istinite nauke, i neoskvrnjenu čistoću katoličanske vjere. Ali da se korisno opriječi strahovitomu potopu ljuckijeh opačina, i poluvjerskijeh prijevarâ koje se svud to većma po svijetu rasplogjivahu, i svačije pameti i srca preuzimahu, potrebnita je bila jedna osobita božija pomoć, koju pravovjerni željno izgledahu, i stavno ufahu da će im biti udijeljena.

V.

Dominik prima red sveti i ubraja se u skupštinu kanonika od' Osme.

Da isporave i uprav urede djelovanje crkovnjakâ, sveti oci pape, i općeni zbori zabilježiše kao jedan mnogo koristan način, skupni općeni život, kako ga provodiše Apostoli; i vrhu česa Augustin sveti bijaše ispisao jednu vrlo mudru upravu, koja se njegovijem imenom nazivlje.

S narečenom upravom Augustina svetoga, Martin iz Bazan biskup od Osme bio je počeo uregjivati kanonike one svoje crkve.

U isto doba Martin bijaše doznao da se u Palenci nahogjaše jedan mnogo izvrstan, plemenit i pametan mladić koji bi mu mogao biti od velike utjehe i koristi u urednomu upravljenju njegovijeh crkovnjakâ, i srčano želio je da ga ubroji medju kanonike crkve od Osme.

Radi česa upravi k njemu u Palencu Dijega od Azeveda mnogo valjana i kreposna redovnika koji bi Dominika uvještio i pritegnuo, ter ga u Osmu preveo. Azevedo sputno uvjesti Dominika vrhu svega onoga što se ne uči u knjigama, i još manje u sveučilištima; prikaza mu biće crkve u ona strahovita vremena; prikaza mu velike i glavne potrebe redovništva, i vojevanje koje je potrebito zagrliti da se istina i krepost od neprestavnijeh neprijateljskijeh nasrtanja oslobodi; u jednu riječ,

u onoj čestitoj zgodi, bogoljubni i pametni Azevedo učini se opazni i vrli posrednik megju Isukrstom i Dominikom.

Dominik unčas spozna mjesto koje mu se na svijetu pristoji, i biće koje mu provigjenstvo odredi. — I kako da se korisno stvari isporave, i isporavljene uzdrže, i vladaju, najprva jest, da ti isti djeluješ ono što želiš, da drugi budu djelovati; Dominik Bogu svoj život posvećiva, red sveti prima, i ubraja se u skupštinu kanonikâ od Osme, pod vlasti Dijega od Azeveda koji bijaše vlaštiti glavar one redovničke skupštine.

Od tada se (pripovijeda blaženi Gjordan iz Saksonije) Dominik ukaza megju svojim druzima kanonicima kao zublja raželena, urešen predubokijem podniženstvom i gorućom bogoljubnosti. On kaono mladica maslinska i kako čempres k nebu se uzdiže, dnevi i noći provodi u crkvi moleći bez prestanka. Navlaštito obnoć u crkvi zatvorena, često bi ga čuli bolesno uzdisati. grozno plakati, i srčano prositi od Gospodina da mu udijeli oñu istinitu goruću ljubav koja umije činiti, i svaka podnositi za ljucku korist; budući on vrlo dobro uglavljen, da ne može biti pravo udo Isukrstovo ko sa svom jakosti ne nastoji na spasenje duša, na izgled Otkupitelja, koji je podao sebe istoga za svačije spasenje.

Devet godina Dominik proveo je u Osmi, to jest do 1203, u koje doba ostavljajući španjolsku zemlju, uputi se k mjestu gdje ga je vodilo višnje provigjenstvo.

Tad Dominik bijaše jurve dovršio 33 godine svoga življenja.

VI.

Prvo putovañje Dominikovo.

U ono doba Alfonso VIII kralj od Kastilje bijaše odlučio oženiti svoga sina sa kćerom kralja od Danimarke. Da uredno opravi ovi posao, odobra biskupa od Osme, koji bijaše uzeo Dominika za svoga druga u onomu putovanju, ter se š njim Rujna mjeseca godine 1203 uputi put Njemačke.

Putujući biskup i Dominik, progjoše preko francuske kraljevine i u tomu prijelazu očito spoznaše teške neizrečene štete koje bijaše uzrokovalo u onijem mjestima albigjesko poluvjerstvo, radi česa gorko se ražalostiše. Uljegavši u Tolozu, pristaše u jednu gostionicu da tu prenoće. Gostionik bijaše poluvjernik; a kad se Dominik toga stavi, mješte počinuti, odredi provesti

noć u duhovnijem razloženjima s gostionikom, odlukom jeda bi mu mogao biti od kojegod duhovne koristi. Bog blagosovi ovo ljubežljivo nastojanje Dominikovo, i prije nego zora cikne, obraćenje onoga poluvjernika bijaše dovršeno.

Slatko razveseljen Dominik rad ovoga prvoga slavodobića kojijem ga Gospodin nadari, začne plemenitu misao posvetiti se s Božijom pomoći sasvijem na obraćenje poluvjernikâ uz vangjelska propovijedanja, ter i izvesti novi red redovnikâ, koji bi štitio crkvu Isukrstovu od neprijateljskijeh nasrtanja, i svetinjom života, mudrosti, i razglašenjem istina, pukove i narode u pravoj vjeri utvrgjivao i opazno od himbenijeh i privarnijeh nauka čuvao i branio.

Opravivši biskup od Osme i Dominik svoje poslove u Danimarki, vratiše se, ter se k Rimu uputiše.

U ona vremena nije bilo kršćanina, koji nije želio da najmanje jednom u život cjeluje moći svetijeh Apostolâ Petra i Pavla. Isti siromasi iz dalekijeh mjestâ, sve na nogamà putujući, hodili bi u Rim da barem jedankrat svojim očima vide namjesnika Isukrstova na zemlji, i da prime njegov očinski sveti blagoslov.

Naša dva putnika zajedno kleknuše pred oni otajni grob koji vlada svijem svijetom; i radosni podižući svoj podniženi pogled, zastojaše vidjeti andiosko lice onoga čovjeka koji sjedaše onda na Petrovu prestolju, i primiše njegov slatki blagoslov. On bijaše Inočencijo III općeni glavar i vladalac svega Isukrstova stada. Odonle krenuše put svojih krajina, i prohodeći preko Franče nagjoše kod Montpellier sakupljena tri papina poklisara, koji nastojahu u onijem državama krotiti poluvjernike, oprečivati se njihovijem prijevarama. Ali sva njihova nastojanja bijahu zaludna. Knez od Toloze i vladalac onijeh državâ očito je branio Albigjeze. Biskupi onijeh okoliša ne hotijahu dati ikakve pomoći papinijem poklisarima, neki radi sramotna straha i svjetovnijeh obzira, neki malovrijedni zapleteni u zemaljskijem lastima i potištenu nehajstvu, a neki er skrovito bijahu ugovoreni s Albigjezima; ostali popovi i crkovnjaci, bijahu držani u malahnoj oli nijednoj cijeni paček, kako reče Guljelmo od Puy-Laurens, očito tlačeni.

Inočencijo papa poznao je misli i djelovanja onijeh crkovnjakâ, i zato godine 1204 pisao je svojim poklisarima na slijedeći način: »Oni koje sveti Petar zazva za pomoćnike svojih »nastojanjâ i za stražanine puka Israelskoga, ne bdiju obnoć

»vrhu stada, nego spavaju; niti se brinu čim Izrael vojuje pro-»tiva Madijanu. Pastir obratio se u najmjenika; već ne goji »stado, nego sama sebe: ište mlijeko i vunu od ovaca, a puštava »da vuci ulaze u obor, i ne oprijećivaju se kaono zid neprija-»teljima Isukrstove kuće. I nazbilj on je najmjenik, kad bježi »na očigled zla koje bi mogao uništiti; ali radi izdajstva čini »se braniteljem i pomoćnikom zla. Gotovo su svi zapustili i »potlačili Božije razloge, a gotovo su se svi ostali učinili iz-»prazni i nekorisni.«

Uznemireni poklisari videći da ništa ne mogu korisna učiniti za obranu i sačuvanje katoličanskijeh istina i razloga, u Montpellier sakupljeni u vijeću, odrede skupno pisati u Rim, i sve potanko istomačiti Inočenciju III, ter u isto doba moliti ga da bi na koga drugoga naslonio ove glavne i teške posle, koje oni nijesu mogli izvršiti. Nu čim odregjivahu ova ispuniti, bi im rečeno, da Dijego od Azeveda biskup od Osme malo prije bijaše došao blizu Montpellier.

Poklisari netom to začuše, pospiješno po nj poslaše moleći ga da bi do njih došao.

Dijego se je do malo njima prikazao, ter iskao je š njima zajedno iznaći podobnije i mogućije načine da ponapravi djela biskupâ i crkovnjakâ, i da se oprijeći korisno prijevarama Albigjezâ. Zgodno je ovdje zabilježiti koja reče blaženi Gjordan iz Saksonie: »Poklisari su velikijem poštenjem primili biskupa Di-»jega, i znajući da je on čovjek svet, pametan i pun srčane »ljubavi prema katoličanskoj vjeri, š njim se svjetovahu što bi »imali učiniti. Čujući Dijego na koji način poluvjernici prite-»zahu čeljad na poluvjerstvo, to jest nagovaranjima, pripovi-»jedanjem, i pokaživanjima svetinje, čim poklisari se prikazi-»vahu s velikijem uresima i raskošnom ponositosti, reče im: »braćo nije treba tako se vladati; riječima nećete prevesti na »dobar put one koji paze sama djela; čeljad slabu i neumjetnu »privraćaju nekom prilikom uboštva i oblasti vangjelskom: ako »se vi u djelima budete inače kazati, malo ćete zadobiti, a »mnogo ćete uništiti, er je njihovo srce otvrdnuto. Izgledima »vojujte protiva izgledu, pravo oprečivajte se himbenomu bo-»goštovlju; podniženstvom ćete skršiti uznositu oholost lažživijeh »apostolâ. Tako Apostol Pavao bi usilovan otkriti svoju krepost, »svoja ustručanja, trude neprestavne, pogiblje onijem koji su »se pred njim dičili svojijem dostojanstvima i trudima. — Po-»klisari mu odgovoriše, koji nam dakle svjet davaš? Činite ono

»što ja budem činiti, reče im. Dijego napunjen božijem duhom »dozva k sebi sve svoje druge, i naredi im da se vrate u Osmu, »ostavljajući sobom Dominika, koga je poznao kao vrlu Božiju »slugu, i još neke svoje redovnike, i reče im da je odredio za- »držati se u onijem mjestima da nastoje na rasplogjivanje ka- »toličanske vjere. Videći poklisari koju odluku bijaše biskup »začeo, na njegov izgled i oni sva ostavljajući, izvan potrebni- »tijeh knjiga, odabirajući povoljno uboštvo, pod upravljanjem »biskupa, postaviše se ophoditi na nogama mjesta i gradove da »razglašivaju pravu vjeru.«

Jedan od poklisara, koji bijaše Opat Čistercijenski, uputi se put Borgonje, gdje se do malo imaše sakupiti inokupno vijeće njegova reda, i ugovori da će se do brzo vratiti, i sa sobom dovesti nekoliko redovnikâ istoga reda. Druga dva poklisara, Dijego biskup, Dominik, i nekoliko popova španjolskijeh uputiše se na nogama put Narbone i Toloze. — Ovako putujući, ustavili bi se u selima i gradovima gdje god bi cijenili, da njihova apostolska nastojanja mogla bi biti puku od koje duhovne koristi. Prvo selo u komu pristaše bi Karaman nekoliko daleko od Toloze: ovdje se zadržaše osam danâ navješćivajući božiju riječ, tolikom koristi, da prebivaoci onoga mjesta hotijahu istjerati izmegju sebe sve poluvjernike. Beziers bi drugo mjesto, gdje petnaest dana stojaše. Ondje se od njih razluči drugi papin poklisar Petar Castelnau koga poluvjernici smrtno mržahu. Iz Beziers progjoše u Karkasonu, pak u Verfenil, a najposlje u grad koji se zove Fangeaux, u komu se ispunilo jedno čudo koje ovako pripovijeda blaženi Gjordan: »U Fangeaux sakupi se u »vijeće veliko mnoštvo katolikâ i poluvjernikâ. Prvi bijahu pri- »pravili nekoliko knjiga u kojijem su bili zabilježeni istiniti »nauci i razlozi katoličanske vjere. Nu kako se razvidješe sva »ona različna pisma, osudiše da su Dominikova nad sva ostala »izvrsnija, i da bi se mogla korisno opriječiti pismima, koja bi »poluvjernici prikazali u vijeće. Tri suca biše odabrana da osude »čiji su razlozi istinitiji, mudriji, i kojijeh je vjera stanovitija. »Ali nakon mnogo razloženja ne mogući se megju sobom pogo- »diti da izreku pravu osudu, odlučiše baciti u oganj pisma Do- »minika i poluvjernikâ, namjerom da čija ostanu od ognja sa- »čuvana, ta uzdrže istinito pravi nauk. Ražegoše dakle oganj i »u nj vrgoše knjige Dominika i poluvjernikâ. Plami ognjeni on- »čas spržiše i obratiše u prah sve knjige poluvjernikâ, a Domi- »nikove od sebe odbaciše nimalo ne naudivši im. Ovo se je

»očito ispunilo pred svijem mnoštvom. U oni isti oganj knjige »Dominikove još za dva puta biše vržene, i obadva puta, kako i prvi, izidoše, iz ognja čitave i cijele. Ovako čudo istinito izvede svjedočanstvo od prave vjere, i u isto doba pokaže sve»tinju onoga koji bijaše složio i ispisao knjige.« Uspomena ovoga čuda živje u pameti gragjanâ od Fangeaux, koji godine 1325 kúpiše polaču u kojoj se ispuni čudo, ter je obratiše u crkvu koju poslije Rimske poglavice naresiše mnogijem blagodarnostima.

VII.

Osnovanje i temeljenje Dumanjskoga Samostana od Prulje.

Radi rečenoga čuda, a navlaštito er nekoliko poluvjernika obratiše se na pravu vjeru, a množ velika pravovjernijeh utemelji se u katoličanskijem naucima, Dominik se srčano obradova u Gospodinu. Ali sasvijem tijem ne bijaše posve zadovoljan, videći s druge strane mnoge nerednosti, koje bijahu oplele ona mjesta. Nadasve žalio je da su poluvjernici bili postali naučitelji mnogijeh plemenitijeh mladica, koje roditelji radi siromaštva ne mogahu othraniti onako kako se pristojalo njihovu plemenu i rodbini. Dominik je vrlo dobro poznao, da se poluvjernici služe onijem mladicama da lašnje rasiplju otrov svojijeh nauka, i tako da na svoju stranu prevode slabe i nevješte. Radi česa začne u svojoj pameti odluku opriječiti se rečenoj nerednosti postavljajući Manastir u koji bi prikupio one mladice katoličanskijeh obitelji, koje radi plemstva i siromaštva mogle bi lasno biti pritegnute na prevarne poluvjerske nauke. Ovu svoju misao Dominik otkrije biskupu Dijegu, koji je mnogo pohvali, previgjajući veliku duhovnu korist koja bi otle katoličanstvu izvirala; zato mu reče da vrlo nastoji koliko prije izvršiti što bješe začeo. — Ispod Pirenenskijeh brda; izmegju Fangeaux i Monreala nahodi se mjesto koje se Prulja nazivlje. Ondje bi jedna crkva posvećena Blaženoj Djevici Mariji, i mnogom bogoljubnosti čašćena. Dominik putujući put onijeh strana, često bi ondje pristupao da zadovolji svojoj bogoljubnosti. Ondje dakle blizu one crkve čini zgraditi Manastir, pomagajući ga u ovoj gragji biskup Folchetto; koji stoprv bijaše uzišao na prestolje biskupsko. On izide iz kalugjerskoga čisterčijenskoga reda. Gragjani Toloze bijahu ga odabrali za svoga biskupa, er su ga poznali kao redovnika mnogo pametna, ljubezljiva, i božijim

duhom napunjena. Folchetto u brzo učini se velikijem prijateljem biskupa Dijega i Dominika, komu darova crkvu od Prulje, blizu koje bi sagragjen dumanjski manastir. Berengarijo nadbiskup od Narbone, Šimun knez od Montforta, i mnoga druga plemenita gospoda obilno pomogoše Dominika da lašnje uredi oni Manastir. Godine 1206 27.og prosinca, s velikom svečanosti Dominik otvori Manastir od Prulje, u koji uljeze nekoliko plemenitijeh mladica koje željahu za svegj Bogu se posvetiti. Ovo biše prvine plemenite koje se imahu uzmnožiti, razgranati, i svud po svijetu čudovito raskladiti. — »Nakon ovoga stojeći »Dominik u Prulji, vidi jedan dan k sebi prići devet plemeni-»tijeh gospogja: koje padavši pred njegova koljena ovako mu »rekoše:« Božija slugo pomozi nas! «ako je istina ono što si »danas navještivao, mi se od mnogo vremena nahodimo za-»slijepljene u prijevari, er smo slijedile nauke onijeh koje mi »zovemo dobrijem ljudima a ti poluvjernicima. Zato sad ne »znamo što treba da učinimo: Slugo božiji smiluj se na nas; »moli Gospodina za nas da nam čini spoznati pravu vjeru u »kojoj bi žudjele življeti, umrijeti i spasiti se«

Dominik im odgovori: »ustrpite se i nè predâjte. Bog neće »da se niko izgubi, on će vam ukazati koga ste gospodara do sad »služile.« I čim još govoraše, pod prilikom nečiste živine, pri-»kaza im se duh prijevare, mrženja i omraze; ter im Dominik »reče: »pazeći vi ovu živinu, možete spoznati koga ste i čigove »nauke dosad slijedile.« Ovo povijeda blaženi Umberto u životu Svetoga Dominika. One gospogje zahvaljujući Bogu, sve se obratiše na katoličansku vjeru, a dvije oli kako neki povijedaju, tri od njih sasvijem se Bogu posvetiše, i uljegoše u Manastir od Prulje, od koga se Dominik učini glavar s imenom Prior od Prulje.

VIII.

Ljubezljiva i vrla nastojanja za obraćenje poluvjernikâ.

Moleći, ustručavajući se, i božiji zakon razglašivajući, Dominik bez prestanka nastojaše obraćati zatravljene na pravu vjeru, a pravovjerne utemeljivati u istinitijem naucima i izvrsnijem djelovanjima. Poluvjernici sa svoje strane sve više natjecahu se rasplogjivati svoje prijevare. Zato godine 1207 otvoriše jedno veliko vijeće u Monrealu da tu očito, ako bi bilo moguće predobiju sve nauke i sva razloženja katolika, i tako

im jednom zatvore za svegj usta. Pravovjerni se dobrovoljno prikažu u to vijeće, i izabraše izmegju istijeh poluvjernikâ svojijeh protivnikâ četvericu, koji bi na svrhu osudili ko istinite a ko himbene slijedi nauke. Za petnaest se cijelijeh danâ zadubeni u visokijem razloženjima zabaviše u rečenom vijeću. Suci koji odabrani biše ne tjedoše izustiti ikakva suda, er vele bistro ostadoše uglavljeni o očitijem razlozima i istinama katoličanskoga nauka, a s druge strane ne htješe sebe i sve svoje prijatelje osuditi. Sasvijem tijem, u onoj prigodi, sto i pedeset ljudi obratiše se na pravu vjeru U rečenom vijeću nahogjaše se i Petar Castelnau Papin poklisar.

Do malo dogjoše u Monreal Opat Čisterčijenski sa dvanaest drugijeh opata, i dvadeset redovnikâ istoga reda, koji svi nastojaše srčano na obranu katoličanskijeh istina; i tako se puci lasno mogahu staviti, da je katoličanska crkva živa, puna kreposti i svegj pripravna vojevati suproć prijevari i nerednosti. U toliko biskup Folchetto narešen kreposnijem djelima i kršćanskom mudrosti, čini u sebi oživljeti biskupsko dostojanstvo, koje bijaše mnogo potamnjelo, i ostalo potlačeno u njegova predstupnika. Na isti je način djelovao Navara biskup od Konserans, i mnozi drugi biskupi koji se prije bijahu ukazali slabi, plašivi oli lijeni. — »Postavljenje Manastira od Prulje nadahnu novom jakosti i ufanjem osiromašene i vjerne plemiće. Ali megju svijem ovijem djelovanjima stvar koja je nada sve ostale dostojna da bude zabilježena, jest, da svi ovi mudri i opazni ljudi bijahu složni u jednoj istoj misli, da tojest, apostolsko propovijedanje jest premogući način za branjenje katoličanske istine, i za opreku nevjerstvu. I sasvijem da ovi papini poklisari, biskupi, opati, i španjolski redovnici bijahu svaka pametno i vrlo odredili, isto svi željahu da jedan sam glavar svijeh bude vladati i upravljati, da kako svi jednijem duhom bijahu nadahnuti, svi budu jedinstvom vlasti vladani, er bi u jedinstvu vladanja stekli novu jakost i višu krepost. O ovomu su se često zabavljali u svojim razloženjima, kako bi, to jest, osnovali i izveli novu skupštinu redovnikâ koja vladana i upravljena jedinstvom vlasti, imala bi za poglavitu namjeru i osobito držanstvo, katoličansku crkvu u svakoj prigodi štititi od neprijajeljskijeh nasrtanja po putu vangjelskoga propovijedanja. — U toliko svi jednako štovahu i čašćahu biskupa Dijega kao svoga glavara, i njegove svjete dobrovoljno u djelo postavljahu. Dijego se vrati u Španju da razvidi posle i stvari svoje crkve od Osme,

i da sakupi novijeh pomoćnika, ter ih zajedno sobom prevede u Franču da božije kraljevstvo onijem pucima navješćuju. Crkva od Osme razveseli se, videći nakon toliko vremena svoga vrloga i ljubljenoga pastira, i ufaše, da djelovavši on doslije mnogo za božiju slavu u drugijem mjestima, sad bi od tolikijeh neprestavnijeh truda otpočinuo u krilu svoje crkve. Nu Dijego ne mišljaše zapustiti ono veliko Isukrstovo stado koje se u Franči nahogjaše od srditijeh lava okruženo, paček nastojao je do brzo vratiti se u Tolozu s nekoliko drugijeh redovnikâ španjolskijeh na obranu one Isukrstove crkve. Ali čim on ova odregjivaše, Gospodin ga k sebi zazove da nadari tolike trude koje dobrovoljno bijaše zagrlio za njegovu slavu. Veliki dakle biskup i vitez Dijego umre, ostavljajući gorko ožalošćen ne malahan dio kršćanstva koji u njega osobito držaše uprte oči i ufaše steći mnoga ublaženja i velike pomoći.

IX.

Dominikova stavna nastojanja nakon smrti biskupa Dijega.

Do malo nakon biskupove smrti, ona skupština redovnikâ koja njegovom upravom vrlo vojevaše suproć neprijateljima katoličanskoga imena, razdruži se i razmetne, er svi opati i čistercijenski kalugjeri vratiše se u svoje manastire. Isto učiniše i španjolski popovi koje Dijego ondje bijaše ostavio. Od tri papina poklisara Raoul bijaše jurve umro; Arnald oboravi za malo vremena, pak i on otide; a Petar Kastelnau ostane u Provenći.

Sam dakle Dominik s dva oli tri druga nagje se sred svake vrste trudâ i pogiblja, vrlo boleći se, da se svi bijahu rastavili i odijelili, ter ona mjesta od poluvjernikâ okružena ostavili bez vele potrebne obrane. Ali sa svim tijem postavljajući u Boga svoje ufanje, bez prestanka molio je, ustručavao se, ophodio ona mjesta navjestivajući Božiju riječ, nagovarajući, svjetujući, da svegj više u katoličanskijem istinama pravovjerne utemelji, slabe krijepi, nestavne održi; i u ovijem ljubezljivijem i uljudnijem nastojanjima provede sedam cijelijeh godina. Ali koliko on gorućom ljubavi srčanije nastojaše na rasprostranjenje Božijega kraljevstva, toliko više neprijatelji križa Isukrstova natjecahu se raščiniti, satrti, i uništiti sve one uljudne i korisne težnje. I ne mogući poluvjernici istinitijem naucima i pravijem razlozima Dominika predobiti i usilovati da se odreče i ostavi od onijeh

vrlijeh nastojanjâ; počnu ga krivo gledati, nenavidjeti, mrziti, u rug uzimati, progoniti odlukom jeda li bi barem na ovake načine doprli da umukne, i da se i on od onijeh mjesta ocijepi.

Dominik sva ova je podnosio ustrpljeno i veselo, paček gdje su ga više i grgje tlačili, više mu jade zadavali, običajno bi ondje češće išao i u dulje se zadržavao. — U Karkasoni navlaštito gdje je mnoge nedragosti i suprotive podnosio, ondje bi dobrovoljno prebivao, da štogod (kako je on isti govorio) barem učinim i pretrpim na zlavu onoga koji me krijepi i pomaga. — Videći dakle poluvjernici, da im on bez prestanka posle ometa, priteže na katoličansku vjeru mnoge njihove nasljednike, i da se nikako ne mogu od njega osloboditi, napokon odrediše život mu oteti. I nazbilj jedan dan čekaše ga na nekoj raskrsnici kud bi često prohodio da ga tu pogube. Nu ne budući oni dan Dominik onuda prošao, poluvjernici ne mogaše ispuniti svoje želje. Sutra dan susretavši ga jedan od njih, rečemu: eh! da si jučer prošao običajnijem putem danas ne bi više bio živ. Odgovori mu Dominik: znam da nijesam dostojan te milosti. Nu što bi bio učinio, preuzimljući reče mu poluvjernik, što bi bio učinio da si jučer upao u moje ruke? Bio bih te molio, odvrati mu Dominik, da me ne ubiješ jednijem mahom, nego da malo po malo me isiječeš na komade; ovo bih te bio molio, er samo na ovaki način bile bi zadovoljene moje žive želje da patim i umrem za Isukrstovu ljubav.

X.

Smrt Petra Kastelnau Papina poklisara

Često je govorio ovi Papin Poklisar da katoličansko bogoštovlje u Linguadoki neće se rasprostraniti i utemeljiti dokle god ona zemlja nebude natopljena krvlju koga mučenika, i srčano molio je Gospodina da bi njega istoga odabrao na to dostojanstvo.

Knez od Toloze na komu je visjelo crkovno proklestvo, obećivao je da će se s crkvom pomiriti, i često je molio i nukovao papina poklisara da bi ga odriješio i oslobodio od toga proklestva.

Poklisar cijeneći, da knez istinito to prosi, gane se na smilovanje i otide u S. Gilles s Opatom čisterčijenskijem da tu zadovolji požudama rečenoga kneza. Nu knez jednu govoraše a

drugu mišljaše: hotio je na silu da ga Kastelnau s crkvom pomiri, prijeteći, da bi ga inače činio smrću umoriti. — Sasvijem da je i poklisar srčano želio vidjeti kneza na pravi put obraćena, s Bogom i crkvom pomirena, poznajući sad očito hude misli i odluke njegove, izide iz S. Gilles sa svojim drugom kalugjerskijem opatom ne mogavši knezu podijeliti mir i blagoslov. Rad toga se knez ljuto rasrči, i potajno pošlje dvije ubojice koje s kopljima na smrt raniše Kastelnau. Ovako ranjen poklisar reče im »nek vam Bog prosti, ja vam praštam.« Ove riječi nekoliko puta ponovi, paka premine u krilu Gospodinovu.

Njegovo tijelo bi ukopano u Opatiji S. Gilles. Ovo se zgodi 15.og Siečnja godine 1208. (Petar od Vaulx Cernay Zgodop. Albigj. pogl. 8.) Tako sramotno izdajno ubojstvo bi biljeg i na neki način uzrok i početak strahovitoga rata i nemila boja megju nasljednicima katoličanske vjere, i Albigjezima.

XI.

Albigjeski rat.

Od mnogo vremena knez od Toloze u svijem mjestima koji bijahu pod njegovom oblasti, ljuto i srdito progonjaše katoličansku crkvu.

Pravovjerni podložni njegovu vladanju u njemu nikakve pravde, pouzdanja i obrane ne nahogjahu. Pokradene katoličanske crkve ter razorene, oli u kule i tvrgje obraćene; manastiri oglobljeni; stvari i prilike svete potlačene, raspotezane, izgorene; redovnici prognani i nemilo pobjeni; biskupi izagnani, u rug uzeti i u tamnice zatvoreni. Knez od Toloze u brzo izide glasoviti samosilnik, poglavica i branitelj prijevara, neznaboštva, nepravednosti, lupeština, ubojstvâ, i tisuću drugijeh zala, koja sam pakao mogaše izmisliti i u djelo postaviti. Jedan dan biskup od Orange molio ga je da bi u pristojnoj cijeni držao mjesta i stvari, Bogu posvećene, da barem bude štovati Nedjelje i ostale svetkovine; i na svrhu da prestane moriti i dušiti državu od Arles; a knez stišnjivajući ruku biskupovu, reče mu: tvrdu ti vjeru davam, i zaklinjem se ovom rukom da nikakve cjene neću činiti ni od nedjelja, ni od svetkovina, ni od redovništva, ni od druge crkovne stvari. (Pism. Inoč. III Knjig. 69).

Nakon svijeh ovijeh zlotvorstva, neuljudnosti, i strahoća kojijeh knez od Toloze bi oli poglaviti tvoritelj, ili mogući po-

moćnik i branitelj, nakon svega ovoga, kad jošter očito primi u broj svojih prijatelja, i obilno nadari ubojice papina poklisara Kastelnau; mjera neuljudne zlobe učini se puna i prekrcata. Za višu nesreću u svijem rečenijem zlotvorstvima bijahu se s njim sprijateljili i združili knezovi od Foix, od Comminges, od Bearn, i Petar kralj od Aragone, čija sestra bijaše udata za Rajimonda od Toloze. Koliko oni toliko njihovi podložnici, kojijeh viši dio bi usilovan zagrliti albigjeske nauke, boj navještivahu, porazu i uništenje prijećahu pravovjernijem i vjeri katoličanskoj u onijem državama.

Kad sva ova obazna i razabra Papa Inočencijo III, posla knezovima, banima i plemićima državâ Narbone, Arles, Embrun, Aix, i Vienne, list, u komu megju ostalijem stvarima čini znati da knez od Toloze bijaše upao u crkovno proklestvo, da njegovi podloznici nijesu već držani slušati ga i biti mu podložni, i da on već nije gospodar imanja i zemalja koje je do slije posvajao. Inočencijo pisa ovi list na 10 Ožujka 1208. Iste stvari pisa biskupima onijeh državâ, i nadbiskupima Lijona i Toursa, i kralju od Franče. (Pism. Inn. III knj. 26, 27, 28).

Čisterčija papin poklisar bijaše sam ostao. Za to Inočencijo odabra dva druga svoja poklisara, to jest Navaru biskupa od Konserens i Uga biskupa od Riez. Ovoj dvojici dakle, i navlastito Opatu i njegovijem kalugjerima, Inočencijo naredi da budu katoličanskomu puku svud navijestiti i nukovati ga da se oruža i pripravi na boj protiva sili poluvjernikâ. Na razglašenje ovijeh bojnijeh priprava ustrašen knez od Toloze dva svoja poklisara u Rim otpravlja, to jest nadbiskupa od Auch i Rabensteina davnoga biskupa od Toloze. Ovijem bijaše naredio, da se tuže papi na opata od Čisterčija, i reku mu da je knez pripravan podložiti se, i s papom se razumjeti vrh svijeh posala i stvari, ako mu odredi druge razboritije i pravednije svoje poklisare. Inocencijo zadovolji ovijem požudama i posla u Franču Milona čovjeka mnogo mudra i obrtna, koji bi na njegovo ime svaka razvidio potanko, ter pravo i razložito osudio. Milon u Valenci sakupi u vijeće nekoliko biskupa, i dozva još kneza od Toloze, koji obeća svaka ispuniti koja mu ondje budu naredjena. Bi dakle osugjeno da iz svijeh svojih držav? izagna poluvjernike, da plati i isporavi sve štete uzrokovane crkvama i manastirima, da čini povratiti na njihova prestolja biskupe od Carpentras, i Vajson, i nekoliko drugijeh stvari. Za zaklad pak vijerna i potpuna ispunjenja ovijeh obećanja, Rajimondo predade u ruke papina poklisara

kneževinu od Melguiel, i sedam gradova od Provence koji su mu bili podložni, s ugovorom da će sve izgubiti, ako potanko ne izvrši što obeća. I ova svoja obećanja potvrdi očito i bjelodano u opatiji S. Gilles tvrdom zakletvom vrhu svetijeh moći i vrh istoga svetotajstva od otara. — Ali sve ovo bi zaludno· Do malo svak se stavi, da sva obećanja, i očite zakletve kneza Rajimonda bijahu podrugljive, lažive, himbene, svetogrdne. Radi česa Milon otide u Lijon gdje bijahu sakupljene katoličanske vojske, kojijem vladahu knezovi od Borgonje, Svetoga Pavla, od Bearn, od Montfort, i nekoliko drugijeh.

Moja misao nije ovdje pripovijedati, i tumačiti bojna djela koja se nasljedovahu za nekoliko godišta s različnom srećom; ni mnogovrsne ljubezljive načine s kojijem Inočencijo papa nastojaše srčano umiriti puke uznemirene, i svakoga prevesti tiho i slatko na svigjenje i na put pravednosti. Sva ova pomnjivo i potanko istumačiše, i bjelodano zabilježiše u svojijem zgodopismima pisaoci albigjeskijeh stvari i izvoditelji života Inočencija III.

Ja ću dakle samo ovdje u kratko rijeti, da netom se katoličanske vojske uputiše put Linguadoke, do malo okružiše Beziers, ter vrlo i junački vojujući, u brzo ga osvojiše. U Ovomu ratu, kako pisaše papini poklisari u Rim, padoše ubjenijeh dvadeset tisuća ljudi. Katoličanske čete iz nova se zaratiše s Albigjezima blizu Karkasone, i slavodobitnice izidoše. Nakon ove pobjede, sve vojvode katoličanske vojske u vijeće sakupljene jednodušno odabraše za svoga poglavitoga glavara Šimuna kneza od Montforta, koji se ukaže junak nad sve ostale junake. Kako se junački bijaše započeo ratiti, tako junački i napredova sasvijem da svegj ista sreća ne slijedi ga. Sa svijem tijem hrabreno vojujući, osvoji mnoge Albigjeske tvrgje, sela, gradove i kule. Strahovito bijaše se učinilo ime ovoga glasovitoga vojvode. Gdjegod bi on došao da svoje vlada, tu bi do malo sreća i slavodobiće sinulo i zasijalo. Knezovi od Komminges, Toloze, Bearn, i Foix vidjevši da njihovi vojnički poslovi naopako idu, i da ih često sreća ostavlja, sasvijem da broj njihovijeh vojskà bijaše mnogo viši od onijeh kojim Montfort zapovijedaše, odlučiše sve svoje vojske u jedno zdruziti, ter sastati se s onijem koje vogjaše Petar II kralj od Aragone (od šesnaest tisuća ljudi), i svi ujedno udariti na Montforta ter skršiti ga i predobiti.

U Muretu, ne daleko od Toloze svi se sakupiše, i čekahu zgodu da se zarate. Vojvoda Šimun stavno vjerujući da slavo-

dobiće ne visi o mnoštvu vojnikâ, nego da s neba slazi njihova jakost, ne preda uputiti se put Mureta da razbije neprijateljsku silu. Vrlo i strahovito se ondje vojske zaratiše, i nakon mnogo vojevanja i krvi, pada na zemlju ubjen Petar II kralj od Aragone. Do malo čete albigjeske smetene, raspršane na svaku stranu, stanu bježati, svak želeći samo glavu sebi sačuvati. Iza ovoga strašnoga i glasovitoga rata, slavodobitni Montfort uljeze u Muret, i tad samo osorna Toloza, koja bijaše poglavito gnijezdo Albigjesâ, bi usilovana predati se u ruke kneževe. Ova duga i teška vojevanja biše napokon dovršena godine 1214.

XII.

Dva poglavita Viteza onoga doba, Dominik Guzman kanonik od Osme i Šimun Montfort Vojvoda katoličanskijeh vojska.

U ova vremena krvavijeh ratâ s Albigjezima, treba zabilježiti kao dva poglavita viteza. Dominika i Montforta. Vidjeli smo, da Montfort, kaono drugi Jozue u Rafidin suproć Amalečitima vrlo je vojevao, predobio, i podnižio osornu Albigjesku silu. Treba nam sad vidjeti koja je Dominik djelovao, i od koje je koristi bio katoličanstvu. Čim se Montfort junački ratijaše suproć Albigjezima, Domîninik, kao drugi Moizes, uzdižući ruke put nebesa, srčano moljaše za svigjenje zaslijepljenijeh, i za pobjedu katoličanskoga bogoštovlja; paček može se rijeti, da u mnozijem prigodama, Dominikove srčane molbe pritegoše vrhu katoličanskijeh vojska krunu slavodobića.

Kogod je pomnjivo proštio zgodopisja onijeh vremena, biće se lasno stavio, da u svijem različnijem i dugijem bojnijem vojevanjima, nigda se ne spominje ime Dominikovo, er se on nigda ne umiješa u one bojne poslove. Mnogi listi i mnogovrsna pisma se u ona doba posiljahu u Rim, a iz Rima u Linguadoku, i u druge države, poklisarima, vojvodama, opatima, biskupima, kraljevima, ali u nijednomu od njih ne nahodi se ikakva uspomena od Dominika. Prijatelji i neprijatelji, koji su pomnjivo zabilježivali sve što se u ona vremena djelovalo u Linguadoki, ni oni u svojim pismima nigda Dominika ne spominju. Da se Dominik umiješao u one bojne poslove bio bi ga kojigod zgodopisac barem imenovao u kojojgod prigodi, a nije moguće, da su se i naši i inostranci svi jednodušno pogodili nigdje ne za-

bilježiti njegovo ime; čim s druge strane mnozi i različni pisaoci sva njegova djela potanko ispisaše, navlaštito oni koji su se zabavljali o stvarima i ljudima ovijeh vremena. Namijenjenje Dominikovo, veli glasoviti Otac Enriko-Dominik Lacordaire, bi posve druge vrste. Vangjelje, koje je on štitio i bez prestanka razglasivao, govorilo mu je, i učilo ga, da su blaženi krotki i mirni, er će oni posvajati zemlju. — Evo dakle o čemu se Dominik zabavljao u ona vremena smućâ, rata i krvi.

»Dominik (govori blaž. Umberto u svomu zgodopisju) bi za »deset godišta hrabreni vitez i branitelj katoličanske vjere u »mnozijem mjestima Narbonenske države i navlastito u Karka»soni i u Fangeaux. Vrlo je nastojao na sahranu dušâ, razgla»sivajući vangjelske istine, i podnoseći mnoga paćenja, supro»tive, nedragosti, tlačenja i progonstva za ime Isukrstovo. Znao »je Dominik da u Tolozanskijem pokrajinama, Albigjezi sa svo»jijem licemjerstvom bijahu pritegli na poluvjerstvo mnoge »plemenite Gospogje; zato dohodivši u one pokrajine da u vrije»me korizme navijesti Božiju riječ, izkao bi da bude sa svojim »drugom primljen na konakovanje od onijeh istijeh gospogja »odlukom da ih iz nova prevede na katoličansku vjeru. Bi prim»ljen; nu nigda s njima ne progovori poviše njihova vjerovanja, »da li svu korizmu proveo bi hraneći se on i svoj drug samijem »kruhom i vodom. Davahu im postelje da počinu, ali oni bi »uzeli dvije gole štice, i na njima sve ono doba počivali, speći »jako malo, i trajući mnogi dio noći u molitvi, i u bičevanju »svojih tjelesa. — Ovaki način življenja bi podoban, bez ikakva »nagovaranja oli vježbanja, povratiti sve one Gospogje u krilo »katoličanske crkve; što se i ispuni.«

Drugovdje zabilježih, da jednom Dominik hotijaše sama sebe prodati da iskupi iz sužanjstva brata neke siromašice. Stvar prilična zgodi se u Linguadoki s jednijem poluvjernikom. Ovi ispovidjevši da radi sama siromaštva bi usilovan ocijepiti se od katoličanske crkve, Dominik odluči prodati sama sebe da pomože obraćenoga; nu Bog pazivši ove Dominikove odluke, providi obilno na drugi način siromahu, čim Dominika odredgjivaše na mnoga i velika druga djela.

Nije lasno ujedno sakupiti i izbrojiti neobičajne, plemenite kreposti, koje gizdavo rešahu Dominiká, i koje nam opovijedaju jednodušno zgodopisaoci i izvoditelji njegova života. Sred ovoga velikoga mnoštva njegovijeh izvrsnosti usilovan sam izabrati, i samo neke spomenuti.

Kad bi Dominik uljegao u koje mjesto ili grad, imao je običaj najprije kleknuti i sniženo moliti Gospodina, da ne pedepše ono mjesto ili grad radi sebe ulazećega velikoga grešnika. Stavno se svegj uklanjao, i bježao od svjetovnijeh časti: Trikrat su ga odabirali na biskupsko dostojanstvo i najprije u Beziers, pak u Konserans, a najposlije u Comminges, i sva tri puta opazno se ukloni, zahvaljivajući na tolikijem častima, i jednom se izusti, da kad bi ga hotjeli usilovati da primi biskupsko oli koje drugo dostojanstvo, krijući bi tad pobjegao i za svegj uklonio se od onijeh mjesta.

Čovjeka ovako kreposna i izvrsna Svemogući bijaše jošter naresio duhom proročanstva i oblasti da djeluje čudesa.

Razgledajući jednom Dominik pomnjivo nekoga poluvjernika koji bijaše na smrt osugjen, reče sucima: prostite ovomu čovjeku život er će dobar i svet izaći. Život mu bi prošten, i on nakon dvadeset godišta obrati se na pravu vjeru, i uljeze u red Dominikanski u komu kreposno življe, i najposlije sveto preminu u krilu Gospodinovu.

Godine 1211 nekoliko Ingleza hodijaše u Kompostelu, i ne hoteći proći kroz grad Tolozu u komu boravljahu poluvjernici, uljegoše u lagju da prebrode rijeku Garonu; ali lagja budući prekrcata (er bijaše u njoj više od trideset ljudi), izvrati se ter svi na dno pogjoše. Na glas ovoga plačnoga dogagjaja, izide Dominik iz jedne crkve koja se nahogjaše na drugoj strani one rijeke, ter se na zemlju prostirući s prekriženijem rukama, zaprositi u Gospodina sahranu onijem ljudima. Iza molitve ustajući na noge jakijem glasom reče: na ime Isukrstovo zapovijedam vam da svi iz dna vode izidete, i na kraj dogjete. I taj čas svi utopljenaci iz vode izlazeći, živi i zdravi kraja se ukitiše. (Thierry iz Apolda pogl. III.)

Mnogi pisaoci pored s biskupom Marchese pravljaju, da jednom Dominik vraćajući se obnoć iz velikoga vijeća u komu se bio zadržao s poluvjernicima, uputise put neke crkve gdje je običajno noći u moljenju provodio, budući je našao zatvorenu, klekne pred vrata da provede tu svu noć u molitvi. Nakon dosta, iznenada, bez da znade kako, nagje se sa svojim drugom u crkvi pred otarom prostrt na koljenima.

Blizu Toloze nahogjahu se dva čovjeka osvojena od hudobâ, i smrtno i bez prestanka od njih mučena. Bi zazvan Dominik da ih pomože. Dogje; ter na Isukrstovo ime zapovijedajući hudobama, istjera ih iz onijeh tjelesa, i tako oslobodi ona dva

čovjeka. Radi ovijeh ili priličnijeh djela, koja je Dominik, oli bolje, svemogući po Dominiku djelovao za ljucku utjehu i korist, uzmnožaše se svagdan totvećma njegova slava; njegovo ime svud se slatko razlijegaše, i svak ga za velika sveca držaše i čašćaše. (Marchese u životu S. D.)

XIII.

Dominik prima od Blažene Djevice Marije Sotijer, oliti Rosarijo, koga on svijetu razglašiva.

Sasvijem da je Montfort hrabreno vojevao suproć Albigjezima i predobio ih, a s druge strane Dominik propovijedanjem, nagovaranjima, molbama i čudesima mnoge na pravu vjeru obraćao: od svega toga Dominik nije bio zadovoljan, er je srčano želio sve one plemenite države vidjeti postavljene u krilo katoličanske crkve ter tako mirne, čestite, blažene. I da ovoliku sreću prije dostigne, osobitijem načinom počne moliti B. D. Mariju koju svegj štovaše kao svoju ljubljenu Majku, da bi se dostojala isprositi od svoga Sina, da rastjeravši tmine poluvjerstva i svijeh nerednosti, svi puci budu spoznati i spovijedati katoličanske istine, ter kreposno djelujući, sastati se i sačiniti jedno samo Isukrstovo stado. Čim jednom ovako podnižno i skrušeno moljaše, velikom svjetlosti okružena očito mu se prikaza preblaga Djevica, i reče mu: evo me sinko u tvoju pomoć, evo ti moga Rozarija, uzmi ga, pogji ter svud razglašivaj ga. Ti ćes njim pako smutiti i uznemiriti poganstvo i poluvjerstvo predobiti, istinu krepost i pravo Bogoštovlje megju narodima posaditi i rasploditi. Iza toga Djevica iščezne a Dominik ostade slatko zanesen, pokrijepljen, ujačen, i u ljubavi prema Bogu i iskrnjemu totvećma ražežen.

Pisaoci onijeh vremena jednodušno svi jednako svjedoče i spominju ovo čudnovito objavljenje Djevice. Sami Bolandisti negda hotijahu sumnjiti, i natjecahu se oteti ovu osobitu čast Dominiku, govoreći da nije bio on začetnik i prvi razglasitelj Marijina Rozarijâ. Ali ovijem sumnjama i pismima, vrli Mamachi sputno opriječi velikijeh i nepredobitnijeh razloga, s kojijem bjelodano uglavi Bolandiste vrhu istine, koju svi sgodopisaoci onijeh vremena svjedoče; to jest da Dominik a niko drugi bi istiniti začetnik i najprvi razglasitelji Marijina Rozarija. (Mam. zgod. dio I. str. 306).

Ohrabren dakle Dominik, i oružan ovijem novijem duhovnijem oružijem koje mu Marija udijeli, pun ufanja u višnju

pomoć poćne svud razglašivati ovu novu bogoljubnost, razdjeljivajući sotijer oli rozarijo u petnaest koljenaca, prilagajući svakomu od njih različno razmišljanje kogagod poglavitoga otajstva, koje Mariji bi uzrok radosti, oli bolesti, oli slave.

Ovo razmišljanje poglavitijeh Otajstva Vjere, združeno s molitvom Rozarija, u brzo se svud rasplodi, ter po svemu svijetu razglasi.

Sve kraljevine, države, gradovi, otoci i sela dobrovoljno i veselo prigrliše ovu novu bogoljubnost s kojom svagdanj počinjahu slatko pozdravljati i častiti nebesku Kraljicu.

Najprvi koji zagrliše bogoljubnost Rozarija biše katoličanske vojske koje vojevahu protiva Albigjezima.

Dominik u toliko višnjem duhom napunjen, previgjao je bližnu svrhu boja s Albigjezima, i potpuno slavodobiće katoličanskijeh vojska, koje sad pod obranu Marije navlaštito Rozarijom oružane, vrlo rateći se, lasno neprijatelje podnižuju, i slavodobitnice svud ishodu.

Godine 1213 Dominik nahodeći se u Karkasoni, bi upitan od jednoga kalugjera Čisterčijenskoga reda: hoće li se igda svijet umiriti, i kad će prestati ovi krvavi rati. Dominik odgovori mu: ove teške i ljute nevolje dovršiće se, ali ne tako brzo; još će se proliti mnoga ljucka krv, i jedan kralj u ratu biti će ubjen. Nakon ne vela vremena kralj od Aragone Petar ostade mrtav na bojnomu polju blizu Mureta.

Napredujući vrlo Dominik u svojim nastojanjima, a s druge strane blagosivljajući Gospodin s nebesa, po umoljenju Djevice Majke, ove njegove ljubežljive i neprestavne trude; vidi očito da se svegj više uzmnažao broj grešnikâ uprav obraćenijeh na pokoru, i poluvjernikâ koji zagrljivahu pravu vjeru. Radi česa s jedne strane srčauo veselio se u Gospodinu, a s druge nije prestajao moliti i prositi za potpuno obraćenje onijeh Državа koje je svojim apostolskijem snojem bez prestanka natapao.

XIV.

U Dominiku i po Dominiku Svemogući tvori čudesa prezamijerna.

Osvem da je Gospodin na način malo prije zabilježen obilno nadario Dominikova kreposna djelovanja, hotio ga je jošter uresiti novijem prezamijernijem i osobitijem milostima.

Može se rijeti, da koliko je Dominik srčanije nastojao na rasplogjenje božje slave, da toliko je više Svemogući resio, i uzveličavao ovoga svoga vijernoga slugu, podavajući mu preveliku oblast da djeluje stvari vrhunaravne, čudnovite.

Dosad sam u ovijem svojijem knjigama zabilježio nekoliko vrhunaravnijeh djela koja je Dominik tvorio; sad nasljedujući zgodopisaoce njegova života, treba mi štiocu opovidjeti nekoliko drugijeh koja je on u različnijem prigodama bjelodano djelovao.

Trebavši mu jednom prebroditi se preko neke rijeke, dozove jednoga mrnara da ga na drugu stranu prevede, i kad to ovi učini, za trud mu platu zapita. Dominik ne imajući ništa sa sobom, reče mu: brate nemam ni zlata ni srebra, Gospodin će te nadariti za tvoj trud. Brodar nehajući za riječi, odgovori Dominiku: oli me plati, oji ćeš u mojijem rukama za platu ostaviti svoj plašt. Dominik uzdižući k nebu oči, ter nakon malo na zemlju pogledajući, ugleda srebrnjak od Boga mu očito poslan; tad reče brodaru: brate, evo što mi išteš, uzmi i pušti da u miru otidem. (Umberto živ S. Dominika).

Jedan put susrete se Dominik s jednijem Sveštenikom čiji jezik nije poznao, a niti ovi Dominikov; ipak, kako pisaoci povijedaju, Dominik se s rečenijem sveštenikom tri dni zadrža u razloženjima isto kako da su obadvojica istijem jezikom govorili.

U gradu od Kastres, Dominik je često pohodio crkvu u kojoj su se nahodile moći svetoga Vincenca, i ondje bi se za mnogo vremena zadržavao u molitvi. Jedan dan iza podne gjak ulazeći u crkvu, vidi suproć otaru Dominika sa zemlje uzdignuta. Gjak veoma začugjen trkom otide zvati svoga glavara (Priora), koji pospiješno došavši u crkvu, ugleda Dominika u duhu zanesena gdje sklopljenijeh ruka stajaše nekoliko od zemlje uzdignut; rašta oni isti čas Prior odredi učiniti se nerastavni drug božjega sluge Dominika, kako se i ispuni. (Thierry od Apold.)

Izvoditelji Dominikova života pripovijedaju mnoga čudesa koja on djelova za ljucku korist, i govore da bi često privodili k Dominiku a još češće donosili nemotnjikâ svake vrste kojim se lijeka nije nahodilo, i da Dominik kad god moleći vrh njih, a kadgod samijem zlamenom križa ozdravio bi ih; ter zdrave i vesele k njihovoj kući otpravio.

XV.

Marija, iza Boga, poglavito ufanje i najtvrgja utjeha Dominikova.

Blaženi Umberto povijeda da je Dominik osobitijem načinom častio nebesku kraljicu. Nije bilo dana, nije bilo noći da se ne bi on za mnogo vremena zadržao u slatkomu razmišljanju nje radosti, bolesti i slave. Navlaštito obnoć mnogo urâ bi provodio u molitvi zanesen, časteći Gospodina i njegovu preslatku Majku.

Koliko su poluvjernici više i grgje tlačili Isukrsta i Bogorodicu Mariju, toliko je Dominik srčanije nastojao da svud razglašiva njihove vlastitosti i neprestavne blagodarnosti.

Sve njegove nedragosti, nevolje, paćenja. suprotive; sve je sniženo predavao u ruke svoje slatke Majke Marije, koja ga nije u nijednoj prigodi zapustila bila, paček mu se kazala svegj mila i blaga.

Sa svom jakosti svoga duha Dominik je razglašivao nje Rozarijo; i poznao je očito nje osobitu pomoć i obranu. Koliko se je više u srcima pravovjernijeh temeljila ova bogoljubnost toliko se je više uzmnažao broj pravijeh ljubovnika Marije; toliko je više oslabljala, krčila se i ulamala ohola Albigjeska sila.

Blaženi Alano svjedoči, da je Dominik po putu Rozarija isprosio slavodobiće katoličanskijem vojskama. Vrata od Toloze, koja bijaše poglavito gnijezdo Albigjeza, rastvorila su se, na proslavljenje Marijina imena neprijateljske tvrgje su se razorile; i glasoviti Montfort čestit i slavan uljegao je u oni Grad koji su više od stotinu tisuća vojnikâ branile. Isti Montfort je spoznao i očito spovidio, da molbe Dominikove biše poglaviti uzrok ovolike česti i slavodobića.

XVI.

Dominik postavlja prve temelje svoga novoga reda.

Iza čestitoga razrušenja Albigjeskijeh četa; katoličanske vojske, budući pored drugijeh gradova i država, posvojile i Tolozu, i Dominik, sa nekoliko svojih drugâ dogje u Tolozu za uregjenje duhovnijeh stvari koje bijahu veoma smućene. prekovraćene i potlačene. — Tekla je tad godina 1215, a Dominik

bijaše započeo četrdesetu godinu svoga življenja. Višnje provigjenstvo u ovoj prigodi nadahne i k Dominiku privede dva čovjeka koji mu biše mnogo korisni da počne osnovanje svoga reda. Ovi bijahu dva gragjana od Toloze, ljudi mnoge cjene, dostojni radi plemstva, i radi svojijeh vlaštitijeh kreposti.

Jedan se zvao Petar Cellani; a drugi Tomas, ali njegovo prezime ne nahodim zabilježeno. Ova dvojica dakle pridruže se k Dominiku i Petar Cellani daruje svoju polaču u koju Dominik sakupi šest druga to jest Petra, Tomasa i druga četiri koji s njim u jedinstvu počnu življeti.

Dominik ovoj svojoj družbi podade jednu istu odjeću kako i on nošaše, tojest jednu haljinu bijelu od vune, jednu kotu bijelu, oliti gjačku košuljicu od postava; jedan plašt crni od vune s kukuljicom. Ovaka bijaše odjeća kanonikâ, koju Dominik obuče, kad se ubroji u skupštinu kanonika od Osme. Ovaku odjeću on i njegovi nasljednici svegj nosiše dokle joj ne uzrokova neku promjenu čudnoviti dogagjaj o komu ću drugovdje besjediti.

Dominik u toliko sa svojom družbom počne provoditi život u svemu jednak po jednom istom uredbom. I ovo biše prvi počeci koje Dominik zametne za izvedenje svoga novog Reda. I da ovu misao izvrši, odabra grad Tolozu, poglavito ognjište nevjernosti, smuća, i neredności, da tako najprije u ovoj prvostolnici iskrši sve ostatke poluvjerstva, ter sve one pukove najposlije na pravi put prevede. Ovijem Dominikovijem svetijem i mudrijem odlukama Folko biskup od Toloze zgodno pomoć podade.

On dobro spozna od koje velike duhovne koristi imao je biti svijetu Dominikov red, i za to odluči pomoći ga u ovoj spametnoj i uljudnoj odluci. — U svoj biskupiji od Toloze Folko postavi slijedeću zakonitu naredbu:

U ime našega Gospodina Isukrsta.

Svijem i sadašnjijem i dohodećijem davam na znanje, da ja Folko, po Božjoj milosti podnižni sluga biskupskoga sjedilišta od Toloze, žudeći iskorijepiti poluvjerstvo, izagnati neredności, i podati ljudima uredbu vjere, i isporaviti njihova djela, odabrao sam u svojoj biskupiji za svetoglasitelja oca Dominika i njegove družbenike koji odlučiše slijediti vangjelsko uboštvo, hodeći na nogama i kako redovnici navještivati istinitu Božju riječ. — I kako nastojniku u Božjemu vinogradu pravedno je podati potrebnu hranu, er oni koji vangjelje razglasiva, s vangjelom i

žive; za to hoću da ako otac Dominik i njegovi družbenici budu u mojoj biskupiji razglašivati i učiti istinu, da imadu joštera sakupiti potrebnu hranu. Radi česa ugagjajući se s mojom voljom kanonici crkve svetoga Stjepana, i svi župnici i popovi moje biskupije, podao sam njima za svegj, kako joster svijem onijem koji za Božju ljubav i za sahranu duša budu nastojati na propovijedanje, šesti dio desetinâ koje naše crkve posvajaju i primaju, da mogbudu providjeti svojijem potrebama. Na svrhu svake godine, ako štogod bude ostati od rečenijeh desetina, hoću i zapovijedam da se bude istrošiti u ponapravljanje crkava i u pomoć siromahâ, kako biskup bude odrediti. Budući zakonita naredba, da jedan dio desetina bude siromasima razdjeljen, mi smo bez sumnje držani uložiti štogod u pomoć onijeh koji su za Isukrstovu ljubav uboštvo zagrlili odlukom da obogate svijet svojim izgledima i nebeskijem naucima. Tako da oni od kojijeh primamo stvari vremenite, budu od nas primiti stvari duhovne. Razglašeno godine 1215 Isukrstova upućenja, kralj Filip u Franči kraljujući, a knez Montfort budući poglavica i načelnik od Toloze.

XVII.

Dominik ide u Rim, gdje se kupio veliki općeni Zbor Lateranenski IV.

Inočencijo III papa, razgledajuć tolike smeće, nemire, progonstva, poluvjerstva i poganstva koja žestoko rvahu se da poraze i unište katoličansku crkvu; odredi, u Rimu sakupiti općeni zbor da iznagje koristan lijek ovolikijem inokupnijem jadima i nedragostima. Za to pred svrhu godine 1215 ljubežljivijem očinskijem knjigama zazva u Rim sve Kardinale, Patrijarke, Nadbiskupe, Biskupe, i Opate katoličanskoga okoliša da bi pod višnjom upravom i nadahnućem skupno razvidjeli i odredili što bi bilo potrebnito i korisno da se uzbunjeni svijet umiri, i zatravljene i izgubljene sinove u krilo Isukrstove crkve ljubežljivo prevede.

Ovi zbor prozva se lateranenski IV, er u crkvi S. Ivana od Laterana bi sakupljen.

Sred velikoga mnoštva Biskupâ koji sa svake strane svijeta u Rim prikupiše se, dogje i Folko biskup od Toloze.

Dominik koji željaše, da poglavica Rimski njegov novi red potvrdi, odredi i on u Rim otiti. I kako prvi put otigje s bi-

skupom od Osme, tako sad, nakon jedanaest godišta, hodeći za drugi put, pogje s biskupom od Toloze, koji ga mnogo štovaše i srčano ljubljaše.

U toliko Dominik ostavi svoje družbenike u Tolozi pod obranom molitve i vrla nastojanja da se izuče i vrijedno uvježbaju u naucima Bogoslovlja pod upravom glasovito-mudra naučitelja Aleksandra, koji onda u Tolozi boravljaše i vježba se u crkovnijem i zakonitijem naucima. Zgodopisaoci pripovijedaju, da Aleksandro speći, vidi jednom u snu sedam jasnijeh zvijezdâ, koje koliko se više k njemu približahu, toliko više umnažaše se njihova veličina i jasnost. Razbugjen ostade veoma začugjen i kao izvan sebe, niti je ikako istumačiti mogao što oni san zlamenovaše. Po običaju ono jutro Aleksandro otide u učionicu, kad na vratima nahodi Dominika sa šest svojijeh nasljednika obučenijeh u bijeloj haljini s crnijem plaštom prekriveni kao onó kanonici reda S. Agustina. Ovu šestericu Dominik preda na vježbanje Aleksandru, koji onda spozna u njima što oni san zlamenovaše. Isti Aleksandro nakon nekoliko godišta nahodeći se u Engleskoj, pripovidi što mu se u Tolozi dogodi.

Inoćencijo papa III koji je na osam Listopada godine 1215 bio potvrdio dumanjski manastir od Prulje, sad vrlo sumnjiv nehoćaše primiti pod obranu crkve katoličanske novi Red Dominikov. Er kako zgodopisaoci pripovijedaju, propovijedanje jest glavno držanstvo koje Apostoli osobitijem načinom preporučiše i predadoše biskupima, a sad predati ga u ruke redovnikâ, koji nijesu biskupi, cijenilo se da bi se to protivilo davnijem crkovnijem običajima.

Istina je da su se biskupi od davnijeh davninâ otimali tumačiti puku Božje zapovijedi, i zato zbor Lateranenski bio im je oštro zapovidio da barem svaki biskup bude odabrati vrijednijeh redovnikâ koji bi pristojno ovo biskupsko držanstvo ispunjali. Ali jedno je da biskup odabere namjesnike koji će mješte njega puk vježbati, a drugo je da redu, koji živе i vlada se osobitijem zakonima, bude predano ovo apostolsko namijenjenje, da svud i svegj vangjelje razglašiva. Mislilo se da potvrdom ovog novog reda propovijedalacâ, bi se postavila nova apostolska skupština, koja nije od biskupa složena. Radi česa Inoćencijo mnogo je sumnjao vrhu ovoga posla.

Bijaše prem istinito da apostolsko namjenjenje na očigled ginuše i pomanjkavaše u Isukrstovoj crkvi, i da teško i sramotno neznanje i nehajstvo bijahu poglaviti uzrok da se sred

naroda poganstvo, poluvjerstva, himbe i neizbrojene nerednosti rasplode i svaku krajinu opletu. I za to sva vijeća koja se sakupiše u Linguadoci kad se još vojevalo suproć Albigjezima, jednodušno svi napominjahu biskupima ovo glavno držanstvo, i vrlo nukovahu ih da ga budu duševno i vijerno ispunjati.

Nu sama Božja milost stvara propovijedaoce, a ne naredbe vijećâ i zborâ. Biskupi izlazeći iz vijeća običajno vraćali bi se ponositiji u svoje polače, ter sapleteni u lastima, taštinama i lotrojstvu, malo oli nimalo hajali bi za poglavito svoje držanstvo. I da se na kojigod način opravdaju, govorili bi da s jedne strane, mnogovrsni poslovi i vladanje biskupije im nedadu zabavljati se okolo apostolskoga namjenjenja, a s druge strane predstavljali bi da nemogu lasno iznaći ko će mješte njih puk vježbati; er nije moguće, kao iznenadi, rijeti iednomu popu, ili komu redovniku — budi Aposto.

U prva vremena crkve svi bijahu napunjeni ovijem Apostolskijem duhom kad je trijeba bilo svijet preobratiti i crkvu Isukrstovu sastaviti. Ali kad vjera počne vrhu naroda kraljevati, pastirske dužnosti otmu mjesto apostolskomu namijenjenju.

Sve ovo vrlo dobro poznaše i pomnjivo u sebi istomu razabiraše veliki Inočencijo papa; ali jedna naredba zbora Lateranenskoga opriječivaše se još njegovijem mislima.

Rečeni zbor bijaše odredio, da, jeda bi se ubjegnula smuća koju bi uzrokovalo mnoštvo različnijeh reda nema se u naprijed dopuštiti postavljenje novijeh.

Jeli se mogla prestupiti ova nova naredba, ova očita zapovijed, što bi učinjena i proglašena?

Bog čija neprestavna obrana, i štićenje njegove crkve, jest jedno od očitijeh cudesa njegove nedohitne mudrosti, i koji je hotio s ovom ljutom nedragosti prokušati svoga slugu Dominika; umiri očinsko srce Inočencija III, odalečivajući sumnje koje bijahu osjenile njegovu pamet.

Speći jednu noć Inočencijo u Lateranskoj polači u snu vidi crkvu S. Ivana od Laterana vrlo nagnutu, tako da, bio bi rekao, do malo će pasti i razoriti se; a Dominika gdje je podupire da je uzdrži podlagajući svoja ramena. Svemogući objavljajući se na ovaki način Inočenciju, otkri mu svoju odluku.

Radi česa papa čini k sebi dozvati Dominika, i zapovidi mu da se vrati u Linguadoku, i da zajedno sa svojim družbenicima odabere, koja bi megju davnijem zakonitijem Upravama bila najkorisnija da se sastavi novi red s kojim bi crkvu utvrdio i naresio.

Niti ova sama stvar obradova Dominika, dali on u Rimu okuša i drugu preslatku zadovoljnost, koja ga razveseli.

Sred onijeh teško žalosnijeh i strahovitijeh vremena za obranu i uzdržanje utemeljene svoje crkve, Svemogući odredi Dominiku pridružiti jednoga čovjeka, koji bi u isto doba s druge strane i na drugi način svijet prosvijetlio, ljudi osvijestio, ter ih preveo na pomnjivo i vijerno opsluživanje inokupnijeh i vlastitijeh njihovijeh držanstvâ.

Ti izabrani čovjek, bi Frančesko sin bogata al i lakoma trgovca u gradu Asigju u Umbriji. Ovi mladić od dvadesti i četiri godine, odricajući se svoje bogate otačbine, odredjuje u povoljnome uboštvu Isukrsta nasljedovati.

Smeće sa sebe tašte odjeće, prekriva se potištenom pokornom haljinom; bosonog konopom pripasan, bez ikakve ljucke pomoći, postavlja se na put da se učini Isukrstu priličan.

Frančesko i Dominik nijesu se nigda poznali, niti je išta znao jedan za drugoga. Obadva su se u Rimu nahodili u doba općenoga zbora Lateranenskoga IV.

Jednu noć po običaju Dominik zaduben u molitvi, vidi Isukrsta ljuto rasrčena protiva svijetu, a Mariju Djevicu gdje ljubežljiva prikaziva mu dva čovjeka, koja bi ga s pukom pomirila. U jednomu od one dvojice Dominik je spoznao sama sebe; ali, ko je bio oni drugi, nije mogao razasnati. Ipak nastojao je vrlo ga u licu razgledati jeda li bi ga jedan dan mogao spoznati.

Sutra dan ulazeći Dominik u jednu crkvu opazi pod kukuljicom prosjaka ono isto lice koje mu se prošaste noći prekaza, i spoznavajući ga, pospiješno približi se k onomu čovjeku, i zagrljivajući i celujući ga, reče mu: »ti si moj drug, hodićeš sa mnom; budimo združeni, i neće nam niko nauditi» (Gjerardo Frachet knj. 1.ª poglav. 1.º)

Tad mu pripovidi, što mu se prikaza u snu, i od onoga časa njihova srca slatko se združe u jedinstvu prave i srčane bratinske ljubavi.

Ovi celov, ovo združenje Dominika i Frančeska progje u otačbinu njihovijeh nasljednika, koji od koljena do koljena svegj i u svakoj krajini ljubljahu se kako prava braća; postavljahu u istijem mjestima i gradovima svoje manastire, na istijem vratima zajedno potrebniti kruh prošahu; i krv svoju, koju za Isukrsta proliše, često zajedno miješaše na istomu otaru u krvavo posvetilište na istu Božju slavu.

*

XVIII.

Uprava i osnova redovničkijeh zakona reda Dominikova.

Kad se dovrši Lateranenski zbor, Dominik se vrati u Tolozu, gdje iznagje uzmnožen broj svojih družbenikâ. Njima dakle čini znati što mu Inočencijo papâ naredi; i zabilježi vrijeme kad bi se svi skupili u Prulju, gdje bi zajedno razvidjeli i odredili što bi se učinilo da se uredno red postavi.

U toliko svijem preporuči, da svi u jedinstvu duha i podniženstvu srca budu prositi višnje prosvijetljenje po odvjetovanju Djevice Marije.

Dva sveta i glasovita čovjeka, jedan iza drugoga, bijahu se u zapadnijem krajinama učinili Patrijarke redovničkoga življenja; oni bijahu Agustin i Benedikt. Agustin nakon svoga obraćenja, u gradu Tegasti, pored nekoliko svojih prijateljâ, daleko od svijeta, život provogjaše zaduben u pomnjivu učenju, i u razmišljanju štvari nebeskijeh. Primivši poslije na se red sveti, u Iponi uzdigne drugi manastir, koji kako i prvi, u Tegasti, bi živa uspomena onijeh izvrsnijeh i davnijeh redovâ, koje S. Antun i S. Basilio bijahu postavili. Kad najposlije Agustin bi učinjen biskup; svoju biskupsku polaču od Ipone, obrati u manastir, živući on sa svojim popovima na izgled S. Atanazija, i S. Euzebija od Vercelli, apostolskijeh učenikâ, koji vijerno i pomnjivo apostolske stupaje nasljedovaše.

Iz ovoga biskupskoga manastira od Ipone izidoše kanonici reda S. Agustina, čim redovnici manastira od Tegaste nazvani biše pustinjaci reda S. Agustina.

Uprava pak reda Benediktinskoga, čini oživljeti i prosvijetli u manastirima življenji kalugjersko, koje nasljednici Benedikta provogjahu zabavljeni u moljenju, pjevanju i rukotvorstvu.

Nu misli Dominikove inačije bijahu, i upravljene na različnu svrhu, i za to ne mogaše prigrliti zakone ni jednoga ni drugoga reda.

Sasvijem tijem od dviju upravâ trebajući jednu da prigrli, skupno sa svojim družbenicima odabra onu S. Agustina. Er sasvijem da Agustin ne postavi red apostolski, ipak on isti bijaše Aposto, provodeći život u razglašivanju Božijih naredaba, i braneći katoličanske istine od prijevara i poluvjerskijeh nasrtanjâ.

Pod čiju obranu dakle mogao je bolje Dominik postaviti svoj novi red propovijedalacâ? A s druge strane, kako kanonik

od Osme nekoliko godišta živio pod Agustinovom upravom, koja prem da nije postavljala način vladanja, ipak zapovijedala je u općini dobarâ, sporno življeti, uredno moliti, krotiti svoja ćućenstva, jedan drugoga zamjenjivati i bratinskijem načinom svjetovati, i karati; glavara manastira kao oca podnižno slušati, a navlastito pak u Bogu svi istinito ljubiti se. Ovo su poglavite zapovijedi koje uzdrži Agustinova uprava.

Sad dakle pored ove davne uprave, Dominik imao je sastaviti nove vlastite zakonite naredbe kojijem bi se vladao njegov novi red propovijedalacâ. — I najprije se razmišljalo, bi li mogao jedan red, čije poglavito držanstvo bijaše apostolsko namijenjene, bi li mogao on u isto doba nasljedovati i kalugjerske običaje? Da bi nasljednici i družbenici Dominikovi imali vijerno opsluživati tri vjekovita zavjeta, ubeštva, čistoće, i posluha, nije niko ni sumnjao. Ali svagdanja skupna moljenja i pjevanja u koru, dugi posti, zakonito mučanje u manastiru, pokore, trudi, nastojanja i rukotvorstvo, razmišljalo se, bi li se mogli ugagjati s apostolskijem namijenjenjem?

Dominik nije sumnjao da bi se moglo; ali mješte rukotvorstva, želio je da se postavi srčana pomnja na nauke, ublažavajući u isto doba oštrinu zakonitijeh naredaba onijem redovnicima koji bi osobitijem načinom trudili okolo propovijedanja i vježbanja. — Pokornik i aposto. Dominik cijenio je, da se nemadu ova dva svojstva nigda razlučiti, nego zamjenito krijepiti i pomagati. On je u sebi istomu sve ovo bez prestanka, kušao. Moliti, pomnjiti na nauke, postiti, spati na ledenoj zemlji, oli na goloj štici; vježbati, propovijedati, ovo su bile svagdanje neprestavne njegove zabave.

Sve ove stvari pomnjivo razabrane od Dominika i od njegovijeh družbenika sakupljenijeh u vijeću od Prulje biše od svijeh dobrovoljno zagrljene, budući samo postavili neke razložite zaustave, medju kojim najpoglavitija jest: da svaki poglavica u svomu manastiru uzima oblast, kad bi cijenio potrebno, ublažati, oli još i osloboditi kogagod od opsluženja onijeh zakonitijeh naredabâ; i navlastito kad bi ga ova opsluženja mogla omesti da ne uzmože pomnjiti na nauke, na propovijedanje i na duhovnu korist Iskrnjega svoga. Bi odredgjeno da u putovanju može se biti oslobogjen od zakonitijeh posta, izvan samo nekijeh danâ osobito zabilježenijeh, i da se može meso blagovati izvan manastira; i nekoliko drugijeh priličnijeh dopuštanjâ.

Za uredno vladanje manastirâ bi ustanovljeno da svaki manastir bude imati svoga vlastitoga glavara; i tako isto svaka redovnička država; a red vaskolik općenoga poglavicu. Bi jošter odregjeno na koji način, i od koga ovi glavari imadu biti odabrani, i potvrgjeni; takogjer za koje vrijeme bi imali stati u vladanju reda državâ i manastirâ, i nekoliko drugijeh razliènijeh naredaba.

Za provigjenje pak potrebnitijeh tjelesnijeh stvari, sasvijem da je želio potpuno spuštiti se u Božije ruke, živeći sa svagdanjijem zadužbinama, (kako je svegj činio od kad poče apostolski život provoditi); ipak, videći da se uzmnaža njegova duhovna obitelj, primi šesti dio desetinâ biskupije od Toloze i baštinu od Kasanel, koju mu Montfort darova.

Nu vrh ovoga poglavlja, vijeće od Prulje ne hoćaše ništa odrediti, da li ostave da vremenom nasljednici razvide kako bi se red vladati mogao da providi svojim sinovima potrebnite vremenite stvari.

XIX.

Dominik postavlja u Tolozi prvi manastir svoga reda.

Biskup od Toloze Folko, razgledajući srčana Dominikova nastojanja, svegj više se temeljao u misli od davna začetoj, da, to jest, Bog isti je na svijet poslao čovjeka ovako sveta i čudnovita, navlastito za obraćenje grešnikâ i poluvijernika, koji osobito Tolozu priklapahu. Rašta, Folko poda za svegj Dominiku crkvu S. Romana u Tolozi. Kod ove crkve Dominik, pomožen od pravovijernijeh, koji ga mnogo štovahu, i ljubljahu, čini sagraditi dio manastira koga nazva S. Romana od Toloze. Ovdje postavi nekoliko svojih nasljednikâ da budu pod upravom S. Agustina i pod zakonitijem naredbama, stoprv osnovanijem u Prulji život redovnički provoditi.

On u toliko bez prestanka zabavljaše se u razglašivanju vječnijeh istina, obraćajući na pravi put grešnike, i prevodeći u krilo katoličanske crkve poluvjernike, neznabošce kojijeh bijaše ostalo veliko mnoštvo u Tolozi i u njezinijem pokrajinama iza rata s Albigjezima čestito dovršena.

Osvem crkve S. Romana, biše Dominiku jošter podate crkva od Pamiers, i ona Blažene Djevice od Leskure. Neznam biše li poslije sgragjeni manastiri kod ovijeh crkava, oli redovnici Dominikova reda prebivahu u kojojgod bližnjoj kući.

Nu sasvijem da se uzmnažao broj nasljednika Dominikovijeh, njegov red još nije bio potvrgjen od općenoga glavara crkve; i za to se je Dominik pospiješivao upraviti se za treći krat put Rima i moliti Inočencija da mu udieli što mu bijaše obećao.

Kad iznenada zaskoči ga žalosni glas, da je Inočencijo umro u Perugji na 16 srpnja. Ovi čemerni dogagjaj gorko rascvijeli ga, er megju ostalijem razmišljanjima, u njemu izgubi ljubezljiva odvjetnika, i milostiva pomoćnika, od koga željaše i stavno ufaše vidjeti svoj red potvrgjen.

Ništa nemanje pun nade u Boga, Dominik pogje u Rim s nakanom da ispuni svoje goruće želje, koje samo na Božju slavu i iskrnjega utjehu bijahu upravljene.

XX.

Onorijo Papa III potvrgjiva red Dominikov.

Nakon dva dni iza smrti Inočencija, pospiješno bi odabran za papu kardinal Conti-Sabelli, koji se prozva Onorijo III.

Dominik prekazavši se ovomu novomu papi, sniženo mu otkri svoje žive požude, napomene mu obećanja Inočencija III, i podloži njegovu razvigjenju svaka što se bijahu dosad u Prulji i u Tolozi djelovala da se izvede ovi redovniški red pod davnom upravom S. Agustina biskupa od Ipone.

Bog u čijim rukama su postavljena svačija srca, nadahne Onorija da zadovolji požudama Dominikovijem. Budući papa sa svojim kardinalima svaku stvar pomnjivo razvidio, na 22 prosinca 1216, potpisa slijedeću apostolsku knjigu:

ONORIJO BISKUP, SLUGA SLUGA BOŽJIH

Dragomu sinu Dominiku Prioru S. Romana od Toloze, i njegovoj Braći koji su učinili ili će učiniti zavjet življeti u redu duhovnomu, pozdrav i apostolski blagosov.

»Razmišljajući Mi, da će Braća tvoga reda biti Vitezi vjere, »i Svjetlost svijeta, potvrgjivamo tvoj red sa svijem baštinama, »i imanjima sadašnjijem i došastijem, i uzimljemo ga pod Naše »vladanje i obranu sa svijem njegovijem dobrima i zakonitijem »razlozima«.

Na ovaki način Onorijo potvrdi red Dominikov; i u malo riječi, rekao bi, da je prorokovao osobito neminuću slavu Dominikovijeh naslijednikâ, nazivljući ih Viteze vjere, i svjetlost svijeta.

Osvem ove knjige, Onorijo oni isti dan Dominiku i drugu pošlje, s kojom poda mu blagodarno mnoge milosti. Ova apostolska knjiga bi potpisana ne samo od Onorija, dali jošter od osamnaest kardinalâ. — Al se u ovijem knjigama ne nahogjaše zabilježeno ime propovijedalacâ, i zato Dominik ne bi potpuno zadovoljan, er željaše da to ime bude za vazda svjedočiti svrhu za koju ovi novi red bi postavljen.

Još iz početka njegova apostolskoga namijenjenja, Dominik se je nazivao propovijedaocem i blaž. Gjordan iz Saksonije svjedoči, da kad se Domininik nahogjaše u Rimu u doba Lateranenskoga Zbora željaše isprositi od pape potvrgjenje reda koga nasljednici imali bi držanstvo i ime propovijedalacâ.

U ono doba Inočencijo imajući pisati Dominiku jedan list, dozva svoga pisaoca, i reče mu: piši ovo: »Ocu Dominiku i »njegovijem družbenicima«; pak misleći, nastavi: ne tako, nego piši na ovi način: »Ocu Dominiku i onijem koji pored njega u Tolozi propovijedaju nauk kršćanski«. Pak opet mu reče, ne ide dobro, nego ovako upiši: »Učitelju Dominiku, i ocima propovijedaocima.«

Sasvijem tijem, Onorijo ne poda u rečenijem knjigama ikakav osobiti zlamen ovomu novomu redu. Ali nakon malo vremena Dominikove želje biše zadovoljene.

Onorijo da tot više uhrabri nastojanja Dominikova, i njegovijeh učenika, posla mu apostolski list na 26 siječnja god. 1217 u komu štiju se slijedeće riječi:

Onorijo biskup službenik službenikâ Božjih. Svojim dragijem sinovima Prioru, i Fratrima S. Romana propovijedaocima u Tolozi, pozdrav i apostolski blagosov.« (Bullar. Ord. Prædic).

Na ovi način bi od pape podano redovnicima Dominikova reda namijenjenje i ime propovijedalacâ.

XXI.

Dominik učinjen je Naučiteljem (Magister) u Apostolskijem Dvorima.

Dostignuvši Dominik od pape sve što željaše pripravljaše se na povratak k Tolozi. Nu približivajući se korizma, mnozi

žugjahu da ostane u Rimu razglašivati Božju riječ. Zadrža se; i Rimljani ostadoše mnogo zadovoljni i začugjeni od nauka i vrla složenja njegovijeh besjedâ.

U isto vrijeme Dominik u dvorima apostolskijem, pred papom, kardinalima, i najplemenitom Gospodom, tumači knjige Apostola Pavla.

Taka i tolika bijaše inokupna zadovoljnost, da za vječnu uspomenu ovoga mudra i mnogokorisna propovijedanja, bi odregjeno da se postavi za svegj novo redovanje u apostolskijem dvorima, i da oni koji bi bio odabran na ovo dostojanstvo bude se nazivati — naučitelj (Magister) svetijeh apostolskijeh dvorâ —.; i najprvo na Dominika bi naslonjeno ovo glavno i trudno držanstvo i za to on prvi bi nazvan naučitelj svetijeh apostolskijeh dvorâ

S vremenom djelovanje ovoga naučitelja bi uzmnoženo, er postane poglaviti papin bogoslovac, i razviditelj svijeh rukopisâ koji bi se pritiskivali, s nekoliko drugijeh različnijeh naloga. — Pravo je i dostojno bilo, da se samijem Dominikovijem sinovima bude predavati ovo trudno i časno redovanje. I oni nazbilj svegj do dana današnjega posvajaše, i dično i pametno uzdržaše ovu plemenitu otačbinu, koju im steče i ostavi njihov prvoroditelj Dominik.

XXII.

Dominik vraća se u Tolozu, učinjen je i prozvan za života općeni prior i glavar svega reda.

Premaljeća god. 1217 imajući se Dominik vratiti k svojim učenicima u Tolozu, prije neg se uputi, papa Onorijo učini ga za svegj općenoga priora i glavara njegova reda. U toliko postavljavši Dominik sebe i svoj red pod osobitu obranu Djevice Marije, uputi se put Toloze. Videći ga učenici slatko se obeseliše, i ne manju radost oćute za njegov povratak nadbiskup od Narbone, biskup od Toloze, knez od Montfort, i mnogi drugi naplemenitiji prebivaoci onijeh država. Ali pak svi ostanu začugjeni, kad obaznaše da je Dominik bio odredio svoje učenike i nasljednike razdijeliti i poslati po svijetu da navješćuju narodima Božje kraljevstvo.

Svi tad nastojahu i moljahu ga da ne razprši tako rano još ne sasvijem utvrgjenu obitelj; i svi predahu da na taki način mješte se utemeljiti i utvrditi, ne bi se razmetnulo i uništilo

djelo, može se rijeti, stoprv začeto Gospoda, biskupi, fratri, svi na priličan način mišljahu i govorahu. Ali je Dominik njima odgovarao: »nemojte se plašiti, nemojte se oprijećivati, er znam »vrlo dobro što činim: Žito ragja i uzmnaža se, ako se sije; »ali ako se u vrpi sakupljeno drži, išteti se.« (Pism. u Bolonji učinjena pogl. 2. Kostantin od Orvijeta pogl. 21; i blaž. Umberto pogl. 26).

Jedan dan Dominik moleći u crkvi S. Petra za uzdržanje i razplogjenje svoga reda, bi slatko zanesen izvan sebe, i objaviše mu se apostoli Petar i Pavo; Petar mu podajući u ruku štap, a Pavo knjigu; i začu ove riječi: hodi, svetoglasi, er ovo je namjenjene na koje si bio odabran.« I u isto doba vidi dva po dva svoje učenike upućivati se po svijetu da Božju riječ razglasuju — Ova povijeda blaž. Umberto u životu S. Dominika. Od onoga dana svud kudgod je Dominik hodio, nosio je sobom štap, (koji se do nazad malo godišta čuvao s velikom pomnjom i poštenjem u dumanjskomu manastiru S. Anjeze u Bolonji; a sad čim ovo pišem porad poznatijeh prevrata u Itališi ne znam što se od njega dogodilo) i knjige apostola Pavla i vangjelje S. Matije. Vrlo dakle držeći na pameti ovo objavljene, Dominik počne svoje nasljednike slati po svijetu da Božju riječ navješćivaju, i da rasplode red. — I najprije odabra Rim, Pariz, Španju i Bolonju, kao ono poglavita shraništa i rasadnike svojih nasljednikâ.

On u toliko odredi poći u istočne krajine da svijem onijem koji boraviše u smrtnijem tminama navješćiva Boga i njegov zakon; srčano želeći u tijem prigodama podati svoj život, i svoju krv proliti, da tako više potvrdi i zapečati istine vjere koje bi navješćivao. I jurve se bio pripravio na to putovanje, ali je hotio da prije njegovi redovnici odaberu namjesnika, koji bi mješte njega redom vladao; i odaberu Fra Matiju iz Franče, koji poslije učini se prvi temeljitelj plemenitoga manastira S. Jakoba u Parizu.

Iza toga Dominik otpravi u Španju slijedeće svoje sinove, tojest: Fra Gomes Suera; Fra Miha Uzera; Fra Petra iz Madrida; Fra Dominika iz Segovije; sva četverica rodom španjoli. — Za Pariza odredi Fra Matiju svoga namjesnika; Fra Miha iz Fabre; Fra Bertranda od Carrigue(koga Dominik jednom svjetovaše, da malo bude plakati svoje grijehe a mnogo tugje); Fra Mannes oliti Mamerta svoga brata; Fra Ivana iz Navare; Fra Lovrjenca iz Engleske; kojoj najposljednoj dvojici, malo prije Dominik bijaše podao redovnu haljinu; i na-

svrhu Fra Oderika iz Normandije, koji ne bijaše misnik nu prvi konveras oliti lajik svoga reda. — Ostale ostavi u Tolozi i u Prulji; a neke je imao sobom odvesti u Italiju. — U Tolozi, tojest, ostavi Fra Petra Cellani, i Fra Tomasa; čigovo ne znam prezime: a u Prulji Fra Guljelma Claret, i Fra Boža iz Prulje.

Bi stvar nazbilj čudna vidjeti malo ljudi gdje se svijet razdjeljivaju. I svi na nogama putovahu bez pjeneza i bez ikakve ljucke pomoći, odlukom ne samo Božju riječ razglašivati, nego još i manastire postavljati. — Jedan sam megju svijem tojest Ivan iz Navare ne hoćaše se uputiti bez pjeneza. Dominik pazeći da ovi propovijedalac još nije umio ufati u provigjenstvo za svoju hranu, klekne pred njegove noge i proplaka vrh ovoga sina malé vjere, i ne mogavši ga sasvijem predobiti, isprosi dvanaest pjeneza i podade mu ih.

XXIII.

Dominik ostavlja Linguadoku, i upućiva se put istočnijeh stranâ.

Kako bijaše odredio, Dominik uputi se iz Linguadoke, i slazeći u Italiju, dogje sa svojijem učenicima u Mletke, da se ondje ukaže i da prebrodi put Sirije. Ali u ovo isto doba vojske kršćanske vrvljahu iz Evrope put istočnijeh krajinâ za obranu svetijeh mjestâ, i neki pisaoci cijene, da bojne smuće, i ratne sprave onoga doba, ometoše Dominika u njegovijem odlukama, i da za to bi usilovan smetnuti misao da otide put Istoka. Jeli pak nazbilj za ovi, oli za koji drugi veliki uzrok bio usilovan misao promijeniti, ne nahodim zabilježeno. Pisaoci njegova života jednodušno povijedaju, da ga ovi neugodni dogagjaj vrlo i gorko ožalostivi, er ne može svoje želje ispuniti. Od davna hoćaše sama sebe kao prvoga mučenika prekazati Gospodinu u krvavom posvetilištu, a vidjevši sad da mu se za to bližna prigoda otela, ostane ljuto ucvjiljen. Sasvijem tijem boraveći u Mlecijem, bez prestanka tumačiše Božje zapovijedi s mnogom duhovnom koristi onoga puka; i ne malo onijeh gragjanâ učine se vijerni njegovi učenici i nasljednici. Vladatelji pak onoga čudnovitoga i plemenitoga grada darovaše mu crkvu S. Danijela, i nekoliko bližnijeh kućâ da od njih sastavi manastir. Ona crkva bi poslije nazvana S. Dominika. (Ovako biskup March. u životu svet. Dom.)

Budući na ovaki način u Mlècima svoj red postavio, i ondje nekoliko svojijeh duhovnijeh sinova ostavio ne ufajući već otili u istočne krajine, uputi se put Rima sa četiri svoja nasljednika. Netom tu dogje nastoja izhaći mjesto gdje bi manastir uzdignuo.

Pod glavicom Čelija, strane koja put poludne stoji obrnuta; i suproć toplijem negda kupalištima Karakalé, nahodila se je crkva S. Sista II Pape i Mučenika, u kojoj pored njega, bijaše ukopano drugijeh pet papa mučenikâ. Kod rečene crkve s jedne strane nahogjaše se nedospjetna sgragja gdje Inocencijo III hoćaše učiniti manastir za dumana; nu budući umro Inocencijo, ona zgragja bi sasvijem ostavljena.

Dominik upita u Onorija pape onu crkvu i onu zgragju da učini manastir svoga reda. Papa dobrovoljno poda mu ih, i Dominik u malo vremena nastoja na svoj način zgraditi manastir koji bi nazvan S. Sista, i u kojemu do malo vidješe se sakupljenijeh stotinu fratara.

Čim Svemogući ovako uzmnažaše broj Dominikovijeh sinovâ, Dominik s druge strane po Rimskijem crkvama propovijedajući bez prestanka, i tumačeći u papinijem dvorima sveta pisma, obraćaše mnoštva grešnikâ na istinu, na pokoru i na svigjenje; a broj ne malahan neznabožaca, i poluvjernika pregjaše u krilo katoličanske crkve.

XXIV.

Nova glasovita Dominikova čudesa

Sasvijem da se svegj više uzmnožaše Dominikova slava, i po svoj Italiji slatko razglijegaše se njegovo ime, Bog da još više proslavi ovoga vijernoga slugu, hotje po njemu tvoriti nova čudnovita djela. Čim se još gragjaše manastir S. Sista, veliki svod nenadno oreći se gruhne, i pridušì istoga naredníka one zgragje. Pred takijem žalosnijem dogagjajem, redovnici koji se ondje nagjoše, gorko ucviljeni, plačući, prošahu vječni pokoj duši nesretnoga pod rasapom zakopanoga. Kad nakon nekoliko doba dogje Dominik i razgleda što se bijaše zgodilo, obrati svoju pamet i oči k onomu koji mu je bio obećao da ništa neće sakratiti njegovoj živoj vjeri, čini paka razgrnuti one stijene i izvaditi ono stučeno mrtvo tijelo, i moleći vrh njega časom ga zdrava u novi život povrati, na očigled mnoštva puka koje se ondje vrh one nesreće prikupi.

Nakon malo iza ovoga glasovitoga čuda, Gospodin hotje po Dominiku i druga djelovati ništa manje prizamjerna.

Gdjegod bi Dominik Božju riječ navještivao, mnoštvo veliko Rimljana svud bi ga okružilo.

Jednoć propovijedajući u crkvi S. Marka, jedna majka sasvim da u kući imaše sina strahovito nemoćna, htje poći da čuje Dominika gdje besjedi. Vrativši se doma nagje sina jurve mrtva. Smuti se i strašno se rascvili. Ali koliko živa i jaka bijaše nje bolest, toliko živo gojiše ufanje u molbe Dominikove. Za to dajuć službenici mrtvo dijete da ga nosi, s njom zajedno poteži se k Dominiku. Približivajući se k manastiru S. Sista, ugleda ga na vratima, i potom k njemu pristupi, padne na koljena srčano moleći ga da joj sina na život povrati.

Pazeći Dominik ljuto smućenu onu majku, ražalostivi se, i ukloni za malo časa u manastir; pak dohodeći jopet na vrata, blagosovi ono mrtvo tijelo, ter uzme dijete za ruku i uzdižući ga, živa ga i zdrava majci preda de, zapovijedajući u isto doba, i njoj, i nje službenici, da nikomu ne bi rekli ono što bijahu vidjele. Ali se čudo brzo svud po Rimu razazna.

Onorijo papa hoćaše da se po svijem crkvama u Rimu očito bude razglasiti ovo veliko čudo: nu opaznavši to Dominik pospiješno se prikaza papi i moli ga da svakako to razglašenje zabrani, er inako bi za svegj iz Rima izišao i drugovdje otišao. Onorijo pogodi mu, ali sasvijem tijem glas se rečenoga čuda svud prospe; i tako se uzmnoži bogoljubno štovanje prema Dominiku, da kudgod bi prohodio, puk bi se kupio okolo njega, kao okolo angjela Božjega. — Od onoga dana pak svak se nazivao srećan i čestit kad gogj bi ga mogao u ruku celovati, ili otkinuti mu komadić plašta. Mnokrat vrati se u manastir s plaštom na pola iskidanijem. Jednom oci Tankredi, Grgur i Enriko koji su s njim hodili, htješe se ovomu opriječiti; nu Dominik im reče: »pustite ih neka kidaju, er za bogoljubnost to čine.« (March. u život. S. Dominik).

Otac Jakob Melle nastojnik manastira, jednom vrlo se na smrt razboli, i ne nahogjaše se načina da mu se život produlji. Braća redovnici videći ga na koncu života gdje jurve gine, dušu mu preporučivahu. Dominik pazivši živu žalost svojih sinova, koji bi u Jakobu bili izgubili mnogo ljubezljiva brata i obrtna i vrla nastojnika, zapovidi svijem da iz njegove ložnice izidu, ostajući on sam s nemoćnikom. Klekne kod njegove postelje i uzdižući oči k nebu moli za njega; ter nakon malo povrati ga svojim sinovima posve zdrava i jakosna.

XXV.

Mnokrat Dominik čudnovitijem načinom prehranjiva svoje sinove.

Po običaju svaki dan dvojica hogjahu prositi po Rimu, da prehranu braću u manastiru. Jedno jutro Fra Ivan iz Kalabrije i Fra Alberto Rimljanin otigjoše u prošnju, ali do pred podne ništa ne isprosiše, rašta zlovoljni vraćahu se u manastir. Putem susrete ih neka žena, i videći da u vrećicam ništa ne nose, ustavi ih i reče im hotjela bi za svijeh, koliko vas ima u manastiru (bilo ih stotina) podati vam kruha, ali nemam, nu da se sasvijem prazni doma ne vratite, primite ovi kolač koga danas mogu mojijem ustegnuti: primiše ga, zahvaljivajući, ter se razdijele. Nu prije neg dogju u manastir, susrete ih siromah i moli ih za kojugod utjehu; ne mogavši drugo, daše mu oni jedini kolač što ga od žene prime. Kad u manastir dogju, prekažu ocu Dominiku sve što ono jutro skupiše, i što im se putem zgodiše. Dominik pohvali ih i blagosovi govoreći: danas sinci, ne mogaste bolji objed prepraviti vašoj braći nego podavajući siromahu oni kolač kruha; er oni siromah bi angjeo koga Gospodin posla da iskuša vašu krepost, i našavši je izvrsnu, providjeće nam, kako obeća, stotinu za jedan.

Nakon česa skupiše se svi da objedúju: i sjedu za trpezu i š njima Dominik, koji sklopi ruke i stane moliti. Kad iznenadi prekazaše se dva mladića sa dvije krošnje kruha, koji počimljuči od najmlagjijeh, razdijeliše svakomu fratru po jedan kolač. Pak, bez da iko vidi kad i kud, nestanu. Svi fratri držaše da ono bijahu dva angjela.

Od onoga doba bi uveden u manastire reda Dominikanskoga običaj, da na trpezi svagdanja hrana razdijeli se počinjući prvo od najmlagjijeh, pak svijem drugijem po redu do najstarijeh; er fratri vidješe tako činiti oni dan od angjelâ. Na sličan način nekoliko drugijeh puta, po molbam Dominikovijem čudnovito iznašla bi se hrana za redovnikâ oli bi se uzmnožila. Svi pisaoci jednako pripovijedaju ova čudnovita djela koja tvoraše Gospodin na molbe Dominikove.

Dominik pak, kako isti pisaoci prilagaju, često je vježbao svoje sinove, da stavno svegj budu ufati u Božje provigjenstvo, koje bi ih u svijem njihovijem potrebam utješilo, samo da budu vijerno nastojati na Božju službu.

XXVI.

Dominikova proročanstva.

Jedan dan stojeći Dominik u crkvi S. Sista zadubęn u molitvi, Gospodin mu objavi da će do malo k sebi zazvati dva njegova učenika, a da će druga dva iz reda izići za svoju veliku nesreću.

Sniženo zahvaljivajući Bogu na ovoj novoj milosti, Dominik dozva okolo sebe sve svoje fratre, i reče im, da će dva od njih do malo umrijeti, za to da budu pomnjivi bdjeti, da ih neprijatelj u čemu nesrećno ne prevari, a druga dva predobiti od napostovanja da će red ostaviti, ter najposlije žalosno svoj život dovršiti. Nakon tri dni Fra Grgur i Fra Alberto, duh stvoritelju predadu. U zgodopismima ne nahode se zabilježena imena druge dvojice, nu pisaoci povijedaju da se potpuno i ovo Dominikovo proročanstvo ispuni.

XXVII.

Onorijo papa naslanja Dominiku uredno isporavljenje rimskijeh dumanâ.

Nahogjaše se u Rimu nekoliko dumana koje življahu u različnijem manastirima, oli bolje, u različnijem kućama sakupljene, kako na primjer u S. Mariji od Transtevera, u S. Bibijani, i u nekoliko drugijeh mjestâ.

Način njihova življenja ne bijaše posve uredan, er ne ispunjavahu pomnjivo dumanjska državanstva, ni stajahu pod zakonitijem zatvorom.

Radi česa još Inočencijo III mišljaše svijeh u jedan manastir sakupiti, i isvrsno ih urediti; ali smrt priskoči ga i tako ne mogaše izvršiti svoje pametne odluke.

Onorijo III njegov nasljednik, nakon nekoliko vremena, i on se počne zabavljati da korisno uredi dumanjske stvari. Nu da to sputno izpuni, dozove k sebi Dominika, komu otkriše svoje misli, i moli ga, da bi nastojao isporaviti i urediti ovi posao koliko mučan toliko koristan.

Dominik podloži se papinijem naredbama, ali previgjajući mnoge protivnosti, željaše da mu Onorijo odredi kogagod, koji bi ga zgodno pomagao i štitio.

Papa odredi tri kardinala, tojest Ugolina biskupa Ostijenskoga (koji poslije bi papa Grgur IX); Nikolu biskupa od Tuskulana, i Stjepana kardinala.

Kako se previgjaše, uzdigoše se različne i mnoge protivnosti. Dumne ne hotijahu staviti se pod zatvor, er se na taki način ne bijahu zavjetovale. One pak S. Marije od Transtevera govorahu joštera da se od onoga manastira neće odalečiti, cjeća mnogo bogoljubne prilike blaž. Djevice, koja se po sebi ondje bila nastavila, i koju S. Luka slikova, a Grgur veliki papa velikom bogoljubnosti nošaše u provod kad teška kuga bijaše vas Rim osvojila, i tad samo Rim od kuge bi oslobogjen.

Ovijem dumanjskijem razlozima trijeba je priložiti, da kako malo ne sve one dumne bijahu kćeri svijetlijeh kuća i velikoga plemena, tako njihovi roditelji, braća, rodbina, koji u Italiji, a navlastito u Rimu bijahu držani u velikoj cjeni, mogući i bogati jakosno branjahu dumanjske razloge, i svjetovahu ih, da ne ostave svoja prebivališta, i da se ne podlože novijem i višijem državanstvima.

Dominik nakon mnogijeh protivnosti, nastojanjâ i truda, uvješti i uglavi dumne vrhu požuda i naredaba papinijeh, i prepravi ih da se sve skupe i progju u jedan isti manastir, gdje bi pod zatvorom skupno živjele u jedinstvu i u pomnjivu opsluženju dumanjskijeh državanstva.

Dobrovoljno sve dumne zagrliše papine naredbe i Dominikove preporuke, i obećaše ih vjerno u djelo postaviti.

Ova stvar, razglasivši se u Rimu, veoma uznemiri rodbinu dumanâ, i navlastito njihovi roditelji i bližnici uzdigoše se jedovito rasrčeni protiv Dominiku. Na mnogovrsne načine uznemirivahu, i mamljahu dumne da se odreku učinjenijeh obećanja, i smetnu sa sebe novi jaram koga ne bijahu državane nositi. I toliko radiše, da nazbilj neke od njih počnu sumnjiti i kajati se za začete odluke.

Obaznavši ova Dominik po višnjemu nadahnuću, otide jedan dan pohoditi ih, i rekavši S. Misu, učini im besjedu u kojoj megju ostalijem, reče: «Kćerce moje znam da se kajete od učinjenijeh odlukâ, i da vas nukuju i siluju da se odalečite s puta Gospodinova.

One dakle megju vama koje stavne ostadoše u začetijem odlukama neka ponove zavjetna obećanja.«

Tad sve jedna po jedna ponoviše svoja zavjetna obećanja, da će, tojest, opsluživati sva državanstva, i stati za svegj pod zakonitijem zatvorom. (Lacordaire u živ. S. Dominika).

U ovoj prigodi Dominik podade onijem Dumnama stavovitu riječ da će priliku blaž Djevice iz Transtevera prenijeti u S. Sista, gdje jurve prepravljaše mjesto za novo njihove nastanjenje.

U isto doba spravljaše drugi manastir S. Sabine na Gorici Aventina da premjesti svoje fratre iz S. Sista.

Papa Onorijo darova Dominiku manastir S. Sabine sa jednijem dijelom polače plemenite obitelji Savelli, i od toga svega bi sastavljen rečeni manastir S. Sabine za fratara.

Kad sva ova biše uredno dovršena, Dominik čini proći svoje učenike u S. Sabinu; a nakon malo dana primi u manastir S. Sista dumne, brojom četrest i četiri, kojijem poda haljinu svoga reda.

U ovoj istoj prigodi pored kardinala Stjepana i Nikole i mnogoga puka prenese iz Transtevera u S. Sista bogoljubnu i čudnovitu priliku blaž. Djevice, kako jur prije Dumnama obeća.

XXVIII.

Dominik uskrsnjiva Napoleona, sinovca Stjepana kardinala od Fossanove.

U manastiru S. Sista čim se jedan dan Dominik s tri kardinala zabavljaše da dovrši i zaglavi dumanjske poslove; iz nenada uljeze k njima jedan čovjek vas smućen i oplakan, i vrlo i žalosno vapljaše i vikaše.

Upitavši ga za koji razlog se tako jadikovaše, reče: Sinovac Kardinala Stjepana padavši s konja ostane stučen i raskinut, i sad mrtav na zemlji leži. — Ovi nesrećni mladić zvao se Napoleon, i jašući mnogo živa i bijesna konja, bi smetnut s njega; ostavši mu u stremeni zapućena noga, konj vrlo pomamljen trčeći, poteza ga sa sobom, dokle vas stučen i raskinut u nekoliko komada, ostane okrutno mrtav.

Njegov stric Stjepan čujući ovu strašnu nenadnu nezgodu, od jake bolesti zaskočen prenemože se, i mrtvijem znojem polit pade na ruke Dominikove. Pospiješno Dominik s druga dva kardinala i s ocem Tankredi priorom manastira S. Sista nastoja da ga pomože; a kad se nakon neliko povrati u se, Dominik ga ostavi u rukama one trojice, i trkom otigje na ono mjesto gdje nesrećni mrtav ležaše. Razgledavši onu strahoću, naredi da se pomnjivo zakupe svi komadi onoga tijela i da budu preneseni u Manastir. Pak ih čini staviti i zatvoriti u jednu ložnicu. Iza

toga Dominik s dva kardinala i nekoliko drugijeh redovnika, otide u crkvu da reče S. Misu. Kad bijaše na povišenju, držeći u rukama uzdignuto Isukrstovo tijelo, vidješe ga nekoliko sa zemlje uzvišena, tako da svi koji se u crkvi nahogjahu, ostanu začugjeni.

Dovršivši Misu, vrati se s kardinalima i s redovnicima u manastir; gorerečenu ložnicu čini rastvoriti, pak sa svojim rukama sastavi raskinuta uda onoga mrtvoga tijela, ter prostiravši se na zemlju, plačući srčano moli. Nakon toga ustane, pak još druga dva puta prostre se na zemlju i moli.

Kad treći put stane na noge, uzdignu oči i ruke k nebu, i tadar opeta svi ga vidješe sa zemlje podignuta; pak obrnuvši se put mrca, velikijem glasom reče: »Mladiću Napoleone, ja ti velim u ime Gospodina Isukrsta, da ustaneš«.

I oni isti čas na očigledu svijeh onijeh koji se ondje nahogjahu, Napoleon zdrav i čitav digne se na noge, i reče Dominiku: »Oče daj mi štogod izjesti.« Dominik zadovolji njegovoj požudi, i tako pokrijepljena i vesela predade ga u ruke njegova strica kardinala. (March. i Lacord. u živ. S. Dom.)

XXIX.

Prebivanje Dominikovo u manastiru S. Sabine i različna njegova djela.

Crkva S. Sabine pokraj koje prebivahu sinovi Dominikovi iza kako ostave manastir S. Sista, bi, u početak petoga vijeka, sagragjena na glavici Aventina od jednoga popa slavjanskoga naroda imenom Petra, pod rimskijem poglavicom Čelestinom prvijem.

Ovo svjedoči davno pismo na ploči usječeno u onoj istoj crkvi:

Culmen Apostolicum cum Cœlestinus haberet
Primus, et in tota fulgeret Episcopus Urbe,
Hæc, quæ miraris, fundavit Presbyter urbis
Illyrica de gente Petrus vir nomine tanto
Dignus, et ab ortu Christi nutritus in aula,
Pauperlas locuplex, sibi pauper, qui bona vitæ
Præsentis, fugiens meruit sperare futura.

(Farlati Tom. 2, pag. 94-4).

Dva reda kamenitijeh stupa uzdrže crkovni pokrov, i crkvu u troje dijele. Pod velikijem otarom nahodi se tijelo S. Sabine i S. Serapije, koje u doba Adrijana proliše svoju krv, i podaše svoj život za vjeru Isukrstovu.

Blizu rečenijeh tjelesa, nahode se postavljene svete moći nekoliko drugijeh S. Mučenikâ.

Kod ove crkve se nahogjaše polača Savelli, u kojoj prebivaše Papa Onorijo III. u doba kad potvrdi red Dominikov. Jedan dio one polače Onorijo darova Dominiku da produlji manastir S. Sabine.

Kad uljezeš u onu crkvu, kušaš da ti se u srcu bûde bogoljubna čuvstva. Ako obrneš oko da je razgledaš, vidiš na jednoj strani na miru slikovana S. Dominika a pokraj njega jednoga mladića koji klečeći prima iz Dominikovijeh ruka haljinu njegova reda, u doba kad jedan drugi mladić leži blizu njih prostrt na zemlji. Ko pomnjivo razgleda ona dva lica oćuti se slatko na ljubav ganut. Oni su dva Poljaka Jačint i Česlav Odrowaz, koji su bili došli u Rim sa svojim dundom Ivanom Odrowaz biskupom od Krakovije. Ivan moli Dominika da mu pusti kogagod propovijedaoca njegova reda, koga bi sobom odveo u Poloniju. Dominik odgovori mu da nema nijednoga koji umije poljački jezik, zato da se rasplodi red u onijem stranama, najbolje bi bilo, da se kojigod iz onijeh mjestâ učini njegov učenik, pak pogje u Poloniju da Božju riječ razglašiva. Na ovi Dominikov predlog ganuti Jačint i Česlav ubrojiše se megju Dominikove sinove. I kako ona dvojica bijahu po krvi braća, tako sad i duhovnijem načinom učine se braća u istomu redu i duhovni sinovi jednoga istoga oca Dominika, kojim poda haljinu svoga reda u isti dan, kad obuče i druga dva mladića Enrika, tojest, iz Moravije, i Ermana iz Gjermanije. Tako Njemačka i Polonija koje još ne bijahu podale nijednoga sina redu Dominikovu, položiše i one svoj harač na onoj otajnoj glavici koju Rimljani ne bijahu zidima okružili, i koje ime zlamenuje — Prebivalište pticâ. — *Dirarum nidis domus opportuna volucrum.* (Virg. Aeneid. libr. 8).

Kako su ispravni, čisti i plemeniti puti Gospodinovi! Jačint, Česlav, Enriko, i Erman u brzo s Aventina sidoše učinjeni pravi Dominikovi sinovi, i puni njegova duha vratiše se u svoja rodna mjesta da onijem narodima Božje kraljevstvo navijeste, i rasplode red njihova ćaćka Dominika u sjevernijem krajinama.

*

I nakon ne vele vremena, u Friesach gradu davnoga Norika, Erman postavi prvi Dominikanski manastir, u komu prigrli mnoge misnike bližnijeh mjesta, koji zagrliše dobrovoljno red propovijedalacâ.

Stvar prilična se ispuni u Krakoviji po nastojanju oca Enrika, u Pragi po Česlavu, a po Jačintu u Kijovu. Dominik u toliko stavno namjestivši svoje duhovne sinove u S. Sabinu, a svoje nove kćeri u S. Sista, bez prestanka nastojaše koliko jedne, toliko druge, i djelima i riječima vježbati i utemeljivati u redovničkijem izvrsnostima i u kreposnu djelovanju, čim u isto doba svojim apostolskijem propovijedanjem obraćaše nevjernike na pravu vjeru, a grešnike na pravo skrušenje i na izvrsnu pokoru.

Propovijedajući on jedan dan u Dumanjskoj crkvi S. Sista, jedna mladica od hudobe osvojena, iz nenada izmegju mnoštva počne vikati suproć Dominiku govoreći mu: Ah! ti si mi oteo, nenavidniče, one dumne; ali mi nećeš oteti ovu dušu koju posvajam, ni istjerati me iz ovoga tijela gdje sad prebivam.

Koliko je više Dominik zamuknjivao onu opsjedenu, toliko je više ona vikala; i žamor veliki učini se medju pukom, koga da umiri, i da dovrši svoju besjedu, Dominik čineći zlamen križa suproć onoj mladici, reče: u ime Gospodina Isukrsta, duše nečisti, zapovijedam ti da ončas izideš iz toga tijela, i da veće nigda ne budeš u nj uljesti. Oni isti čas ona mladica pane na zemlju smrtno od hudobe izmučena, i izrigavši sa mnogo krvi nekoliko ugljena, ostane za svegj od hudobe oslobogjena. Tad Dominik naredi, da bude iz crkve iznesena i pokrijepljena. — Nakon malo dana ona mladica potpuno zdrava prikaza se Dominiku i moli ga da je primi i ubroji megju dumne svoga reda, što se i ispuni.

Na ovake i prilične načine Bog bez prestanka proslavljaše Dominika na ovoj zemlji, gdje on življaše samo da svaki čas to većma uzmnoži Božju slavu.

Biskup Marchese u životu S. Dominika pripovijeda kako jedan dan Dominik prekazivajući se na vrata Manastira S. Sista, upita vrataricu Konversu, kako se nahode dumne Teodora, Tedrana i Ninfa; ona mu odgovori da jaka ognjica vrlo ih muči.

On joj tad reče: pogji i reci im od moje strane, da hoću, da ih ognjica sasvijem ostavi, Vratarica pospiješno otide, i netom im navijesti Dominikovu zapovijed, sve se tri posve zdrave oćutješe.

Zgodopisaoci zabilježivaju nekoliko drugijeh čudnovitijeh djela, koja Dominik učini sad u manastiru S. Sista, a sad u onomu S. Sabine. Po vas dan Dominik zabavljen u vježbanju i propovijedanju po Rimu, običajno k večeru došao bi u S. Sista da uči svoje duhovne kćeri.

Jedan večer se nekoliko odocni, tako da dumne nijesu mu se više ni nadale, a kad ga vide doći u ono doba noći protiva njegovu običaju, začude se. Nu on im reče: Kćerce! nemojte »se čuditi er sam bio na ribanju; i Gospodin je dopustio da »ulovim jednu veliku ribu.« S ovijem hoćaše zlamenovati da oni dan poda haljinu svoga reda Fra Gaudijanu, koji bijaše jedini sin Aleksandra plemenitoga rimskoga gospodičića. — Učini im tad jednu mnogo korisnu besjedu, koja ih napuni svetijem veseljem. — Nakon toga, reče im da ide u S. Sabinu (a bijaše blizu ponoća). Otac Tankredi i Odon koji ondje š njim bijahu, stanu ga moliti, da ne otigje u onako gluho doba noći, da mu se ne pristoji, ali Dominik govoreči da mu to zapovijeda Gospodin i da će mu on poslati svoga angjela koji će ga pratiti, uzme sa sobom Oca Odona i Tankredi i š njima se uputi put Aventina.

Netom stupe na vrata crkve S. Sista da nadvor izidu, prikaza se jedan mladić, koji im reče da će pred njima hoditi do vrata crkve S. Sabine. — Kad dogju nagjoše sva vrata zatvorena, nu što samo oni mladić tegne u vrata crkve, ona se rastvore. Tad Dominik uljeze sa dva svoja druga u crkvu a mladića ončas nestade, i vrata od crkve nagjoše se iz nova sasvijem zatvorena. Vidjevši sva trojica da ono bijaše angjeo Gospodinov, kleknuše i počeše hvaliti Boga, i zahvaljivati mu na tolikijem dobročinstvima, zadržajući se u molitvi sve gotovo do zore. Kad svi ostali fratri sidu u crkvu na običajnu molitvu, začude se veoma videči onu trojicu u crkvi a znajući da sva vrata bijahu pomnjivo i tvrdo zatvorena. Tad skupno svi počeše običajne molitve. — Bog u toliko bijaše objavio Dominiku uzrok za koji mu je bio zapovidio da se u ono doba noći vrati u manastir. Nahodio se je u S. Sabini jedan gjak rimljanin po imenu Fra Jakob. Od napostovanja predobit, bio je odlučio red ostaviti i ono jutro iz manastira iziti. Ovo bi Dominiku objavljeno. Rašta netom u koru biše molitve dovršene, k sebi dozva onoga gjaka i ljubežljivijem načinom svjetova ga, da misao promijeni, da se napastovanjima vrlo oprijeći, i da bude vjerno u Božjoj službi napredovati. — Sva Dominikova nastojanja biše zaludna, i oni

mladić svuče sa sebe redovničku haljinu da otigje iz manastira. Vidjevši to Dominik, reče mu: »sinko poustrpi se za koji čas, pak ćeš učiniti što budeš hotjeti;« i klekne i počne moliti. — U ovoj prigodi spozna se još bolje koliko bijaše Dominikovo dostojanstvo, i kako lasno bi od Boga isprosio štogod bi želio. — Još ne bijaše dovršio molitvu, kad oni mladić plačući i k njemu približivajući se, pade na koljena, i sréano počne ga moliti da bi mu iz nova podao haljinu koju nesvijesno bijaše svrgao, obećivajući stanovito da je veće neće nigda ostaviti. Njegove požude biše zadovoljene; Dominik ljubežljivo ga zagrli svjetujući ga da u naprijed bude vjerno i stavno napredovati u izvrsnijem odlukama, i srčano sahvaljivati Gospodinu na ovoj nevoj milosti. Tako se potpuno i zgodi, er Fra Iakob mnogo godišta u redu živje, i sve do smrti bi izgled svoj svojoj braći.

Sutradan u jutro Dominik s dva svoja učenika otigje u S. Sista; i jedan od njih stane pripovijedati dumni Čečiliji što se bilo zgozilo u S. Sabini od rečenoga gjaka. Dominik potvrgjivajući to pred svijem dumnama reče: »Kćerce moje, neprijatelji Božji hotijahe oteti iz Gospodinova stada jednu ovcu; ali Svemogući milostivo oslobodi je od neprijateljskijeh čeljusti.«

Radi ovijeh i mnogo drugijeh priličnijeh Dominikovijeh slavodobićâ vrhu hudobe, ona protiva njemu razljućena, hotje se osvetiti i sa svijeta ga smaknuti. I jednu noć čim on po običaju moljaše u crkvi S. Sabine, ona s pokrova crkve baci po više njega dobar crni kamen, koji iz visoka padajući blizu Dominika, udari u jednu ploču od mramora, i svu je rastrijeska a Dominiku nikakve štete učini.

Za uspomenu ovoga čudnovitoga sačuvanja, u rečenoj crkvi bi postavljena ploča od mramora u kojoj biše usječene slijedeće riječi:

Credidit orantem jacto contundere saxo
Sanctum hic Dominicum, hostis versutus, at illum
Illæsum Dominus servat, mirabile factum
Marmoris illisi confractio monstrat in aevum.

Rečena ploča s ovijem pismom ne nahodi se veće u S. Sabini iza kako ona crkva bi ponapravljena. Ali kam koji kudoba baci suproć Dominiku, i dan današnji nahodi se na sred crkve S. Sabine postavljen na jednomu stupu.

XXX.

Blažena Djevica Marija očito otkriva svoju osobitu ljubav prema redu Dominikovu.

Godine 1218 biskup od Orleans pogje u Rim u družbi nastarijega kanonika one crkve, koji se zvao Rigjinaldo. Ovi bijaše svet i mnogo mudar redovnik, i prije za nekoliko godina prvi glasovito-spametni naučitelj u mudroskupštini od Pariza. Otigje u Rim potaknut od požude da pohodi Apostolske grobe; pak htjo je poći u Jerusolim celovati grob Isukrstov, i nakon toga zagrliti novi način življenja: ostaviti tojest sve ine zabave, sva svjetovna dobra da bude lašnje i samo pucima razglašivati vangjelske istine.

Kad prispije u Rim, one svoje misli otkrije nekomu kardinalu svomu prijatelju, koji mu reče: »kad su take tvoje od»luke Bog ti je prepravio mnogo izvrstan način da ih ispuniš. »Nazad malo mjesecâ papa Onorijo III potvrdi jedan novi red »propovijedalacâ, čija poglavita zamjera jest povoljno uboštvo »združeno s apostolskijem propovijedanjem. Temeljitelj i glavar »ovoga reda sad se nahodi u Rimu i zove se otac Dominik »Guzman učitelj (magister) u apostolskijem dvorima«.

Obaznavši ova Rigjinaldo, nastoja iznaći Dominika, i našavši ga otkrije mu svoje požude želeći koliko prije se ubrojiti u njegov red. Nu jaka nemoć onijeh dnevi vrlo zaskoči Rigjinalda, tako da se razložito sumnjaše hoće li ispuniti svoje žive želje.

Koliko je više bilo moguće nastojali su da mu zdravlje povrate; ali svaki dan tot većma ginuše, i nije bilo načina smrti ga oteti. Ne uzdajućise dakle niko veće u ljucku pomoć, navlaštito se Dominik ožalostivi videći da do malo bi mu smrt otela čovjeka, koji bi mu bio jedan dan od ne malahne pomoći, i postavi sve svoje ufanje u višnje milosrgje. I čim on u crkvi srčano moljaše za Rigjinalda strašno nemoćna, objavi se ovomu blažena Djevica Marija s dvije mladice S. Čecilija i S. Katarina, i ču Marijin glas koja mu reče: »pitaj što želiš, i ja ću te uslišiti.

Jedna od one dvije mladice posvjetova Rigjinalda da drugo ne bude pitati, nego da se sasvijem spusti u ruke nebeske kraljice; i tako učini.

Tad Marija sa svojom istom desnicom pomaže Rigjinalda na oni isti način kako redovnik maže nemoćnika koji se na smrti nahodi, i neke riječi izgovori. Nakon toga ukaza mu haljinu reda propovijedalaca govoreći mu; »evo haljine tvoga reda«; i tad iščezne.

Rigjinaldoončas zdrav se oćuti. Sutra dan došavši Dominik pohoditi ga i pitajući ga za zdravlje, pripovidje mu kako mu se djevica objavi i kako zdravlje steče.

Liječnici videći Rigjinalda iznenada zdrava, veoma se čugjahu ne znajući na koji način se to moglo zgoditi u doba kad svak ga cijenjaše jurve mrtva. (Blaž. Umbert u Živ. S. Dom.)

Nakon tri dni čim se Rigjinaldo sadržavaše u razgovoru s Dominikom i s jednijem fratrom reda S. Ivana, koji se poslije nazva red Malteškijeh vitezova, iznova se očito prikaza blaž. Djevica u družbi Čečilije i Katarine sred velike i čudnovite svjetlosti, i opet pomaza, kako i prvi put Rigjinalda; i iznova ukaza i njemu i Dominiku haljinu koju hotijaše da unaprijed budu nositi svi Dominikovi nasljednici. Zabilježih drugovdje da Dominik kako kanonik od Osme nošaše ovu haljinu i jednaku poda svojim učenicima: tojest haljinu bijelu od vune, kotu bijelu oliti gjačku košulju od postava, i plašt crni od vune s crnom kukuljicom od iste vune. Ali u ovoj prigodi kad Blaž. Djevica ukaza odjeću Rigjinaldu i Dominiku, iz pod kukuljice crne, vidjela se i bijela od vune, a mješte kote zastirač oliti skapular bijeli od vune, koji i ozad i sprijed s ramena padao je do koljena.

Nije skapular stvar nova, er su se redovnici u istočnijem stranama š njim od davna sluzili i za višu skladnost š njim prekrivali kad bi sa sebe digli plašt radi poslovanja ili vrućine. U pustošama istočnijem dakle skapular imao je svoj početak radi stidnosti, a poslije u zapadnijem krajinama posta zlamen krotkosti i čistoće; i Marija koja je majka neoskvrnuća, krotkosti i prave čistoće, s ovijem biljegom svemu redu Dominikovu poda zlamen one angjeoske kreposti bez koje čovjek ne može u sebi kušati i drugijem korisno naviještivati stvari nebeske.

Nakon ovoga plemenitoga i čudnovitoga dogagjaja, Dominik Rigjinaldu najprvomu poda haljinu svoga reda, kakvu je Marija ukaza, pak svijem ostalijem. Na ovaki način ubrojen megju Dominikove sinove, pred istijem Dominikom učini zavjetna obećanja, i otigje put istočnijeh krajinâ, odkle se u brzo imao vratiti, a vas red Dominikov zagrli skapular kao biljeg i dio naj-

plemenitiji svoje odjeće. — Za to kad fratar reda propovjedalacâ Bogu se zavjetuje, prior koji prima ta zavjetna obećanja, tad mu sam skapular blagosovi. I ovi skapular treba da ga svegj na sebi nosi i da najposlije š njim u grob sigje. (March. u Živ. S. Dom.)

Okolo ovoga istoga doba Blaž. Djevica i na druge načine otkrije svoju materinsku ljubav prema Dominikovu redu. Jednu noć okolo ponoći kad Dominik izide iz crkve i ugje u manastir gdje svi fratri spavahu u svojim ložnicama, na dno šetnice ugleda tri gospogje koje hogjahu put njega.

Ona koja u srijedi bijaše, blagosivljaše svakoga fratra; a samo kad dogje na vrata nekoga mimogje ga i ne blagosovi. Razgledavši to pomnjivo Dominik, uputi se put nje i upita je ko je ona. U ono vrijeme u crkvi nakon povećernje govorilo se samo a ne pjevalo — zdrava kraljica — Ona gospogja dakle odgovori Dominiku: »ja sam ona koju ti svaki večer u crkvi »vapiš, i onda kad izgovaraš one riječi — dakle parčice naša — »ja kleknem pred svoga Sina, i molim ga za uzdržanje i ras»plogjenje tvoga reda«. Iza toga upita je Dominik, ko su one druge dvije gospogje. Jedna je, reče, Čečilija, a druga Katarina«. Upita je još, zašto jednoga samoga fratra ne blagosovi; a ona odgovori: »er se nahodio u nepristojnu stanju«; i tako govoreći Marija s Čečilijom i Katarinom nestane š njegovijeh oči.

Pred zoru po običaju Dominik iz nova otigje sa svojim učenicima u crkvu na molitvu, koju kad dovrše, Dominik da ih ražeže u ljubavi prema nebeskoj kraljici, učini im besjedu, i pripovjedi im što bijaše vidio onu noć u manastiru. Kad izide pak iz crkve k sebi dozove onoga fratra koga Marija ne bijaše blagosovila, i upita ga, je li miran u svojoj duševnosti. On mu odgovori: »Oće, čini mi se da jesam; samo što me smeta jest, »da noćaš kad sam se razbudio, našao sam se raskriven u postelji«. — u onoj prigodi Dominik naredi svojim učenicima da unaprijed postavljući se u postelju da počinu, svi budu skladno prepasani, prekriveni i s bječvama na nogama. (Lacordaire u Živ. S. Dom.)

XXXI.

Iz Italije Dominik ide u Španju pohoditi svoje sinove koji boravljahu u onoj kraljevini.

Iza kako Dominik dobro uredi i utemelji stvari svoga reda u Rimu, s blagosovom S. Oca Pape uputi se put Španje i Franče

gdje bijaše poslao najprve svoje sinove. Srčano željaše pohoditi ih da bolje iz bliza utvrdi ih i ohrabri u svetijem nastojanjima, i s njima zajedno zahvali milostivomu Bogu na dobročinstvima koja podijeli svomu redu.

Iz Rima sobom odvede nekoliko učenika, i kad prohogjaše, neznam uprav preko koga mjesta od Lombardije, pristaše u neku gostionicu da počinu i štogod se pokrijepe. Sjedeći za trpezom gdje bijaše i druge čeljadi, krčmarica donese im kruha, vina i mesa.

Zadovoljni od sama kruha i vina, meso nazad vratiše. Vidjevši ovo ona žena, sramotno izruži Dominika. Svi što se ondje nahogjahu stanu je zamuknjivati, i isti Dominik moljaše je da se ostavi kletavâ i psovakâ; ali sve bi zaludu. — Tad Dominik reče joj: »Kćerće da naučiš u naprijeda s višom ljubavi »primati Božije sluge barem u obzir onoga Gospodara koga služe, »molim Gospodina Isukrsta da ti čini umuknuti«. I netom Dominik ovo izusti krčmarica zanijemi. (Petar Cali u živ. S. Dom).

Nakon osam mjesecâ, vraćajući se iz Španje i prohodeći preko onoga istoga mjesta, ona krčmarica ugleda i spozna Dominika, i suproć njemu trkom otigje i plačući pade na njegova koljena.

Dominik videći je skrušenu, blagosovi je i tad ončas progovori.

Pripovidio je ovi dogagjaj otac Alberto nasljednik Frančeska od Asigja, koji se je bio k Dominiku uz put pridružio.

Ušavši u Linguadoku Dominik slatko isceliva zide S. Romana od Toloze, i Blaž. Djevice od Prulje; ter slijedeći svoj put, uljeze u španjolsku zemlju, i razvidi domorodna mjesta koja od mnogo godišta ne bijaše vidio.

U doba kad se bijaše odijelio od onijeh krajina, izide samo kao kanonik od Osme, a sad kad se vraćaše, vrati se jurve učinjeni Aposto, čudotvornik, temeljitelj novoga reda, patrijarka, mudri, jakodušni branitelji i glasoviti vitez katoličanske crkve, koji na tisuće poluvjernika bijaše preveo u krilo prave crkve, a neizbrojna mnoštva griješnikâ svake vrste na istinito skrušenje i korisno svigjenje.

Što je pak onijeh prvijeh dnevâ djelovao u Španji, sgodopisaoci ne kažu; nego nakon nekoliko vremena prekazivaju ga u gradu Segovije koji bijaše megju najplemenitijem od stare Kastilje. Ondje prebivajući u kući jedne siromašice, u brzo ona opazi kakva čovjeka bijaše na konak primila. Jednom Dominik ostavi u kući svoju košulju od vune budući obukao drugu opo-

ritiju i oštriju. Opazivši to ona žena, s velikijem poštenjem spremi onu košulju u kovčeg gdje držaše sahranjene svoje najbolje haljine. Nakon nekoliko vremena, budući odsutna ona žena, kuća nenadno užeže se, i sve što u njoj bijaše izgorje, izvan samog kovčega u kojemu nahogjaše se košulja Dominikova.

Onoga istoga godišta po molbam Dominikovijem u Segoviji ispuni se slijedeće čudo. Jurve se približaše svrha prosinca, a neobičajna teška suša u onijem mjestima stavno napredovaše. Radi česa puk uznemiren, i ožalošćen, moljaše da bi se nebo ganulo na smilovanje, i daždom natopilo strašno rasušenu zemlju, da bi tako mogao ako i docna posijati svoja polja; ali sve bi zaludno. Ali čim jedan dan puk skupno moljaše, Dominik iz megju njega uzdigne glas i reče: »Braćo ne predajte, pače »postavite sve svoje ufanje u Božije milosrgje, er Bog danas s »obilnijem daždom zadovoljiće vas i vašu žalost u veselje obra»titi.« Prem da vedro bijaše, časom crni oblaci nebo prekriše, i nenadna poplavica usilova vas puk i Dominika razdijeliti se i u kuće ukloniti se. Za uspomenu ovoga čuda, gragjani od Segovije razveseljeni, na onomu istomu mjestu gdje Dominik besjedi, sagrade crkvu. (Gjerardo Fraket pogl. 6).

Jednom u Segoviji sakupiše se u vijeće najplemenitiji onoga mjesta da proštiju nekakve kraljevske knjige, i čuju neke njegove naredbe. I Dominik bi dozvan u ono vijeće. Iza kako proštiše rečene knjige, Dominik počne besjediti onijem glavarima na ovi način: »Braćo vi ste dosad slušali naredbe zemaljskoga »kralja, a sad čujte zapovijedi kralja nebeskoga«. Tad izmegju sakupljenijeh ustane uzljućeno jedno vlasteoče, i presijecajući riječi Dominikove reče: ovi neslaština, hotio bi nas ovdje vas »dan zadržati, i ne dati nam ni objedovati?« I ovako govoreći uzjaše na konja i otide odonle. A Dominik ga otpravi s ovijem riječima: »ti sad ideš odovle, ali nećeš ovu godinu dovršiti, er »na ovomu istomu mjestu gdje se sad nahodiš, tvoj konj izgu»biće konjanika, i ti ćeš zaludu bježati put kule koju si uz»dignuo u svomu dvoru da se sačuvaš od neprijateljâ». — Ovo Dominikovo proročanstvo posve se ispuni; er ne bijaše prošla godina, a oni gospodičić pored svojega sina i jednoga bližnika, ostane ubjen na rečenomu mjestu (Gjerardo Fraket str. 7).

Grad Segovija postavljen je megju dvije glavice koje jedna rijeka luči. Na glavici od sjevera Dominik iznagje spilu koja mu se činila mnogo zgodna da ondje u samoći uklonjen zabavlja se u slatkijem razmišljanjima vječnijeh istinâ. I tu postavi te-

melje jednoga manastira, koga nazva — Sveti Križ. — I čim se gragjahu njegovi zidi Dominik od one spile učini noćno molište; er dio noći bijaše običan provoditi u molitvama i u pokorenjima svoga tijela. — Obdan bi se zabavljao u propovijedanju bez prestanka i u poslima; a k večeru bi se uklonio od ljudi da se obnoć zadrži sa samijem Bogom. I kad bi svi ostali fratri u večer iz crkve izišli, običajno bi on sam u njoj ostao.

Kad god koji od njegovijeh učenikâ skrovito ostao bi u crkvi da čuje oli vidi što otac Dominik djeluje. Vidjeli bi ga otare ophoditi, i pred njima srčano moliti, često uzdisati, a još češće roniti obilne suze. Kadkad molio bi prostrt na zemlji, kadgod klečeći, a ne u rijetko stojeći na nogama s rukama rastrtijem i put neba uzdignutijem; i vapio bi: »Gospodine usliši me, čim te molim« Gorućijem molbama često bi prilagao oštra i krvava bičevanja, i pasao bi se gvozdenom verigom koja bi ga bez prestanka kosila. Navlastito spila od Segovije za nekoliko vremena bi svjedok svagdanjijeh njegovijeh bičevanja i različnijeh mučenjâ, i za nekoliko vjekovâ u njoj nahogjahu se očiti biljezi krvi s kojom bi je često natapao. — U ovako bogoljubnijem i oštrijem zabavama provodio bi Dominik dosta urâ noćnjijeh, a kad bi ga san osvojio, tad bi se za malo naslonio blizu koga otara, oli bi se prostro na koju grobnu ploču, i dopustio bi počinuti svomu mučenu i često krvavu tijelu.

Na ovake načine gotovo za vas život Dominik kriješljaše svoj duh, kroteći svoje pravedno tijelo, i držeći ga duhu svegj podložno. Jednodušno svi pisaoci spovijedaju da je Dominik svega svoga života bio neprestavno čudo pravednosti i oštra pokorenja.

Ostavljajući za glavara u manastiru od Segovije Fr. Korbalana, Dominik otigje u Madrid gdje nagje posve zgragjen manastir koji odredi za dumana svoga reda, i nazva — Manastir S. Dominika od Silos — Ali ovo ime vremenom bude promijenjeno i u naprijed zva se — Manastir S. Dominika temeljitelja reda propovijedalacâ.

Iza kako bi dovršena rečena zgragja, dumne uljegoše u ovi novi Manastir, i Dominik ostavi svoga istoga brata Fr. Mannes oli Mamerta za upravitelja ovijeh dumana. (Mamachi zgod. reda propov.)

Neki rekoše da je Dominik postavio u Španji nekoliko drugijeh manastira, nu čini mi se da to nije posve istinito, navlastito kad se razmisli da se on nije vele vremena u njoj uz-

držao. Izvjesno je samo da u Palenci postavi jednu skupštinu od Rozarija, i jedan manastir koga nazove — S. Pavla. —

Kad se Dominik uputi iz Španje put Franče sobom odvede nekoliko Fratara, ali se svi putem odijele, i ostaviše ga, izvan sama Fr. Adama i dva lajika, koji mu ostaše vjerni.

U ovoj prigodi Dominik obraćajući se jednomu od one trojice, reče mu: »hoćes li i ti otiti? Bog sačuvao, odgovori mu, »da ostavim glavu a da slijedim noge« (Vincenco Beauvais sgod. list. 30).

Za svigjenje onijeh zatravljenijeh, Dominik moli, i nakon ne vele vidje ih svijeh pokajanijeh k njemu se vratiti i dostignuti ga u Tolozu.

Kad dogje u Tolozu, nagje Fr. Bertranda od Garrigue jednoga od najprvijeh svojih nasljednika, koga pak sobom odvede u Pariz.

U ovome posljednjemu gradu Ivan od Barastre starješina kanonikâ crkve S. Kvintina i naučitelj u mudroskupštini od Pariza, blizu vratâ od Narbone oliti od Orleans bijaše uzdignuo pristanište za siromahâ inostranacâ, i kraj njega molište na čast S. Jakoba apostola. Kad Barastre obazna da se u Parizu nahode novi propovijedaoci sinovi jednoga novoga reda, i da još ne imadijahu pristojne kuće, darova im ono pristanište i rečeno molište; i ovi dar poslije potvrdi pismom učinjenijem na 3 mjeseca svibnja godine 1221, čim se u rečenoj kući S. Jakoba nahogjahu trideset Dominikovijeh sinovâ. — U ovomu manastiru od Pariza Dominik se malo sadrža; ipak ondje poda haljinu svoga reda Gugljelmu od Monferrata, i Bačilijeru Gjordanu iz Sasonije, koji bijaše čovjek mnogo pametan, vrlo naučen i ugodan Bogu i ljudima. On bijaše sin plemenite obitelj kneza od Ebernstein, i dogje u Pariz da se uvježba u Bogoslovlju. Ovoga čovjeka ovako izvrsna i mudra Bog pošlje k Dominiku da mu bude najprvi nasljednik u inokupnomu vladanju svega reda.

Prije neg se Dominik od Pariza odijeli, nekoliko svojih fratara pošlje po gradovima od Franče da Božju riječ rasiplju i manastire postavljaju. Na njegovu zapovijed Fr. Petar Cellani otigje put Limoges; Fr. Filip u Reims; Fra Gveriko u Metz; Fra Guljelmo u Poitiers; a neki drugi u Orleans. Fr. Petar Cellani primajući ovu naredbu uplaši se i reče Dominiku: »Oče, ja sam slab i malo vrijedan; kako ću moći ispuniti naredbe tvoje?« Dominik odgovori mu: »Sinko, uputi se, ne predaj; »svaki dan dvakrat spomenuću se od tebe osobitijem načinom

»na molitvi. Ti ćeš mnoge na pravi put prevesti; moj red ćeš »uzmnožiti, i Gospodin će biti s tobom«. (Bernardo Guidonis nbrojnici mucenikâ reda Dominikova).

Fra Petar poslije pripovidi svojim prijateljima da bi se u sumnjama, nedragostima i suprotivama spomenuo od Dominikova obećanja, i Bogu bi se utjecao, i svaka stvar srećno bi mu izišla.

Hodeći Dominik iz Pariza zadrža se u Chatillon-sur-Seine, i tu na život povrati nećaka jednoga popa u koga boravljaše.

Oni mladić nesrećno pade s visoka prozora od kuće, i neznaše se jeli živ oli mrtav. Preko objeda, videći Dominik da majka mladića ništa ne blaguje, er je žestoka ognjica vrlo mučaše, blagosovi ribu koju bijahu donijeli na trpezu i reče joj: »u ime Gospodinovo uzmi i blaguj,« i ona na ovi način ončas ozdravi. — Nakon ovoga Dominik se vrati u Italiju s jednijem samijem lajkom koji se zvao Fr. Ivan. Nahodeći se sred brdâ Lombardije i ne mogući veće od glada na nogama uzdržati se, Fr. Ivan pane na sred puta. Videći ovo Dominik, reče mu: »što »ti je sinko?« »Oče, odgovori mu, glad me je veoma pretisnuo, »niti mogu naprijed kročiti«. »Homo još ponaprijed; reče mu »Dominik, pak ćemo iznaći kojegod mjesto gdje ćemo se pokri»jepiti«. »Nemogu oče, vjeruj mi, nemogu se krenuti«. Tad Dominik pun ufanja u višnju providnost, srčano se Gospodinu preporuči, pak reče Fr. Ivanu: »Sinko, ustani, pogji ondje (a mjesto ne bijaše nego pet oli šest krokâ daleko), i donesi što nagješ«. Jedva podigne se i otigje, i blizu na putu nagje bijeli kruh zavit u bijelomu ubrusu; donese ga pred Dominika koji mu reče: »uzmi koliko ti je potrebno i pokrijepi se«. Pak zapovjedi mu da na isto mjesto u ubrusu zavito odnese što ostane; i tako slijediše putovanje. Hodeći Fr. Ivan upita Dominika: »Oče, ko je ostavio oni kruh ondje na putu?«; a on mu odgovori: »Sinko jesi li se nasitio?« »Jesam«, »Kad si dakle »zadovoljan zahvali Gospodinu i drugo ne išti«. (Frakpet list. 2).

Cijenim zgodno ovdje priložiti na koji način Dominik svegj putovaše, i kako običajno u putovanju život provogjaše.

On svegj hodijaše na nogama s jednijem štapom u ruci, noseći na ramenu koju god potrebnu haljinu. Kad bi putovao izvan gradovâ i selâ hodio bi bosonog. Kad bi gdjegod udrio nogom u koju stijenu, govorio bi: »ovo je pokorenje za mene«. (Zgod. od Bolonje na pogl. III.)

Jednom hodeći s Fr. Bonvisi putom posutijem usječkima od kamenja, reče mu: »vajmeh! jedan put hodeći ovijem putom bih usilovan crevlje obuti«. »A zasto?« upita ga Bonvisi »er »bijaše prije mnogo daždjelo, odgovori mu«.

Kad bi pak došao blizu koga sela, oli grada obuo bi i bječve i crevlje. Bi li se našao blizu kojega potoka oli rijeke preko koje bi imao proći, vrhu vodâ učinio bi zlamen križa, pak bi on prvi prošao a za njim drugi koji bi š njim putovali. Bi li počelo daždjeti tad bi pjevao veselo pjesnu — Zdrava morska zvijezdo. — oliti kojugod drugu pjesnu. — Nije sobom nosio ni zlata, ni srebra, ni ikakva pjeneza; Božje provigjenstvo samo svud ga je pratilo

Gdje bi iznašao koji god manastir, tu bi se zaustavio; a drugovdje u onoga koji bi ga dobrovoljno primio. Mesa ne bi nigda blagovao prem da bi to dopuštavao fratima s kojim je putovao. Prosio bi kruh od vrata do vrata, i svegj bi podnižno zahvalio onomu koji bi mu i koju god malahnu stvar udijelio. Počivao bi obučen i običajno na samoj slami oli na goloj štici. Svaki bi dan Misu govorio osim kad ne bi gdje crkve iznašao. Izgovarao bi molitvu — oče naš — serafinskijem žarom. Obično bi se s Bogom zadržavao, a rijetko bi oči sa zemlje podizao da ne bi pamet raspršao, koju je gojio svagdanjijem štijenjem vangjelja S. Matije, i knjigâ S. Pavla apostola, koje je knjige svegj sobom nosio. Gdjegod bi se iznašao oli u gradovima oli u selima, svud svakoga bi vježbao, i svakomu Božiji zakon navještivao i tumačio. Bistro, slatko, goruće, i jakosno bilo je njegovo govorenje. Cesto bi plakao razglašivajući Božje zapovijedi; a ne u rijetko i drugijem bi činio plakati. Jednom neki mladić ganut od njegova mudra i hitra govorenja upita ga, gdje i na koji način se bijaše onako izučio, i toliko znanje stekao? Dominik mu odgovori: »Sinko više nego u knjigama, u učionici prave lju»bavi, er u njoj se svaka mudrost stječe.« (Fraket pogl. 25). — Sa svakijem je uljudno i ljubežljivo prohodio, i sa siromasima, i s bogacima, i s umjetnijem i s neumjetnijem, i s pravednijem i s grešnicima; svi su ga ćutjeli izvan samijeh poluvjernikâ, s kojim bi svegj vojevao, i koje bi svegj predobivao.

Sva ova očito toliko puta spovidješe mnozi i različni svjedoci koji od sudaca biše pod zakletvu tanko potanko izpitani, kad se izkušavahu velikom pomnjom sva i najmanja Dominikova djela, da ga se (ako bi se dostojan posve našao) Sveta proglasi.

XXXII.

Dominik vraća se u Italiju i ostaje u Bolonji.

Vrativši se Dominik u Italiju, zadrža se nekoliko danâ u Bergamu gdje nagje postavljen jedan manastir svoga reda; pak otigje u Bolonju gdje zagrli svoga vrloga sina Rigjinalda, koji bi prvi temeljitelj manastira u ovomu gradu.

Mnogo zadovoljan se oćuti Dominik kad vidi da svi njegovi sinovi uredno i vrlo nastoje na rasplogjenje Božje slave, i na duhovnu korist onijeh gragjanâ. Za to Bolonjezi mnogo štovahu i ljubljahu sve Dominikove sinove, a osobitijem načinom velikoga Rigjinalda koji ih sveto i spametno upravljaše i vlaďaše, a u brzo bijaše uzmnožio broj kreposnijeh i vrlijeh redovnikâ svoga reda. Razgledavši to Dominik, odluči Rigjinalda poslati u Franču, er govoraše: »ako je u malo vremena ovake i ovoliko »velike stvari ovdje djelovao, koliko ih višijeh i plemenitijeh »neće učiniti u Franči, poznajući potpuno jezik, ćud i običaje »onoga puka?»

Ali se Bolonjezi vrlo ožalostiše kad obaznadu, da im otac Rigjinaldo ide u Pariz, i da može biti za svegj ostavlja Bolonju koja ga je toliko ćutjela i ljubila. — »Korisno je da Rigjinaldo »ide, reče Dominik, nu na njegovo mijesto ja isti ovdje osta»jem; ja neću ostaviti Bolonju».

Kad to Bolonjezi čuše, potpuno zadovoljini ostadoše, a Dominik odredi ondje se zadržati sve do smrti, osim kad bi se za malo odalečio, da opravi kojigod posao svoga reda.

Svjedoče zgodopisaoci da velika i ne izrečena bi radost svijeh fratarâ koji se nahogjahu u Bolonji, kad vidješe prvi put svoga patrijarku Dominika. U njemu razgledahu onoga glasovitoga Španjola koji pod usta jednoga Frančeza (tojest Rigjinalda) k Bogu ih obrati; i ponavljajući čudesa prvijeh vremena katoličanske crkve sa svijeh stranâ svijeta bijaše sakupio skupštinu izvrsnijeh ljudi da apostolskijem duhom napunjeni svijet ophode svud rasipljući istinu, pravednost i krepost.

Boraveći Dominik u Bolonji, uzmnoži još više broj svojih sinovâ: i odovle (kako i u Parizu bijaše učinio) pošiljaše ih u poglavite gradove Italije da Božje zapovijedi razglašivaju i da nastoje svoj red svud rasploditi.

On svegj jednako mišljaše, govoraše i djelovaše. — Trijeba je sijati žito, a ne držati ga u vrpam sakupljena. — I zato

kako Rigjinalda posla u Pariz, tako nekoliko drugijeh otpremi u Milan i u Firencu.

Ożalošćeni se opraštahu Dominikovi sinovi videći se nakon malo vremena jedni od drugijeh razdijeljeni. Ali ovdje želim prepisati iste riječi blaž. Gjordana iz Sasonije koji na slijedeći način izustiva se u životu S. Dom. na pogl. II.

»Nu sva se ispunjahu po Božjoj volji. Ko gogj razmisli na »koji način je blaženi sluga Gospodinov Dominik pošiljao po »svijetu svoje fratre, (prem da mnozi govorahu, da ih ne bi »imao rasprśavati, i bez da on nigda, vrhu ovoga zaćme naj- »manju sumnju ćiniće mu se nazbilj stvar ćudnovita. Bio bi »rekao, da prije neg bi izvršio koje god djelo jurve je previ- »gjao njegov plod; i previgjao bi ga po višnjemu nadahnuću. »Er (a ko bi mogao sumnjiti?) iz početka nije imao nego ma- »laban broj svojih nasljednikâ, koji slabo bijahu izučeni u nau- »cima i u knjigama, i malo ih mogaše po svijetu prosuti. Mnogi »ljudi spametni i obrtni cijenjahu da će se raščiniti i uništiti »red koji stoprv počimljaše življeti i kazati se, i da neće moći »ništa stavna, velika, i plemenita učiniti. Ali Dominik svegj bi »pratio molitvama one koje bi po svijetu pošiljao, a Božja bi »ih krepost uzmnažala, krijepila i štitila.» — Nakon nekoliko vremena Dominik iz Bolonje otigje u Firencu, odkle pak uputi se put Rima da Ocu Papi potanko pokaže kako su se nahodile stvari njegova reda u Španji i u Franči.

Nu tad Onorijo III nahogjaše se u gradu Viterbu koji je daleko od Rima okolo pedeset miljâ; ovdje dakle ustavi se Dominik.

Tri godine prije vraćajući se on iz Franče, bijaše se zadržao u Viterbu s kardinalom Capocci, koji mu darova jedan manastir i jednu crkvu, koju bijaše on sagradio. Ovi manastir jest i dan današnji jedan od najplemenitijeh onoga okoliša.

Na početak godine 1220 Dominik se nagje u Rimu. Oni dan pogje pohoditi dumne S. Sista i svakoj od njih poda ožicu od ćempresa što donese iz Španje da im daruje. Razvidi manastir S. Sabine na Aventinu, i slatko se obradova pazeći da ńjegovi sinovi vrlo napredovahu u svetijem odlukama i u izvrsnu djelovanju.

Rimljani iznova čuše glas Dominikov er po običaju bez prestanka svud tumačaše Božje naredbe. Manastir i crkva S. Sabine zamjeravahu njegove goruće molbe, njegova pokorenja, trude neprestavne, i čudnovita zanesenja. Megju kojijem jedno

glasovito zgodopisaoci svi spominju, i jest slijedeće. Jednom stojeći Dominik zaduben u bogoljubnijem razmišljanima, bi slatko zanesen i vidi Gospodina i na njegovu desnu Mariju Djevicu u plemenitoj obući, prekrivenu neprocijenjenijem plaštom. Dominik svud na okolo razgledajući, vidi u nebeskijem prebivalištima mnoštvo redovnika različnijeh redâ; ali megju njima ne iznagje nikakva svoga sina prem da nekoliko ih bijaše do tad umrlo. Radi česa teško uznemiren, počne grozno plakati, i strašno predati k Isukrstu i k njegovoj Majci se približiti. Isukrst tad upita ga: »Zašto plačeš Dominiče?« a on mu odgovori: »ljuto me boli i plačem er vidim okolo moga Spasitelja i njegove mile Majke mnogo redovnika svijeh različnijeh redovâ, a ne vidim nikoga od moga. »A želiš li vidjeti tvoje, reče mu Gospodin?« Dominik tresući se i plačući odgovori : »Ah! srčano to želim Gospodine.« »Ja sam tvoj red predao u ruke svoje majke,« nastavi Isukrst. A ona tad rastvarajući svoj plašt, ukaza mu nekoliko njegovijeh duhovnijeh sinova, koji jurve u nebeskijem dvorima uživahu krunu njihovijem krepostima obećanu. Tad Dominik pade na koljena i prostre se na zemlju da na tolikomu dostojanstvu zahvali Gospodinu i njegovoj Majci, a blaženo prikazanje nestade pred njegovijem očima. — Koja je u ova doba Dominik u Rimu djelovao bilo bi jako trudno sve potanko i bistro pripovidjeti er bi on često opazno tajao i krio sva svoja kreposna djela, a za to pisaoci ne bijahu u stanju ispravno razabrati ih i povijedati kako bi željeli.

Ono što se čisto i nesumnjivo zna, jest, da megju množijem nemoćnicima koje u ovo vrijeme čudnovitijem načinom ozdravi, bijahu dvije žene, jedna od kojih zvaše se Bona a druga Lucija. Ove dvije žene Bogu ugodne, podnošahu za mnogo vremena gorkijeh bolesti, er Bona na prsima a Lucija na ruci imadijahu jednu ljutu ranu. Dominik moleći vrh njih, zlamenom križa obedvije časom izliječi i zdrave potpuno ostavi (Marchese u Živ. S. Dom)

XXXIII.

Dominik postavlja svoj treći red koji se od pokorenja nazivlje.

Da još stavnije utvrdi bogoljupstvo, krepost rasprostrani, a nevjerstvo i odmetnuće uništi; herednost i zlobu ukroti, i izmegju narodâ iskorijepi, Dominik zače plemenitu misao postaviti treći red koji se iz početka zvaše: — Isukrstova vojska. —

Kad uprav bijaše postavljen ovi treći red zgodopisaoci ne pogagjaju se megju sobom. Neki govore, da ga je Dominik postavio još kad je boravio u Linguadoki; neki, kad je Lombardiju ophodio, a neki kad se u Rimu zadržao godine 1220. Ne mogavši oni ovu stvar nesumnjivo rastrijebiti, i ja ću je ostaviti, da vremenom kogod drugi bude je razgledati, i bistro iznaći ter izrijeti, kad nazbilj i koga godišta ovi treći red bi postavljen. — Čeljad jednoga i drugoga spola ubrajaše se u ovi red.

Ne bi ostavljali njihova bića, kuće, obitelji, ni ti bi haljine promjenjivali. Nosili bi na sebi samo jedno obilježje Dominikanskoga reda. Ovo obilježje bilo bi omašteno u crno i bijelo; er bijelo jest biljeg pravednosti, a crno ustručanja i pokore. Nijesu činili tri običajna zavjeta uboštva, čistoće i posluha; ali koliko bi svačije vlastito biće dopuštavalo, cinili bi se udionici redovničkoga življenja. Opsluživali bi vijerno poste i naregjena ustručanja; svagdan izgovarali bi neke zabilježene molitve; da čuju misu, oli da Božju riječ razglašivati pohodili bi osobitijem načinom crkve Dominikanskoga reda. — Ova poglavita držanstva iz početka bijahu samo na riječ od Dominika naregjena; a poslije, kako ću do malo rijeti biše ispisana i prava uredba izvedena.

Nakon Dominikove smrti, ova skupština prozva se — Braća i sestre od pokorenja S. Dominika. — Otac Fr. Munione od Zamora, koji bijaše, nakon Dominika, VII poglavica Dominikova reda, ispita vlastitu uredbu koju su imali opsluživati braća i sestre trećega Dominikova reda. Ova uredba bi potvrgjena od papâ Inočencija VII i Eugenija IV. Poslije pak crkve svete poglavice Grgur IX, Onorijo IV, i Bonifacijo IX mnoge duhovne darove, proštenja, i molisti osobite blagodarno podijele braći i sestrama ovoga trećega reda.

Postavljenjem ovoga reda, koji se na neki način može nazvati treća grana istoga stabla, Dominik uvede redovničko življenje sred istijeh kršćanskijeh kuća, tako da se svaka obitelj mogaše držati za jedan malahan manastir.

Svud po svijetu u brzo ovi se red rasplodi a navlastito u Franči, u Spanji, i poslije u Amerikama. I dan današnji svaka vrsta čeljadi, i svakoga spola dobrovoljno zagrljiva uredbu ovoga Dominikova reda, i kraljevi, plemići, gospoda, gragjani, i pučani svake ruke; djevojčice, udate, udovice, gospogje i sluge; svak u svojoj kući, u svojoj ložnici, svoje srce, i svoje želje može prikazivati, i Bogu posvećivati; i udionik se učiniti blaga ne-

procijenjena duhovnijeh milosti, i velikijeh dostojanstva, koliko u životu, toliko u vjekuvječanstvu.

Ko nije čuo spominjati S. Katarinu od Sjene i S. Rozu od Lime? Dvije plemenite zvijezde Dominikanskoga reda, koje u svoj njihovoj svjetlosti zasjaše, i prosvjetljivajući naresiše prva Evropu a druga Ameriku.

Ljubežljiva providnost Svemogućega u svako doba, i na svaku stranu blagodarno prosiplje svoje osobite milosti, krijepi, i obilno pomaga čovjeka u svakomu biću, i u svakoj prigodi života, i najposlije rastvara mu vrata blaženoga vjekuvječanstva.

XXXIV.

Dominik iz Rima vraća se u Bolonju gdje sakuplja prvi općeni redovnički zbor svoga reda.

Božijom osobitom pomoći, Dominikova nastojanja biše obilno okrunjena; svojim istijem očima vidi u brzo usmnožene svoje nasljednike i svoj red rasplogjen u Španji, u Franči, u Italiji, i u Njemačkoj, i u Poloniji.

Rašta cijeni razložito i korisno sad pored svojih istijeh sinova u općenom vijeću skupno svaka koja se bijahu dosad učinila, razvidjeti, i zakonito potvrditi.

Za to slatkijem pozivom navijesti im da na trideset i jednog Svibnja godine 1220 (u koji dan je zapadala Svetkovina Rusalja, ili Duhovâ) otvorio bi u gradu Bolonji prvi skup svoga reda, u komu bi se uredno svaka potrebita odlučila, i zabiljležila da se u naprijed vas red jednako i zakonito svud vlada.

On u toliko ostavljajući Rim, otigje u Viterbo, gdje se za malo dana zadrža s Onorijom III, koji tad ondje prebivaše. U ovoj prigodi Onorijo tri lista ispisa, pošiljajući jednoga u Madrid, drugoga u Segoviju, a trećega u Bolonju.

Ljubežljivijem načinima S. Otac Papa u rečenijem listima sahvaljivaše onijem pucima radi njihove ljubežljivosti prema ocima reda propovijedalaca, i slatko nukovaše ih, da i u naprijed ih budu štovati i ljubiti kao razglasitelje i branitelje viječnijeh stanovitijeh istinâ; kao rasploditelje prave uljudnosti megju narodima, i kao provodice vlastite i inokupne ljucke koristi.

Dominik iz Viterba otigje u Bolonju da ondje pričeka i zagrli svoje sinove; i dana zabilježenoga u manastiru S. Nikole nagje se u slatkoj njihovoj družbi.

Zgodopisja ne povijedaju nam imena, i broj ovijeh u Bolonji združenijeh; ali stanovito je da iz manastira od Pariza pristupe četverica megju kojim otac Gjordan iz Sasonije.

U ovomu prvomu redovničkomu vijeću, Dominik preda svu oblast, za vladanje reda, u ruke sakupljenijeh otaca, moleći ih da koga drugoga izmegju sebe izaberu na ovo prvo i poglavito dostojanstvo; er, reče im, ja sam nekoristan, slab i male vrijednosti, i za to je trijeba da me skinete s ovoga mjesta. (U pism: od Bolonje svjed. Rodolfa iz Fajence). Ovako je Dominik sama sebe procijenjivao! Predavajući u ruke drugoga časno breme vladanja, srčano jè želio otiti megju pogance i nevjernike da im Isukrsta navjesti i da ih k Isukrstu prevede.

»Kad budemo dobro uredili i utemeljili stvari našega reda, »govoraše F. Pavlu Mlećiću, tad ćemo otiti megju Kumane, raz-»glašivaćemo zakon Isukrstov, i prevodićemo ih u krilo prave »crkve « (Svjed. F. Pavla Mleć. u pism. od Bolonje).

Dominik na ovaki način ufaše dostignuti krunu mučenika, koju od davna srčano željaše. Ali svi redovnici u vijeću sakupljeni jednodušno izustiše se, da Dominik a niko drugi, bude slijediti redom vladati, i za to potvrdiše ga u ovomu dostojanstvu. Do onoga doba Dominik se zvao Prior, a sad bi prozvan Gjeneral oliti općeni prvovlasnik svega reda propovijedalacâ.

Kako svaki manastir imaše svoga vlaštitoga glavara, tako budući sad red razdijeljen u različne redovničke države, svakoj državi bi podat glavar koji bi nazvan Provinčal, oliti redovničke države prvovladalac. U ovomu vijeću Dominik hotje da se odaberu neki svjetnici i suci koji bi u redovničkijem vijećima imali oblast naregjivati svaka koja bi bila potrebita za uredno vladanje, i da sude djelovanja istoga Prvovlasnika (Gjenerala).

Ova odredba bi za vazda učinjena i svegj se u redu uzdrži. Bi joštera u ovomu vijeću osugjeno i zapovigjeno, da vaskolik red bude vijerno i potpuno čuvati vangjelsko uboštvo kao najplemenitiju otačbinu. Za to Dominik svojim istijem rukama razdere pismo kojim jedan bogati gragjanin od Bolonje bijaše darovao onomu manastiru veliku baštinu i mnoge pjeneze, i zapovidje da svi oni darovi budu vraćeni istomu blagodarniku.

Ova zapovijed, da se sačuva neoskvrnjen zavjet redovničkoga uboštva, bi iznova potvrgjena u općenomu vijeću od

Pariza godine 1228, budući Prvovlastnik svega reda otac Fr. Gjordan iz Sasonije. I ova zapovijed parizinskoga vijeća bi poslije apostolskom oblasti potvrgjena od S. Oca Pape.

Kad se dovrše posli koje je bilo trijeba opraviti u ovomu vijeću, svi se oci razdijeliše, vraćajući se otkle i dogjoše, i tako ovo prvo redovničko vijeće bi dovršeno.

XXXV.

Dominik ophodi gornju Italiju.

U ono doba poluvjerstvo, i odmetnuće bijahu okužili navlastito gornju Italiju, i mnoge duhovne štete uzrokovali onijem pucima, kojih vjera bijaše oslabila, Bogoštovlje potlačeno; crkva ljuto ranjena.

Za ovi uzrok Dominik cijenjaše, da bi bilo ne od male koristi, kad bi se obašla barem poglavita mjesta onijeh država, navještivajući im stanovite istine katoličanskoga Bogoštovlja. Rašta, nakon malo iza kako se dovrši vijeće u Bolonji, on s ocem Bonvisi uputi se da pohodi gradove Lombardije.

Neki pisaoci onijeh vremena bijahu mnoga ispisali po više Dominikovijeh čudnovitijeh djela i vrhu duhovne koristi koju uzrokovaše s onijem njegovijem apostolskijem ophogjenjem; ali što prvi govorahu, drugi, koji se u isto doba zabavljahu o Dominikovijem djelima, ne potvrgjivahu; a ne u rijetko inače od prvijeh povigjahu.

Za ovi uzrok, i ja pored mnozijeh drugijeh sva ova na stranu ostavljam željan mojim štiocima opovidjeti samo ono što je nesumnjivo i stanovito, i što svi izvoditelji Dominikova života jednodušno potvrgjivaju. Stvar je istinita da on bi u Milanu, i da se ondje razboli.

Otac Bonvisi, koji ga je pratio u onomu ophodgjenju, ova govori: »Kad sam bio u Milanu s ocem Dominikom, ognjica ga »je zaskočila. Svijeh onijeh dana ne čuh nigda da se tuži. Molio »bi i stao bi zaduben u razmišljanju; i to sam mogao poznati »po nekijem biljezima njegova lica er sam ih često zamijerao »u njemu kad bi molio oli razmišljao. Kad bi ga ognjica ostavila počeo bi s fratrima o Bogu govoriti; štio bi, oli bi komu »drugomu činio štiti; hvalio bi Boga i veselio bi se radi svoje »nemoći, er je bio običan vazda više se radovati od suprotivâ, »nego od čestitijeh dogagjajâ«. (Svjed. Bonvisi u Pism. Bolonje).

Kad Dominik dogje u Kremonu, susrete se s Frančeskom od Asigja; i čim oni dvojica razložahu, neki fratri Frančeskova reda k njima se približiše, i rekoše im:

U pučima našega manastira voda je mutna i nezdrava, za »to molimo vas koji ste naši oci i Božje sluge, da nam bu»dete isprositi od Gospodina da nam blagosovi vodu i da nam »je da dobru i bistru.« Tad Frančesko pogledajući Dominika a Dominik Frančeska, bio bi rekao da jedan drugomu govoraše — daj im ti odgovor. — Ne hoteći Frančesko ništa rieti; Dominik onijem fratrima odgovori: »zacrepljite te vaše vode, i donesite nam je « — Pospiješno otigjoše i donesoše je. »Oče reče »Dominik Frančesku, u ime Božije blagosovi ovu vodu«; a Frančesko odgovori mu: »Oče blagosovije ti koji si viši.« (Petar Karli živ. S. Dominika).

Ovo bogoljubno natjecanje megju ova dva patrijarka dovrši se na način da Dominik predobije na svrhu od Frančeska, učini zlamen križa vrhu vode, i zapovidi da je u isti puč vrate, a od tada vazda iz njega piše zdrave, čiste i slatke vode.

Kad Dominik dogje u Modenu, jedan kanonik iz Franče koji u Rim hogjaše, zadrži se i on u Modeni: i budući čuo svetoglasiti Dominika pogje u njega, i reče mu da on mnogo sumnji vrhu svoga vječnoga spasenja, er putena napastovanja vrlo ga naskaču i nemože se od njih oslobodoti. »Nepredaj, reče mu Dominik, postavi svoje ufanje u Božje milosrgje. Ja ću ti isprositi od Boga milost ustručenosti.» (Bl. Umberto u živ. S. Dominika).

Kanonik otigje iz Modene ozdravljen i oslobogjen od rečenijeh neprijateljskijeh nasrtanja,

Prilaga Marchese u živ. S. Dominika, da ove iste godine Dominik bijaše pošao u Mletke i u Padovu, gdje primi u svoj red bl. Ivana iz Vicence koji bješe mnogo valjan propovijedalac. Iz Padove pogje u Feraru gdje se nekoliko dana uzdrži; otkle se na svrhu vrati u Bolonju. Ovdje nagje da Fr. Rodolfo nastojnik manastira bijaše počeo graditi neke ložnice dvije noge visočije od ostalijeh.

Za to ga Dominik oštro pokara govoreći mu: »prem brzo »si se zaboravio od redovničkoga uboštva, i počeo si polače »graditi« i zapovidje da se sasvijem ostavi ona gragja.

Dominik je svud pomnjivo oko bacao, niti je dopuštavao ni najmanje stvari koja bi mogla ne samo oskvrnuti dali još i osjeniti redovničko uboštvo i ustručanje. Jednom pazeći da

u nekoj prigodi nastojnik Fr. Rodolfo obilnijem načinom davao je jestojske fratrima, k sebi ga dozva i reče mu: »zašto tvojim jestojskama ubijaš ove fratre.« (U pism. od Bolonji).

XXXVI.

Dominik podava haljinu svoga reda nekijem izabranijem i vrlijem ljudima.

Medju onijem koje Dominik okolo ovoga doba primi u svoj red, dostojan je osobite uspomene Fr. Petar iz Verone, koji se učini dosta vrijedan sin takoga oca, i najposlije proli svoju krv za vjeru Isukrstovu. (March. u živ. S. Dom.)

Blaženi Umberto pak pripovijeda kako na način, rekaobi, čudnoviti uljeze u Dominikov red jedan mnogo pametni i mudri naučitelj mudroskupštine od Bolonje koji se zvaše Korado. — Sinovi Dominikovi željahu da se Korado ubroji u njihovu skupštinu, er ga poznahu za čovjeka mnogo kreposna i dično narešena svakom vrstom uljudnijeh nauka. — Jedan dan Dominik besjedeći s nekijem ocem reda Čisterčijenskoga, koji poslije bi biskup od Alatri, a u ono doba prior manastira od Casamare, reče mu: »istinito govorim ti (i ovu stvar nijesam dosad ni- »komu kazao, i molim te da je ne budeš ni ti nikomu otkriti »dokle sam živ), govorim ti da u vas svoj život što god sam »prosio u Gospodina, ništa mi dosad nije zakratio.« — Na ovako govorenje začudi se prior znajući koliku želju imadijahu svi oci manastira S. Nikole da bi naučitelj Korado njihov red zagrlio, i za to reče Dominiku: »ako je tako kako ti veliš, oče, »zašto ne pitaš u Gospodina da se Korado ubroji megju tvoje »nasljednike?« »Moj mili brate, odgovori mu Dominik, ti go- »voriš o jednoj stvari koju nije lasno steći: ipak ako budeš »pored mene ovu noć moliti, ufam da će nas gospodin usli- »šiti « — Dominik po običaju svu onu noć istraja u molitvi, i rečeni prior š njim zajedno. Kad sutradan u svanuće čim fratri u koru počnu pjesnu — Jur sunce žarko istječe — eto ti naučitelja Korada u isti kor, i tu padajući pred noge Dominika, stane ga militi da ga u svoj red primi.

Prior od Casamare nakon smrti Dominika otkrije ovi dogagjaj, budući iza toga živio još dvadeset godinâ, prem da mišljaše prije Dominika umrijeti; ali mu ovi bijaše navijestio da će ga nekoliko godišta nadživljeti.

Dominik poda jošter haljinu svoga reda jednomu mladiću sveta života, koji se zvaše Tomas iz Pulje. Ovoga izvrsnoga mladića Dominik ljubljaše osobitijem načinom, tako da ostali redovnici nazivljahu ga — Sin svetoga Patrijarke. —

Nekadašnji družbenici ovoga novoga fratra, rasrde se, er ga bijahe izgubili; i jedan dan dopru ispotezati ga iz manastira, i natjecahu se zadrijeti š njega redovničku haljinu. Nu neko pospješno ovo Dominiku opovidje, a on slazeći iz manastira ukloni se u crkvu da moli. U toliko mladići skinuvši s Fr. Tomasa i košulju od vune, silovahu se nametnuti mu drugu od postava; a Fra Tomas u sve glase počne vapiti da se ćuti gorjeti: niti se umiri dokle ne svrgne sa sebe onu odjeću koju mu na silu bijaše nametnuli, ter iznova obuče haljine od vune reda Dominikova.

Stvar prilična zgodi se jednomu zakona učitelju u Bolonji. Ucinivši se on Dominikov nasljednik njegovi prijatelji oružani jedan dan skupiše se okolo manastira da ga na silu nadvor izvedu. — Redovnici manastira S. Nikole smućeni radi toga, prepravljahu se dozvati neke svoje prijatelje da se oprijeće sili. Ali Dominik reče im: »ja vidim okolo crkve i manastira više »od dvijesti Angjela koje je Gospodin postavio na fratarsku »obranu.«

I nazbilj kad oni oružani nasrtajući pristupe k vratima manastira, biše cudnovito uzdržani i odalečeni od nevidljive i nepredobitne sile, i ostavljajući nakanu vratiše se u svoje domove. (Thiery od Apolda u živ. S. Dom. pogl. 17).

XXXVII.

Bog objavlja Dominiku skrovita pomanjkanja grešnika.

U crkvi S. Nikole u Bolonji neki dan pristupiše k Dominiku dva mladića, jedan od kojijeh, reče mu: »oče, molim te isprosi mi proštenje mojih grijeha, er ako se ne varam, svijeh sam ispovidio, skrušio sam se, i pokajao. To čuvši Dominik klekne pred otar i za malo zadrža se u molitvi; pak obraćajući se k onomu mladiću odgovori mu: »sinko nemoj Gospo»dina napostovati, ni Boga varati; tvoja ispovijest nije bila cje»lovita; ti si radi srama jedan grijeh zatajao;« i povede ga na stranu i taj grijeh mu otkrije.

Mladić začugjen i zasramljen reče Dominiku: »istina je oče, »što si mi rekao, isprosi mi proštenje« Dominik zadrža se još nekoliko u rasloženju s onijem mladićem, pak izide iz crkve. (Petar Celi u živ. S. Dom)

Susrete jednom Dominik nekoga redovnika koji negdje igjaše da riječ Božiju razglašiva, i uzdržavši se š njim u kratku razgovoru, po višnjemu nadahnuću obazna da se oni redovnik u grijehu nahodi. Rašta upita ga »nosiš li s tobom koji pjenez?« A on snizno spovidi mu da nosi. Tad mu naredi da ončas baci pjeneze, i pristojnijem nacinom pokori ga. Er nijednu pogrešku Dominik ne bi svojim praštao bez pokarati ih i pedepsati.

Pripovijeda Thiery Apolda, da prvi Dominik velikom pomnjom ispunjavao je uredbu i zakonita držanstva svoga reda, i hotio je da svi njegovi nasljednici duševno budu ih opsluživati. I za to kad bi u kojemu od njih spoznao kojugod neizvrsnost oli pogrešku slatko bi ga pokarao i pedepsao. — Malo manje nego svaki dan skupno vježbaše svoje učenike, nastojeći da ražeže njihova srca u Božjoj ljubavi i u pomnjivu opsluživanju svijeh redovničkijeh držanstvâ. Navlastito im pak preporučivaše, da svegj budu s Bogom, i o Bogu govoriti; da u putovanju ne budu sa sobom pjeneza nositi; da ne primaju zemaljskijeh dobara, i da svegj vrlo nastoje izučiti se u naucima da pristojno i korisno Božiju riječ razglašivaju.

Pisaoci složno povijedaju da je Gospodin bio podao Dominiku veliku oblast vrhu hudobâ, koje mnogo puta izagna iz tjelesa svoje braće. Čestokrat vidje pod različnijem oblicima hudopskoga neprijatelja k sebi dohoditi da ga od molitve odaleči, oli ga omete u razmišljanjima viječnijeh istinâ. — Isti Thierry Apoldo govori, da jedan dan Dominik videći pakljenoga neprijatelja da se vije kao zvjer grabeća okolo manastira, ustavi ga i upita: »kojega ovdje posla imaś, sto li ovuda išteš?« Štogod dobiti, ištem, »odgovori mu. »Nu priuzimljući Dominik reče mu: »Što dobiti možeš okolo ložnica fratarskijeh?« »Donesem »im kadgod na pamet da se obnoć ne dignu na običajne mo»litve; a kadgod u snu zabavim ih u prevarnijem sanjanjima; »kadgod nastojim da docnije u crkvu sidu, oli da prije iz nje »izidu. Ne u rijetko doprem da se po manastiru u dugo zabave »u razgovoru, i tako ostave neispunjeno kojegod drugo držan»stvo: i na ovake načine često štogod dobijem. Kad paka ispo»vjede ove svoje grijehe i pokore se, tad se uznemirim i sta»nem iskati druge načine da opet od njih štogod dostignem.«

Protiva ovijem i priličnijem neprijateljskijem zasjedama, vrlo nastojaše Dominik obznaniti i ohrabriti svoje sinove, da se budu pomnjivo čuvati, ter vjerno ispunjati svoje dužnosti, i tako ne davajući potolasti neprijateljima u Božjoj ljubavi budu napredovati.

XXXVIII.

U Bolonji čini se drugo općeno redovničko vijeće

Megju različnijem odredama koje biše učinjene u prvomu općenomu vijeću, bi ustanovljeno da se svako godište sakupi vijeće, u komu bi se razvidjeli posli i potrebe svega reda. Radi česa Dominik dozva iz nova svoje fratre u Bolonju da pored njih razabere i odredi što bi bilo potrebito i korisno za napredak i svegj više utemeljenje reda.

Ovo drugo vijeće sakupi se u Bolonju na trideset Svibnja godine 1221, u koji dan zapadaše svetkovina Rusalja oliti Duhovâ. Što odrediše i učiniše oci u ovomu drugomu vijeću, ne nahodim upisano, samo se zna da red još više uzmnožen (i do onoga doba brojilo se više od šezdeset manastirâ u različnijem krajinama), bi vas razdijeljen u osam redovničkijeh državâ, tojest: Španjolska, Provenska, Franceska, Lombardeska, Rimska, Njemačka, Ugarska, i Engleska.

U Španjolskoj državi bijaše Prvovladalac (Provinčijal) Fr. Suero Gomež; u Provenskoj Fr. Bertrand od Garrigue; u Franceskoj Fr. Matija iz Franče; u Lombardeskoj Fr. Gjordan iz Sasonije ; u Rimskoj Fr. Ivan iz Piačence; u Njemačkoj Fr. Korado; u Ugarskoj Fr. Pavao iz Ungarije; a u Ingleskoj Fr. Gjilberto iz Frasineta.

Prvi manastiri u Ungariji biše postavljeni u Vesprim, i u Alba Reale; a prvi temeljitelji ovijeh manastira biše gori rečeni Fr. Pavao i Fr. Sadok koga rešahu svake najplemenitije izvrsnosti. U Engleskoj pak prvi manastir bi sagragjen u Oxford po nastojanju Fr. Gjilberta.

Dovršivši se ovo drugo vijeće, svi redovnici koji bijahu došli sa taj uzrok u Bolonju razdijeliše se, i svak put svoga mjesta otigje.

Dominik se u toliko spravi da do malo dana pogje u Mletke da pohodi iznova one svoje učenike i preporuči svoj red kardinalu Ugolinu, koji bijaše ondje papin poklisar.

Ali prije neg se iz Bolonje uputi, moleći jednom, prikaza mu se lijepi i plemeniti mladić, koji mu slatko reče: »hodi moj dobri prijatelju, hodi u moju slavu, hodi.«

I u isto doba oznani ga kad će dovršiti ovi umrli život. (Bart. iz Trenta u živ. S. Dom. broj 13).

Lijepe sreće svetijeh, koje Gospodin i na ovoj zemlji ovako miluje i slatkijem ufanjem napunja! — Nakon ovoga obvjavljenja besjedeći Dominik s nekijem mladićima u Bolonji, reče im: »moji obljubljeni, vi me sad vidite zdrava, ali prije svet- »kovine uznesenja Blažene Djevice, ja veće neću biti na ovoj »zemlji.« (Gjerardo Fraket knj. II. pogl. 27).

Dominik otide kako bijaše odlučio u Mletke, i koliko pospješnije bješe njegovo putovanje toliko više približaše se vrijeme u koje se imao s ovoga svijeta odijeliti.

U Mlecima nastoja da njegovijem fratrima bude uzdignut drugi manastir koji poslije nazvaše — SS. Ivana i Pavla; — i ova zgragja u brzo bi dovršena, navlastito po ljubežljivijem nastojanjima plemenitoga kneza Jakoba Tiepoli. — Srčano preporuči Dominik sve svoje učenike ljubljenomu svomu prijatelju kardinalu Ugolinu papinu poklisaru.

Zagrli na svrhu za najposljednji put sve svoje sinove, i tako se od njih odijeli; upravljajući se put Bolonje da ondje dovrši svoje zemaljsko putovanje, kako mu bi objavljeno.

XXXIX.

Najposljedna nemoć i smrt Dominikova.

Pri svrsi Srpnja Dominik vrati se u Bolonju. Prem da bijaše mnogo trudan od duga putovanja, oni isti večer, kad uljeze u manastir S. Nikole, k sebi dozva priora oca Venturu iz Verone, i nastojnika oca Rudolfa iz Fajence, i š njima u dugo zadrža se u razgovoru vrhu različnijeh posala od reda, vježbajući ih što i kako imadijahu učiniti da uprav dovrše ono što bješe započeo.

Okolo ponoća Fr. Rudolfo imajući potrebu da počine, moli oca Dominika da i on pogje spati, budući jako umoran od putovanja i svjetova ga da se ne digne onu noć na molitvu. — Dominik sasvijem tijem otide i ukloni se u crkvu, gdje se zabavi u molitvi sve dok svi ostali fratri dogju u kor na običajne noćne molitve; i hotje š njima zajedno svoju dužnost ispuniti.

Nakon toga, reče prioru Venturi da ga glava vrlo boli. Srdobolja s ognjicom združena bijaše ga naskočila. Izide iz kora i otide u Manastir. Nehtje leći na postelju, nego se prostere obučen na jednu vunenu vreću. — Bolesti se uzmnažahu, a on ni malo se ne tužaše, nu jednako, kazaše se u licu miran, vedar, i veseo, er vigjaše da se približa vrijeme da poleti u krilo onoga koga svegj istinito i srčano ljubljaše.

Očito se nemoć davaše na gore. Liječnici isti bijahe počeli predati hoće li na kojigod način zlo prekinuti, i sačuvati život onako drag i koristan.

Sred onijeh bolesti Dominik o sebi ne mišljaše nego o svojim sinovima, o svome redu.

Čini k sebi dovesti gjake, ter riječima punijem sladosti, i srcem na ustima svjetova ih, da budu napredovati u izvrnosti i u kreposnijem djelovanjima.

Nakon ovoga dozva dvanaest najstarijeh otaca, ter pred svijem njima Ocu Venturi prioru izpovidje grijehe svega svoga života. I kad dovrši ovu ispovijest, svijem njima reče: »Božije »milosrgje do dana današnjega u meni sačuva neoskvrnutu dje»vičansku čistoću bez ikakva truna. Ako i vi želite ovu krepost, »pomnjivo ubjegnjivajte svako sumnjivo općenje. Pod krilom ove »angjeoske izvrsnosti, Božiji sluga čini se ugodan Isukrstu; po »nje putu slavu stječe a pred svijetom čast i pouzdanje. Na»predujte sa svom jakosti vašega duha na Božiju službu; nastojte »rasploditi ovi red koji stoprv na svijet postaje; budite stavni »u svetinji, u vijernu opsluživanju vaše uredbe i u kreposti svegj »napredujte.« (Thierry Apol. na pogl. 20)

Ufahu jošter fratri, da će se Dominik osloboditi od one teške nemoći, i da će ga još Gospodin za ljucku korist na ovomu svijetu uzdržati. Liječnici cijenjahu da bi mu bilo korisno da ga prenesu u koje drugo mjesto er onda u Bolonji bijahu žestoke vrućine. Fratri pospiješno ga prenesu na jednu glavicu blizu Bolonje koja se zove — Glavica Blažene Djevice Marije — er se ondje nahodi crkva sagragjena na čast iste Djevice.

Nu ni ova promjena mjesta, ni žive želje svijeh redovnika, ni nastojanje liječnika ne mogaše biti od ikakva ublaženja i utjehe nemoćniku: paček njegove bolesti to većma uzmnažahu se, i žestoka ognjica višu jakost stjecaše. Rašta Dominik cijeni korisno dokle je još u bicu, podati neke uspomene svojim sinovima. Prioru Venturi i nekoliko drugijeh otaca koji svegj okolo njega ljubežljivo nastojahu, reče: »Evo moji predragi, evo ota-

»ćbine koju vam ja kao svojim sinovima ostavljam. Živite u »pravoj ljubavi, uzdržite se podnižni, i neka bude vaše posje- »dovanje povoljno uboštvo.« (Blaž. Gjordana živ. S. Dom).

Iza ovoga hotje primiti najposljedno pomazanje, koje mu bogoljubno podaše. Budući mu tad prior Ventura rekao, da se sveštenik koji vladaše onom crkvom na glavici uzdao imati nakon smrti njegovo tijelo, i u crkvu ga ukopati; odgovori mu »ne dopustio Bog da ja budem drugovdje ukopan, nego pod »nogama moje braće! Iznesite me na dvor i stavite me u bliž- »nju ogradu, da ondje umrem i da me mogbudete poslije uko- »pati u našu crkvu«. (Pism. Bolonj. Svjed. Fr. Venture broj 7).

Tad prior s drugijem ocima odlučiše prenijeti ga u manastir S. Nikole u Bolonju; i ovo kako skupno bijaše odlučili, tako nakon malo izvršiše. Prenesu ga u manastir i stave ga u ložnicu oca Fr. Monete, er on ne imaše svoju ložnicu u manastiru.

Vigjaše se očito, da se jurve ne nahodi ikakva lijeka ni načina da se nemoć predobije, i da su zaludna sva ljucka nastojanja. Što teško svijeh ožalostivi er previgjahu da će im do brzo smrt oteti ljubežljivoga oca i pastira.

Dominik videći svijeh vrlo smućenijeh i oplakanijeh, da ih utješi i razgovori reče im: »Sinci moji, nemojte plakati! er ću »vam biti od više koristi iz mjesta gdje ću poći, nego sam vam »bio ovdje na zemlji.« (Pism. Bol. svjed. oca Rudolfa).

U toliko zabavljen u molitvi, Dominik vigjaše da se približivaju najposljednji časi svoga života; i za to reče ocu Venturi »pripravite se«; i svi pomnjivi staše da cuju što bi im naredio. U to Fr. Ventura reče mu: »Oče ti znaš u kojemu »smućenju i zalosti nas ostavljaš; pred Božijem prestoljem spo- »meni se od nas.« (Pism. Bol. Svjed. Oca Venture).

Uzdižući oči i ruke put neba, Dominik ovu izusti molitvu: »Oče Sveti! ja sam izvršio tvoje hotjenje, i one koje si mi »predao, čuvao sam i uzdržao: sad ih tebi preporučivam, ti ih »sad čuvaj i uzdrži.« (Pism. Bol.)

Nakon malo obraćajući svijem onijem koji okolo njega stojahu, očinski pogled, reče im: »počnite molitve«; a oni počnu mu dušu preporučivati, i on pored njih moljaše, er ga svi vigjahu ustima kretati. — Kad dogju na one riječi — pristupite na njegovu pomoć Sveti, primite njegova dušu i prenesite je pred prestolje Gospodinovo — Dominik za najposljednji put ustima krene; i svoj Duh Bogu predade, u Petak okolo

podne, na šest Kolovoza godine 1221, dovršivši pedeset i jednu godinu svoga življena.

Zgodopisaoci i pored njih opazni Marchese bistro zabilježiše, da netom Dominik izdahnu u manastiru S. Nikole u Bolonji, oni isti dan i u isto doba, otac Guala onda prior manastira od Brešije, a poslije biskup one države, slatko u duhu zanesen, vidje nebo rastvoriti se, a s neba dvoje ljestve spuštane koje do zemlje dopirahu. Na vrhu jednijeh vidje stojeća Isukrsta, a na drugijem naslonjenu Bl. Djevicu Mariju; a mnoštvo angjela koji pospiješni slažahu i uzlažahu po onijem ljestvama, vesele pjesne sačinjajući. Na zemlji pak izmegju onih dvojih ljestava vidje sjedalište na komu sjedaše jedan fratar reda propovijedalaca, čije lice ne mogaše spoznati er mu glava bijaše kukuljicom pokrivena. Vidje na svrhu da Angjeli veseli uznošahu ono sjedalište s fratrom, i budući toliko na visoko uzišli, da ljucko oko nije moglo dalje doprijeti, nebo se zatvori i blaženo vigjenje s oči njegove pameti nestade.

Fra Guala nakon ovoga prikazanja zamišljen iz Brešije uputi se put Bolonje, i kad dogje u oni grad, osvjedoči se, da je Dominik bio umro u doba kad u Brešiji vidje ono čudnovito prikazanje. Izvoditelji pak života Dominikova svi jednako prilagaju, da u oni isti dan otac Tankredi, i otac Raone iz Rima hogjahu u Tivoli, gdje dogju malo prije podne. Tankredi tad naredi Fr. Raonu da reče Svetu Misu. Ispovidjevši se Raone u Tankredi, ovi za pokoru mu naredi da osobitijem načinom preko Mise preporuči Oca Dominika nemoćna u Bolonji. Raone preko Mise prije povišenja uzdižući pamet put neba, kako mu bi naregjeno od ispovjednika, u molitvi zanesen, vidje Dominika sred jedne svjetlosti, plemenitom krunom okrunjena, a okolo njega dva čovjeka, i ču da mu unutrnji glas govori da je Dominik umro i jurve uljegao u nebesku slavu.

XL.

Sprovod i pokopanje Dominikovo.

Mnozi svjedoci koji se nagjoše u manastiru S. Nikole u Bolonji na smrti Dominikovoj, očito spovidješe da velika smutnja i žalost bijaše preuzela sve fratre onoga manastira; niti bi se lasno moglo riječima istomačiti, i pristojno štioca uvježbati u kojoj čemernosti i jadovanju nahogjahu se oni redovnici kad

se vide razdijeljeni od svoga ljubezljivoga oca Dominika. — Ne bez osobitoga Božjega previgjenstva u oni isti dan u koji izdahne Dominik, bijaše došao iz Mletaka u Bolonju papin poklisar Kardinal Ugolin.

Obaznavši on što se prije malo časa bješe zgodilo u Manastiru S. Nikole, pospiješno otigje s Patrijarkom od Aquileje da u onoj čemernoj prigodi razgovori i utješi one gorko ucviljene i ožalošćene redovnike. Isti kardinal pak hotje sprovod, i mrtvačke molbe pored rečenoga patrijarke učiniti. Nekoliko drugijeh biskupa i opata bijaše se u Bolonji združilo u onoj prigodi.

Oni svi dakle sa svom Gospodom, vladaocima i bolonjenskijem pukom spravljahu se Dominikovo tijelo u crkvu prenijeti.

U toliko otac Fr. Rudolfo pred mnogo čeljadi u manastiru premjesti tijelo Dominikovo, s koga skine jedino blago što se na njemu našlo, verigu, to jest, gvozdenu s kojom se pasao preko bokâ na golu mesu, i ovu verigu kao slatku i dragu uspomenu predade ocu Gjordanu iz Sasonije koji bi nakon smrti Dominikove prvi glavar svega reda.

Vrvljaše iz bližnijeh stranâ puk u Bolonju želeći svak suzu ljubavi proliti vrh Dominikova groba. S velikijem poštenjem i bogoljubnosti ono tijelo bi preneseno u crkvu S. Nikole.

Bolesnijem glasom redovnici započeše mrtvačka spjevanja koja miješahu gorkijem uzdisanjima i s groznijem suzama, čim oči svega onoga puka stahu uprte u ono mrtvo tijelo koje na sred crkve ležaše. Nu kad pamet i srcâ redovnikâ malo po malo počnu se uzdizati vrhu svijeh zemaljskijeh stvari, oni veće ne razgledahu svoga patrijarku kao čovjeka od smrti predobita, koji ne bijaše im ostavio nego jedno mrtvo studeno tijelo; da li čuše slatko veselo spjevanje koje časom svačija srca napuni neizrečenom radosti! i po ovomu spoznaše slavu svoga oca, i slatko se u Gospodinu obeseliše. — U isto doba uljegne u crkvu Fr. Alberto, koji bijaše prior od manastira S. Katarine u Bolonji. Ovoga redovnika Dominik ljubljaše osobitijem načinom. Uljegavši u crkvu sa srcem veoma bolesnijem, kad vidi svoje družbenike vesela lica (neznajući što se malo prije bilo zgodilo), ostane začugjen i kao izvan sebe. — Pospješno tad pristupi k mrtvu tijelu, i poćne ga grliti, celovati, i na neki način silovati da se razbudi i da progovori. Na ovaka ljuvena natjecanja, ono ledeno tijelo ne ostade sasvijem neoćutljivo. Rašta zadovoljan Fr. Alberto, odaleći se i približivljajući se k ocu

Venturi, reče mu: »Oče priore; donosim ti dobre glase! Nau-»čitelj Dominik zagrli me i rekne mi da prije nego se dovrši »ova godina iznova će me na nebu zagrliti« (Fraket pogl. 23). I nazbilj Fr. Alberto umre one iste godine 1221.

Nakon svega ovoga što se ispuni u crkvi S. Nikole na očigled velikoga mnoštva svake vrste čeljadi; redovnici sa svojim rukama staviše tijelo svoga oca u drvenu shranu čavlima tvrdo zatvorenu. U crkvi bi pripravljen grob, gdje spomnjom bi postavljena rečena shrana, ter grob zatvoren golemom pločom. I tako tijelo Dominikovo uprav ostane pod nogama njegovijeh dragijeh učenika, kako on željaše.

Evo ti moj uljudni štioče prikazan potanko život i djela Dominika Guzmana, kako ih upisaše davni izvoditelji njegova života. Neki od njih biše srećni svjedoci djelâ Dominikovijeh, a neki čuše ih pripovijedati od onijeh koji ih vidješe. Što sam u njihovijem pismima proštio, tebi sam ovdje opovidio u slavljanski naš jezik, i složio ovi život kako sam bolje umio, slijedeći njihove stupaje. Znam da ti izučen i mudar bićeš zamjerio u ovomu momu pismu nekoliko neizvrsnosti jezika i govorenja: može biti i da sam gdjegod propustio kojegod plemenito Dominikovo djelo, koje bi od drugijeh pisalaca zabilježeno; lasno da ne budem i ona koja sam ovdje spomenuo bistro iztumaćio prenoseći ih u naš jezik.

Od svijeh ovijeh pomanjkanja, i neizvrsnosti, koje ćeš ti biti zamjerio u ovomu momu pismu, molim te da ljubežljivo mi ih budeš oprostiti, er sve će se to biti zgodilo ne po momu hoćenju, nego radi moje slabosti i neumjetnosti.

Sad slijedeći izgled velikoga i vrloga spisatelja oca Lacordaire, i ja ću zaglaviti ovo poglavje riječima jednoga od najdavnijih i najplemenitijih izvoditelja Dominikova života, Blaženoga, tojest, Gjordana iz Sasonije, koji je bio Dominikov učenik, i prvi njegov nasljednik u vladanju svega reda propovijedalaca.

»Toliko bijaše poštenje i skladnost, govori Bl. Gjordan, »Dominikovijeh djela, toliki žar Božje ljubavi u njemu, da se »svak lasno mogao staviti, da on bi plemeniti stvor višnje mi-»losti narešen neprocijenjenijem izvrsnostima. Njegov duh svegj »jednako miran, blag, mio, i pripravan na smilovanje; i kako

»srce zadovoljino i mirno razveseliva lice čovieka, tako bi se »lasno stavio po veselju njegova lica, da unutrnja mirnoća nje»gova duha ne bi nigda osjenuta od gnjeva oliti srditosti.

»Bi vazda stavan u svojim odlukama, er bi pred Bogom »svaka uredno razvidio prije nego bi odabrao ili odlučio. Za »koji razlog, kad bi njegovo lice zasijalo slatkom i ljuvenom »jasnosti, ova ista jasnost činila bi drugijem domisliti se, da se »nebi moglo nigda huliti takoga čovjeka. Za to bi se svačija »srca lasno k njemu priklonila, i kogod bi ga samo razgledao »zaljubio bi ga.

»Kad bi putovao sa svojim družbenicima, oli kad bi se u »koga zadržao, ili bi se našao s velikijem, mudrijem i plemeni»tijem ljudima, svud bi razložio, vježbao, i svoja govorenja iz»gledima potvrgjivao, tako da lasno bi ljucka srca prignuo na »huljenje zemaljskijeh dobara, i ražegao bi ih u Božjoj ljubavi. »Pravi vangjelja razglasitelji i u riječima i u djelima. Obdan »zadržavajući se u razgovoru oli s fratrima oli s kijem mu drago »drugijem otkrivao se svegj jednako skladan i ljubežljiv.

»Ne ima druga za noćno bdenje i moljenje. Obnoć plakao »bi, a danom bi bio isto veselje.

»Trajaše dneve na službi iskrnjega, a noći Bogu posveći»vaše; er je vrlo dobro znao, «da je Bog odredio dan da ga se »traje u djelima milosrgja, a noć da se provodi u bogoljubnu »zahvaljivanju.

»Grozno i često plakaše, obdan prikaživajući S. Mise po»svetilište; obnoć zaduben u razmišljanjima i molitvama. Vrije»me počivanja obično bi ga provodio u crkvi. Ne znaše se gdje »mu bijaše postelja da počine, oli jako u rijetko š njom bi se «služio.

»Bdio bi sred noćnijeh tmina, i molio bi, a kad bi ga san »vrlo pritisnuo, za malo bi se naslonio pred koji otar, oli u »komu drugomu crkovnomu ukrajku pospao bi glavom naslo»njenom na tvrdu kamenu, kako ono patrijarka Jakob; nakon »česa isnova priuzeo bi moliti sa svom snagom svoga duha.

»Srčano u Bogu ljubljaše sve ljudi, i ljubeći ih, bi od njih »ljubljen. S veselijem veselio bi se, a plakao bi s plačućijem; »nesrećnijem i nevoljnijem davao bi svega sebe. Njega jošter »resaše skladna prostota uljudnijeh načina, koju nigda ne otru»niše ni himbenost, ni licemjerstvo.

«Ljubljaše uboštvo, i prekrivaše se siromaškom i okrplje»nom haljinom.

»Vrlo je umio gospodovati svoje tijelo; kroćaše ga i jes»tojskama i u piću, zadovoljan malahnom i preprostom hra»nom.

»Ko bi mogao ujednačiti u kreposti ovoga čovjeka ovako «izvrsna? Mi ga možemo zamjerati, i razgledajući spoznati ko»lika je ljenost našijeh vremenâ; ali djelovati što on djelovaše, »može samo oni, koga Bog naresi osobitom milosti, da ga uz»visi na ovoliku svetinju.

»Ipak braćo moja, nastojmo, koliko naša slabost dopuštava, »nasljedovati izglede našega ćaćka, zahvalimo Gospodinu da nam je podao ovakoga vojvodu koji će nas voditi i vladati ovijem «putem koji smo zagrlili.

»Molimo oca od milosrgja da nas učini udionike onoga duha »koji poravlja i vlada Božije sinove; i slijedeći stupaje našijeh »dragijeh koji su nas u izvrsnosti pretekli, pravijem putem ho»deći, budemo dostignuti Vječno baštinstvo u komu Dominik »sveti jurve uživa«. (Bl. Gjordan u živ. sv. Dominica pogl. IV.)

XLI.

Prenesenje Dominikova tijela. Dominikovo proslavljenje.

Bog koji toliko slavna i čudnovita učini Dominika u životu; hotje nakon smrti i njegov grob proslaviti prezamijernijem čudesima, i na ovaki način joštera propušti da ga na svijetu to većma ljudi se utemelje u stavnu vjerovanju, da kako Dominik vjerno u životu služiše svoga Boga, tako ga Bog nakon smrti slavom okruni na nebu. Zgodopisaoci onijeh vremena jednodušno svjedoče da Gospodin mnoga čudesa djelova vrhu groba Dominikova. Nije bilo, govore, nemoćnika koji živom vjerom pristupajući k onomu grobu da isprosi smilovanje od Boga po odvjetovanju Dominikovu, nebude potpuno uslišen. Vidje se mnoštvo slikovanja, inkuna, i zavjeta svake vrste postavljenijeh po crkovnijem zidima na uspomenu primljenijeh milosti. Svud se slatko razljegaše ime Dominikovo, i svud se razglasivaše čudesa koja Bog bez prestanka dijeljaše za korist pravovjernijeh po molbam svoga vjernoga sluge Dominika.

Sred ovako inokupna nastojanja na proslavljenje Dominikova imena, sami fratri njegova reda, reko bi, da se nijesu vele za to brinuli; grob mu na neki način bijahu zapuštili, ostavljajući bez ikakva uresa i bez ikakve najmanje nadgrobnice.

U Bolonji nadasve, uzmnažajući se u toliko broj fratara, crkva S. Nikole postane im prem malahna i tijesna; rašta promišljahu bili bolje bilo raširiti je, oli drugu novu sagraditi; dokle najposlije odlučiše novu uzdignuti.

Potrebovalo je staru crkvu razvaliti da se urednije nova uzdigne, i to učiniše i novu mnogo višu i plemenitiju počnu graditi. Ali u ovoj novoj zgragji grob Dominikov ostade izvan crkve, i tako u nepokrivenu staše za dvije oli tri godine. Nekijem redovnicima ova stvar činjaše se prem teška, da grob, tojest, njihova patrijarke ostane za svegj izvan crkve na pola od njih zaboravljen. Radi česa odlučiše u novoj crkvi zgraditi poslije novi i bolji grob, da u njega prenesu Dominikove kosti.

Gragjahu crkvu, i čim pripravljahu u isto doba i novi grob, neki od redovnika otide u Rim da dopuštenjem S. Oca Pape u novu crkvu prenesu tijelo Dominikovo.

U ono doba bijaše Papa Ugolin Conti, koji se svaše Grgur IX. On dakle obaznavši za koju svrhu redovnici bijahu došli u Rim; kad k njemu pristupe Grgur oštro ih pogleda i pokara, er za toliko vremena bijahu zapuštili i malo se brinuli za čast koje zaisto bješe dostojan Dominik. Ter priuzimljajući reče im: »Ja sam isti poznao ovoga apostolskoga čovjeka, i ne sumnjim, »da je on na nebu udionik slave svetijeh apostolâ«. (Bollando Pis. I. list 621). I jošter prilozi Grgur: »I ja bi želio doći u »Bolonju da vidim preneseno Dominikovo tijelo u novu crkvu: »ali rad mnozijeh mojih vlastitijeh držanstvâ nemogući to učiniti, »poslaću na moje mjesto nadbiskupa od Ravene».

Vratiše se iz Rima u Bolonju rečeni redovnici, i opovjede sve što im papa bijaše rekao.

Nakon nekoliko vremena, bi dovršena nova crkva S. Nikole i pripravljeno mjesto za ukop tijela Dominikova.

Kad svaka biše uredno pripravljena, zabilježiše dan, kad bi se nova crkva otvorila, i u nju tijelo Dominikovo prenijelo.

Godine 1233 na dvadeset i tri Svibnja u koji dan zapadaše svetkovina Rusalja oliti Duhova sakupi se u Bolonju redovnički skup svega Dominikanskoga reda, s poglavarom ocem Gjordanom iz Sasonije.

Više od trista fratara iz svake strane od Evrope bijahu Bolonju dotekli. U ovi isti dan imalo se je prenijeti Dominikovo tijelo.

Po nalogu Grgura Pape bješe došao u Bolonju nadbiskup od Ravene, koji sobom dovede biskupe one države njemu podložne, da s višijem uresom izvrši papine naredbe.

U onoj prigodi iz bližnijeh gradova bješe došao u Bolonju veliki broj najplemenitije gospode: čim oda svijeh strana neizbrojeno mnoštvo puka vrvljaše na grob Dominikov. Veliko i neizrečeno bijaše inokupno iščekivanje.

U toliko, govori otac Gjordan, svi fratri nahogjahu se sred velika čeznuća i straha. Moljahu srčano, i tresahu se, er razložito predahu da tijelo Dominikovo, stavši za mnogo vremena u grobu potištenu i na otvorenu, ne iznagje se od crvi izgrizeno, i ištećeno; i da ne bude, kad se grob rastvori razasuti kojigod vonj ne ugodan, i tako da ne oslabe oli sasvijem izginu ona ćućenstva u kojim bijaše držan radi svetinje njegova živ. (Bolando Pis. I.)

Teško ih mučaše ona misao i za ovi uzrok bijahu odlučili oni dan ne otvoriti grob, nego htješe obnoć skrovito sami fratri učiniti. Ali Bog ne dopusti da to slijedi, er vladalac od Bolonje ončas postavi mnoge oružane stražare koji i danom i noći opazno grob čuvahu. I to učini oli radi straha kojegod prijevare, oli da bolje uzmogbude svjedočiti i zakonito potvrditi što bi se bilo vidjelo, čulo i iznašlo u onomu grobu.

Sasvijem tijem da se sred tolikoga mnoštva puka ne bi kojagod smuća zgodila, i da se urednijem načinom i višijem opazom svaka potanko razvide i razmjere, odlučiše obnoć prije zore grob otvoriti. — Dakle na dvadeset i četiri rečenoga mjeseca obnoć pred zoru nadbiskup od Ravene s biskupima od Bolonje, od Brešije, od Modene, i od Tournay, Gjordan poglavica svega reda sa nekoliko najstarijeh fratara, vladalac od onoga grada s poglavitijem sucima i Gospodom od svijeh bližnijeh gradova, sakupiše se okolo Dominikova groba.

Pred svijem ovijem Fr. Stjepan Provinčijal od Lombardije, i Fr. Rudolfo otukoše japno s kojim bijaše grob oklačen i tvrda ga iznagjoše, razvidješe s pomnjom zdvora grob sa svake strane, i nagju ga tvrda, netaknuta. Nakon ovoga stave se da dignu ploču koja grob pokrivaše, i netom bi malo odignuta, vonj preugodni iz groba izide, i taki kakva niko nigda okuša, niti mogaše izmisliti.

Biskupi i svi ostali koji ondje bijaše, začugjeni i obradovani prignuše se na koljena, i plačuci od radosti, počnu pjesne Bogu začinjati.

Tad grob bi sasvijem raztvoren, i svak mu u dnu vidje drvenu shranu u koju bijaše postavljeno Dominikovo tijelo.

Shrana bi na dvor izvagjena, samo jedna gornja daska nagje se malo raspuknuta, i kroz ovu puklotinu miris izhogja-

se. Kad na svrhu shranu rastvore, iznagju sve kosti zdrave i cijele iz kojih kao dim vapljahu mirisi čudnoviti i posve nebeski.

Na to, niko ne bi mogao izrijeti radost i veselje koje napuniše sva srca. Na licu svačijemu ocito se vigjaše, da suze radosti slatko mješahu s biljezima bogoljubne zadovoljnosti, i svi se srećni i čestiti nazivahu, er prisustvovahu ovomu priugodnome dogagjaju.

Otac Gjordan kao reda poglavica svojim rukama velikijem poštovanjem prenese one drage ostatke u jednu novu shranu od tvrdoga drva, koju zatvori s tri različna ključa, jednoga od kojih uzme prvivladalac od Bolonje, drugoga otac Gjordan, a trećega provincijal od Lombardije. Nakon svega ovoga prenesu je u crkvu S. Nikole namjesto koje bješe spravljeno da je dično postave u novi grob.

Sutra dan iznova skupiše se svi biskupi, vladaoci, i gospoda, ter skupno uljegoše u crkvu koju puk neizbrojeni napunjaše.

Nadbiskup od Ravene s velikom bogoljubnosti i veseljem spjeva S. Misu. Kad rastvori shranu preko mise, časom po svom crkvi razasu se čudnoviti miriš, i vas oni puk slatko se razveseli, pazeći ovi ugodni i čudnoviti biljeg okrunjene svetinje.

Iza Mise bi ona shrano iz nova pomnjivo zatvorena, i od biskupa postavljena u novi grob od mramora, da ondje ono tijelo u miru i u slavi bude čekati dan inokupna uskrsnuća.

Ovo prenesenje, koje u Bolonji izvrši se s velikom bogoljubnosti, urešenjem i neobičajnijem veseljem, Bog š njegove strane hotje još više proslaviti.

Različna čudesa u Bolonji se ispune onijeh dneva, govore pisaoci, za koji uzrok Grgur Papa IX odluči koliko prije ubrojiti megju svete patrijarku Dominika.

Zapovidje u toliko po crkovnijem zakonimâ da budu pomnjivo iskušana, i razvigjena sva djela Dominikova života, i ovu zapoviied učini na jedanaest Srpnja godine 1233.

Megju ostalijem svjedocima, bi potanko od apostolskijeh sudaca, i pod zakletvu ispitano devet fratara koji bijahu najpouzdaniji Dominikovi učenici; i ovi jesu Fr. Ventura iz Verone, Fr. Guljelmo iz Monferrato, Fr. Ivan iz Novare, Fr. Rudulfo iz Fajence, Fr. Stjepan iz Španje, Fr. Paval iz Mletaka, i Fr. Frageri iz Pene. Izvan Fr. Ivana iz Novare svi ostali ne poznaše ni općiše s Dominikom u prva vremena njegova apostolskoga življenja. Za ovi razlog apostolski suci hoćahu da u Linguadoki joštera budu zakonito izkušana djela Dominikova.

Dvadeset i šest svjedoka u onijem mjestima biše ispitana, a više od trista poštenijeh ljudi sa zakletvom potvrdiše sve ono što rečeni svjedoci ispovidješe vrhu djela i kreposti Dominikovijeh. I budući sva ova pisma iz Toloze, i iz Bolonje donesena u Rim, Grgur papa čini svijeh razvidjeti od Kardinala, pak i on isti ih pomnjivo pretrese.

Stjepan Saanhak pomnjivi pisalac onijeh vremena, govori, da jedan dan papa ovako se izusti pred kardinalima. »Ja ne sumnjim vrhu Dominikove svetinje, kako ne bi mogao sumnjiti »vrhu one apostolâ Petra i Pavla«.

Na trinaest Srpnja godine 1234 Grgur papa apostolskijem pismom proglasi svecem Dominika, trinaest godišta nakon njegove smrti, i zabilježi, da svetkovina Dominikova svako godište bude se držati svud po svijetu na pet kolovoza; a papa Paval IV prenese je poslije na četiri istoga mjeseca.

Kad se dovrši ovi čestiti i žugjeni dogagjaj, sva se Evropa obeseli, i svud se na čast Dominikovu počnu uzdizati otari i crkve graditi, i do malo godišta ne bijaše najpotištenija sela gdje se ne poznaše i štovaše slavno Dominikovo ime; i na njegovu čast u crkvama, i kućama, i ne u rijetko po istijem putovima, za najmanje kojagod njegova slika bi postavljena, pred kojom bi pravovjerni bogoljubno vapili i prosili smilovanje od Gospodina.

BROJ

Svetijeh i Blaženijeh, koji izidoše iz reda Propovijedalaca, i koje dosad katolićanska crkva spozna i proglasi

HREK PRVI KOJI TOLIKE MLADICE BACI, I SVUD SE RAZGRANA, BI

SVETI DOMINIK GUZMAN PATRIJARKA SVEGA REDA 1221.

Godina nijhove smrti			
1225	Blaženi Ivan iz Salerna Ispovijednik	1237	Bl. Gjordan iz Sasonije ispovijednik
1230	Bl. Mannes Guzman ispovijednik	1242	Bl. Česlav in Polonije ispovijednik

1242 Bl. Guillelmo Arnaldi
Bl. Bern. iz Rupe Forti
Bl. Garcias iz Aure
Mučenici

1246 Bl. Petar Gonzales ispov.

1252 Sveti Petar iz Verone mučenik

1257 Sveti Jačint iz Polonije Ispovijednik

1259 Bl. Gundisalv in Luzitatanje ispovijednik

1260 Bl. Sadok mučenik
» Bl. Paval »
» Bl. Malakija »
» Bl Petar »
» Bl. Andrija »
» Bl. Jakob »
» Bl Abele »
» Bl. Šimun »
» Bl. Klement »
» Bl. Barnaba »
» Bl. Ilija »
» Bl. Bartolomija »
» Bl. Luka »
» Bl. Mateo »
» Bl. Ivan »
» Bl. Barnaba drugi »
» Bl. Filip »
» Bl. Joakin »
» Bl. Josef »
» Bl. Stjepan »
» Bl. Tadija »
» Bl. Mojizes »
» Bl. Abram »
» Bl. Bazilijo »
» Bl. David »
» Bl. Aron »
» Bl. Benedikt »
» Bl. Onofrijo »
» Bl. Dominik »
» Bl. Mihajlo »

1260 Bl. Matija mučenik
» Bl. Mauro »
» Bl. Timoteo »
» Bl. Gjordan »
» Bl. Feličijan »
» Bl. Marko »
» Bl. Ivan »
» Bl. Gjervazijo »
» Bl. Kristofor »
» Bl. Donat »
» Bl. Medard »
» Bl. Valentin »
» Bl. Danijel »
» Bl. Makarijo »
» Bl. Rafael »
» Bl. Izai »
» Bl. Čiril »
» Bl. Jerolim »
» Bl. Tomas »

1265 Bl. Nikola iz Juvenancija ispovijednik
» Bl. Egjidio ispovijednik

1271 Bl. Bartolomija iz Bragancije ispovijednik

1274 Sveti Tomas od Akvina Naučitelji ispovijednik

1275 Sveti Rajmond od Penaforta ispovijednik

1279 Bl. Alberto iz Berengarije ispovijednik

1280 Bl. Alberto Veliki ispov.

1286 Bl. Ambrogjijo Sansedonio

1290 B B. Dominik i Grgur isp.

1298 Bl. Jakob iz Voragjine isp.

1301 Bl. Jakob iz Mevanije isp.

1304 Bl. Benedikt Papa XI isp.

1311 Bl. Gjordan iz Pize isp.

1314 Bl. Jakob Salamonio isp.

1319 Bl. Šimun Ballacchi isp.

1323 Bl. Agustin Casotti ispo.

1332 Bl. Jakob Benefactis isp.

1341 Bl. Dalmacijo Monerio isp.
1365 Bl. Enriko Susone isp.
» Bl. Petar iz Rufije muč.
1374 Bl. Antun Pavone muč.
1397 Bl. Markolin iz Forlì isp.
1416 Bl. Antun Neyrot muč.
1419 Sveti Vicenco Ferrerio isp.
» Bl. Ivan Dominici isp.
1420 Bl. Alvar iz Kordove isp.
1445 Bl. Petar iz Tiferna isp.
1450 Bl. Stjepan Bandelli isp.
1452 Bl. Petar Gjeremija isp.
1457 Bl. Lovro Ripafracta isp.
1459 S. Antunin nadbiskup isp.
» Bl. Antun isp.
1466 Bl. Bartolomija muč.
1470 Bl. Mato Carrerio isp.
1480 Bl. Bernardo Sčamaka isp.
1481 Bl. Kostanco iz Fabrijana ispovijednik
1484 Bl. Damijan iz Finarija isp.
1485 Bl. Andrija iz Peskijere isp.
1491 Bl. Jakob iz Ulme isp.
1495 Bl. Ajmun Taparelli isp.
1496 Bl. Sebastijan Maggi isp.
1499 Bl. Marko iz Modene isp.
1511 Bl. Ivan Liccio isp.
1572 Sveti Pio Papa V. isp.
» Sv. Ivan iz Kolonije muč.
1581 Sv. Lodovik Bertrando isp.
1617) Bl. Alfonso Navarette su
1632) 110 drugâ istoga Reda mučenieh u Žapunu.
1639 Bl. Martin Porres isp.
1645 Bl. Ivan Massias isp.
1713 Bl. Frančesko Posadas isp.
Bl. Guala isp.

BROJ

Svetica i Blaženijeh Reda Propovijedalaca koje dosad biše od katoličanske crkve spoznane očito i proslavljene.

1270 Bl. Margarita iz Ungarije djevica
1278 Bl. Emilija Bicchieri djev.
1292 Bl. Benvenuta Bojani djev.
1306 Bl. Ivanica iz Orvijeta djev
1307 Sveta Anjeze djev.
1320 Bl. Margarita djev.
1333 Bl. Imelde Lambertini dj.
1367 Bl. Sibilina djev.
1380 Sveta Katarina od Sjene
1390 Bl. Vilana udovica
1420 Bl. Klara Gambucurta udov.
1431 Bl. Marija Mancini udov.
1464 Bl. Margarita od Sabaudije udov.
1490 Bl. Ivanica iz Luzitanije
1501 Bl. Kolomba iz Rijeti dj.
1503 Bl. Mandalijena Pennatery djev.
1505 Bl. Ozana iz Mantove dj.
1530 Bl. Stefanija Quinzanis dj.
1544 Bl. Lucija iz Narni djev.
1547 Bl. Katarina iz Rakonizija djev.
1577 Bl. Marija Bartolomea dj.
1590 Sveta Katarina Ricci djev.
1617 Sveta Roza od Lime djev.

